

PL-SK
2007-2013

... partnerstwo dla wspólnego rozwoju ...

Raport Roczny 2014

CCI 2007 CB 163 PO 012

PROGRAM WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ
RZECZPOSPOLITA POLSKA – REPUBLIKA SŁOWACKA
2007 - 2013

Unia Europejska
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

WSTĘP	3
1. IDENTYFIKACJA	5
2. PRZEGLĄD REALIZACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO.....	6
2.1. Realizacja i analiza postępów	6
2.1.1. Informacje na temat postępów rzeczowych w realizacji Programu Operacyjnego	8
2.1.2. Informacje finansowe	12
2.1.3. Informacje na temat podziału wykorzystania funduszy według kategorii interwencji	14
2.1.4. Pomoc w podziale na grupy docelowe	18
2.1.5. Pomoc zwrócona lub ponownie wykorzystana	21
2.1.6. Analiza jakościowa.....	21
2.2. Informacje na temat zgodności z prawem wspólnotowym	30
2.3. Napotkane znaczące problemy oraz podjęte środki zaradcze	30
2.4. Zmiany w kontekście realizacji Programów Operacyjnych	30
2.5. Zasadnicze modyfikacje na mocy art. 57 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.....	30
2.6. Komplementarność z innymi instrumentami	30
2.7. Monitorowanie i ocena.....	35
2.8. Krajowa rezerwa wykonania.....	43
3. REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY	44
3.1 Priorytet 1	44
3.1.1 Realizacja celów i analiza postępów.....	44
3.1.2. Napotkane znaczące problemy oraz podjęte środki zaradcze	57
3.2 Priorytet 2	58
3.2.1. Realizacja celów i analiza postępów.....	58
3.2.2. Napotkane znaczące problemy oraz podjęte środki zaradcze	78
3.3 Priorytet 3	79
3.3.1 Realizacja celów i analiza postępów.....	79
3.3.2. Napotkane znaczące problemy oraz podjęte środki zaradcze	94
4. POMOC TECHNICZNA	94
5. INFORMACJA I PROMOCJA	96
6. ZAŁĄCZNIKI.....	103
Wykaz skrótów.....	104

WSTĘP

Niniejszy dokument to ósmy raport z postępów realizacji Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007-2013.

Nadrzędnym celem Programu jest współpraca transgraniczna, wspólne rozwiązywanie problemów charakterystycznych dla obszaru polsko-słowackiego pogranicza oraz wspólne inicjatywy, dzięki którym region pogranicza zyska na atrakcyjności i konkurencyjności. Projekty i mikroprojekty ukierunkowane na osiągnięcie tego celu realizuje łącznie **1912** partnerów po obu stronach granicy (958 z Polski i 904 ze Słowacji). Na koniec 2014 roku w Programie zakończone rzeczowo były **793** projekty (w tym 704 mikroprojekty). Z alokacji finansowej przeznaczonej na poszczególne osie priorytetowe Programu zrefundowanych zostało ponad **72%** środków.

Analiza efektów realizacji Programu¹ pokazuje, że za największy sukces Programu należy uznać jego wkład w zmiany cywilizacyjne na terenie pogranicza, które zostały osiągnięte dzięki realizacji wspólnych polsko-słowackich projektów. Inwestycje dofinansowane ze środków Programu są silnie skoncentrowane w powiatach pasa przygranicznego, czyli, zgodnie z dostępnymi danymi, na terenie słabszym ekonomicznie niż pozostały obszar wsparcia (tereny górskie, brak dużych miast). Na rezultaty i oddziaływanie Programu należy przede wszystkim spojrzeć przez pryzmat efektów, jakie udało się osiągnąć poprzez realizację projektów w ramach poszczególnych tematów². Zauważalny postęp odnotowano w obszarze lokalnej infrastruktury transportowej oraz gospodarki wodno-ściekowej.

Do końca 2014 roku w ramach Programu zmodernizowanych zostało niemal **168 km** połączeń komunikacyjnych, w tym dwie drogi prowadzące bezpośrednio przez granicę, dzięki którym dystans do pokonania przy przekraczaniu granicy skrócił się średnio o kilkanaście kilometrów. Działania te były odpowiedzią na potrzeby lokalnych społeczności i wykazują bezpośrednie lub pośrednie znaczenie dla drogowych połączeń transgranicznych. Modernizacja infrastruktury transportowej sprawiła, że podróżowanie po polsko-słowackim pograniczu stało się szybsze i bezpieczniejsze. Efekty zrealizowanych projektów są istotne zarówno dla lokalnych społeczności jak i osób odwiedzających pogranicze.

Wśród projektów z zakresu ochrony środowiska najwięcej projektów poświęconych było rozbudowie sieci kanalizacyjnej (przede wszystkim na terenach, gdzie wcześniej w ogóle jej nie było) oraz budowie nowoczesnych, biologicznych oczyszczalni ścieków. Łącznie do końca 2014 roku powstało ponad **177 km** sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, **8** nowych oczyszczalni ścieków, a także stacja uzdatniania wody. Analiza efektów realizacji Programu pokazuje, że realizacja tych projektów, w połączeniu z ich koncentracją na cennych przyrodniczo i istotnych dla pogranicza terenach, znacząco przełożyła się na zwiększony dostęp do wody pitnej wysokiej jakości oraz przyczyniła się nie tylko do ochrony środowiska i zwiększenia jakości życia mieszkańców pogranicza, ale także umożliwiła poprawę oferty turystycznej.

Właśnie w obszarze szeroko pojętej turystyki, kultury oraz dziedzictwa kulturowego Program odgrywa na polsko-słowackim pograniczu względnie największą rolę. To jednocześnie kluczowe i najbardziej naturalne dziedziny współpracy na pograniczu. W odniesieniu do wartości całości interwencji z funduszy strukturalnych waga projektów transgranicznych w obszarze szeroko pojętej turystyki wynosi 12%, zaś w działaniach związanych z kulturą i dziedzictwem kulturowym w ścisłym pasie przygranicznym aż ponad 20%. Potencjał turystyczny, oparty na walorach przyrodniczych i dziedzictwie kulturowym jest zresztą uważany za największy atut polsko-słowackiego pogranicza. Efekty realizowanych w zakresie turystyki projektów i mikroprojektów są skierowane do różnych grup turystów, począwszy od tych, którzy chcą spędzać czas wolny na rowerach czy pieszych wędrówkach (długość wybudowanych/wytyczonych/oznakowanych w ramach Programu tras to łącznie ponad **1800 km**), po tych, których pasją jest poznawanie kultury, zwyczajów, tradycji i zabytków regionu (niemal **40** odnowionych historycznych obiektów, w tym zabytkowych kościołów). Ruch turystyczny wokół nowych atrakcji stanowi z kolei impuls dla przedsiębiorczości – powstaje mała infrastruktura usług niezbędnych do kompleksowej obsługi turystów. Powstały także centra i punkty informacji turystycznej, portale

¹ Raport końcowy Efekty realizacji Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007-2013, sporządzony przez ewaluatora, firmę IMAPP sp.z o.o.

² Informacje o efektach Programu przedstawione w niniejszym raporcie zostały przygotowane w oparciu o raporty końcowe projektów, wizyty monitorujące przeprowadzane przez WST na zakończenie realizacji projektów oraz zapisy Raportu końcowego „Efekty realizacji Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007-2013”.

internetowe oferujące kompleksowe informacje niezbędne wszystkim tym, którzy planują odwiedzić pogranicze, a także wydane zostały liczne publikacje (w tym mapy i przewodniki).

Charakter odmienny od pozostałych miały projekty mające na celu stworzenie nowych możliwości współpracy dzięki tworzeniu sieci tematycznych o zróżnicowanym zakresie tematycznym. Realizowane były projekty skierowane do przedsiębiorców po obu stronach granicy, projekty oferujące wymianę doświadczeń i know-how, także w zastosowaniu nowatorskich na pograniczu technologii. W ramach rozmaitych szkoleń i warsztatów organizowanych w realizowanych projektach i mikroprojektach niemal **29 tys.** osób podniosło swoje kwalifikacje. Efekty projektów w wielu przypadkach otworzyły nowe możliwości transgranicznej współpracy i uświadomiły istnienie potencjału, jakie ma polsko-słowackie pogranicze. Właściwa ocena oddziaływania projektów sieciowych będzie jednak możliwa dopiero w długofalowej perspektywie.

Mówiąc o efektach Programu, warto zwrócić uwagę na fakt, że okres od 2007 roku charakteryzował się znacznym zwiększeniem intensywności transgranicznych relacji między Polską a Słowacją. Raport z efektów realizacji Programu³ jako wysoką określa jakość większości partnerstw realizujących projekty w ramach Programu. W większości nie budzi również wątpliwości ich trwałość, która jest najlepszą miarą siły partnerstwa. Praktycznie wszyscy partnerzy, zarówno ci, którzy realizowali wspólne projekty jeszcze w poprzedniej perspektywie, jak i ci, którzy zaczęli wspólnie działać dopiero w ramach Programu są zainteresowani dalszą współpracą. Nowe możliwości takiej współpracy daje dodatkowo utworzone w ramach jednego ze zrealizowanych projektów pierwsze na polsko-słowackiej granicy Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej.

³Ibidem.

1. IDENTYFIKACJA

PROGRAM OPERACYJNY	Cel: Wzmocnienie opartej na partnerstwie współpracy polsko-słowackiej, mającej na celu trwały rozwój obszaru przygranicznego.
	Kwalifikowalny obszar Polska : 3 podregiony graniczne (NUTS III): bielsko-bialski, nowosądecki, krośnieńsko-przemyski oraz 4 powiaty (NUTS IV): pszczyński (w podregionie centralnym śląskim), oświęcimski (w podregionie krakowsko - tarnowskim), rzeszowski, powiat grodzki Rzeszów (w podregionie rzeszowsko-tarnobrzeskim). Słowacja: 2 podregiony (kraje) graniczne (NUTS III): Žilinský, Prešovský.
	Okres programowania: 2007-2013
	Numer Programu: (CCI) CCI 2007 CB 163 PO 012, WE decyzja nr K(2007)6534
	Nazwa Programu: Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013
	Rok sprawozdawczy: 2014
SPRAWOZDANIE ROCZNE/KOŃCOWE Z WDRAŻANIA PROGRAMU	Data zatwierdzenia rocznego sprawozdania przez Komitet Monitorujący: 24 czerwca 2015r.

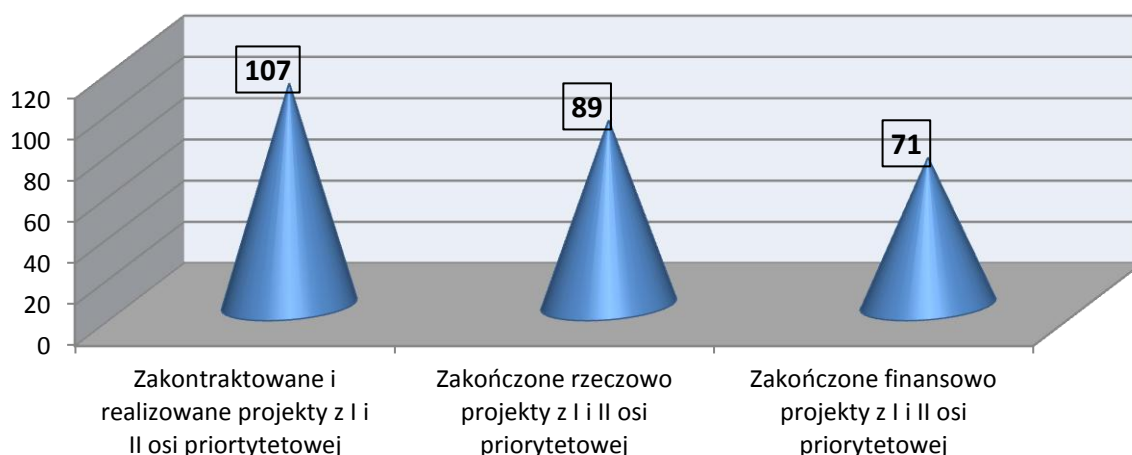
2. PRZEGLĄD REALIZACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO

2.1. Realizacja i analiza postępów

Rok 2014 był rokiem, w którym zakończyła się realizacja kolejnych projektów w ramach I i II osi priorytetowej, a także realizacja rzeczowa wszystkich mikroprojektów zakontraktowanych i realizowanych w III osi Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007-2013. Jednocześnie w związku z wygenerowanymi oszczędnościami, w Programie nadal trwała kontraktacja nowych projektów. Ich rezultaty dodatkowo wzmocnią efekty Programu, przekładając się między innymi na poprawę stanu komunikacyjnych połączeń na polsko-słowackim pograniczu, poprawę stanu środowiska naturalnego, a także zacieśnienie współpracy w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego.

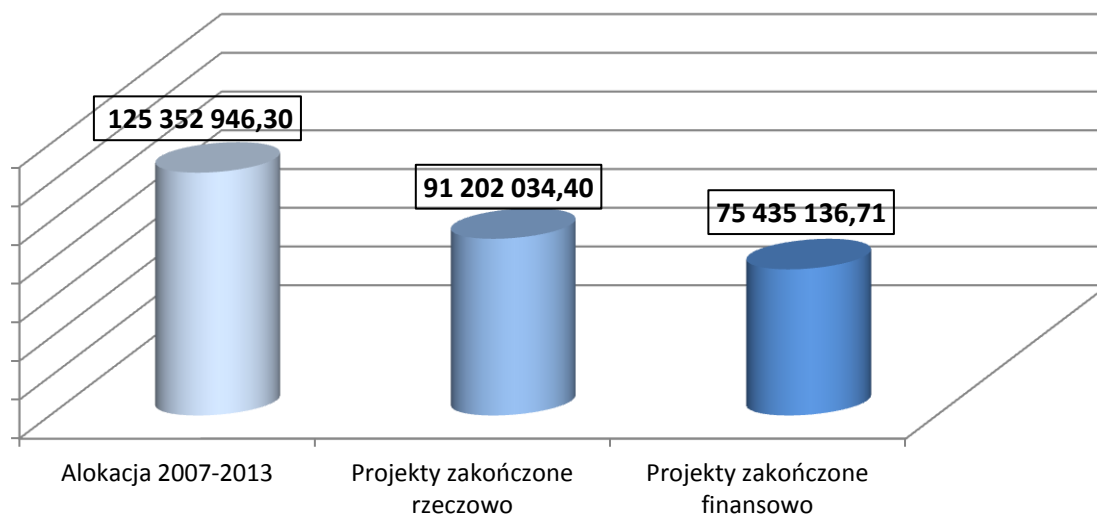
Na koniec 2014 roku, ze 107 projektów zakontraktowanych i realizowanych w I i II osi priorytetowej Programu, zakończonych rzeczowo i finansowo lub tylko rzeczowo było 89, czyli ponad 80% projektów. Obrazuje to poniższy wykres.

Wykres 1. Postęp realizacji projektów z I i II osi priorytetowej Programu

Powyższe liczbowe zestawienie stanu realizacji projektów z I i II osi priorytetowej Programu zostało odzwierciedlone w poniższym wykresie wartościowym w odniesieniu do dostępnej na te osie alokacji.

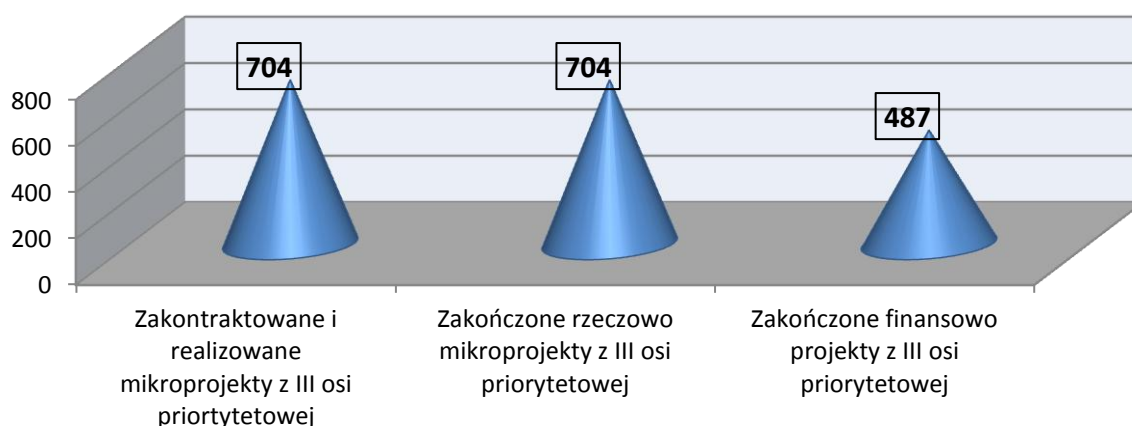
Wykres 2. Realizacja projektów w ramach I i II osi priorytetowej⁴

Do końca 2014 roku w I i II osi priorytetowej Programu rzeczowo zakończone zostały projekty, których wartość dofinansowania z EFRR wynosi ponad 72 % dostępnej alokacji dla tych osi (zakończone rzeczowo i finansowo – 60%). Pozostałe środki są zaangażowane w realizację 18 projektów lub w proces przygotowania do kontraktacji kolejnych projektów z listy rezerwowej zatwierdzonej przez Komitet Monitorujący.

W III osi priorytetowej, na koniec 2014 roku wszystkie zakontraktowane w ramach projektu parasolowego mikroprojekty ukończyły realizację zaplanowanych działań rzeczowych. W omawianym okresie sprawozdawczym podpisane zostały umowy o dofinansowanie dodatkowych 21 mikroprojektów, umowy na realizację dwóch zostały jednak rozwiązane. Na koniec 2014 roku zakończonych finansowo było 487 z 704 zakontraktowanych i realizowanych mikroprojektów, co obrazuje poniższy wykres.

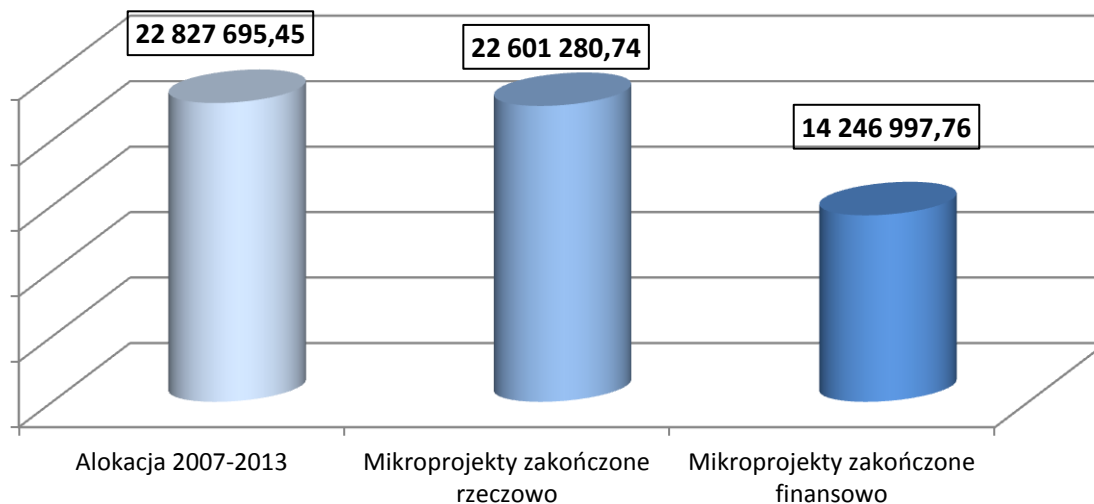
Wykres 3. Postęp realizacji mikroprojektów z III osi priorytetowej

⁴ Dla projektów zakończonych rzeczowo wykazane wartości odnoszą się do wartości z umów o dofinansowanie, zaś dla projektów zakończonych finansowo są to wartości z końcowego rozliczenia.

Powyższe liczbowe zestawienie stanu realizacji mikroprojektów z III osi priorytetowej Programu zostało odzwierciedlone w poniższym wykresie wartościowym w odniesieniu do dostępnej na tę oś alokacji.

Wykres 4. Realizacja projektów w ramach III osi priorytetowej⁵

Do końca 2014 roku rzeczowo zakończone zostały mikroprojekty, których wartość dofinansowania z EFRR wynosi 99% dostępnej alokacji. Finansowo zakończone zostały mikroprojekty, których wartość dofinansowania z EFRR wynosi nieco ponad 62% dostępnej alokacji.

łącznie w I, II i III osi priorytetowej Programu na koniec 2014 roku zakończona została rzeczowa realizacja 793 projektów (97,7% zakontraktowanych i realizowanych projektów), z czego 558 (68,8%) było również zakończonych finansowo. Listy projektów zakończonych rzeczowo i finansowo z I i II oraz III osi priorytetowej Programu stanowią odpowiednio załącznik numer 1 oraz załącznik numer 2 do niniejszego raportu.

2.1.1. Informacje na temat postępów rzeczowych w realizacji Programu Operacyjnego

W roku 2014 podpisano umowy na dofinansowanie 19 projektów z I i II osi priorytetowej na kwotę ponad 19,5 mln euro z EFRR, natomiast w III osi priorytetowej podpisano umowy na dofinansowanie 21 mikroprojektów na kwotę niemal 750 tysięcy euro z EFRR. Kontraktacja w 2014 roku nowych projektów z I i II osi priorytetowej była możliwa dzięki oszczędnościom wygenerowanym przez projekty (oszczędności powstałe głównie po rozstrzygnięciu procedur przetargów publicznych oraz wynikające z różnic kursowych), a także dzięki zasadzie elastyczności.

⁵ Dla projektów zakończonych rzeczowo wykazane wartości odnoszą się do wartości z umów o dofinansowanie, zaś dla projektów zakończonych finansowo są to wartości z końcowego rozliczenia.

Tabela 1. Stan kontraktacji na 31 grudnia 2014 r.

Oś priorytetowa	Podpisane umowy o dofinansowanie			
	Ilość		Wartość	
	W okresie sprawozdawczym	Od początku wdrażania Programu	EFRR	Procent wykorzystania alokacji
Oś priorytetowa 1	9	36	72 253 537,61	100,58%
Oś priorytetowa 2	10	71	48 720 755,63	91,03%
Oś priorytetowa 3	0	1	26 759 319,70	100,00%
Oś priorytetowa 4	0	20	7 537 652,18	101,53%
łącznie	19	128	155 271 265,12	97,32%

Nieznaczna nadkontraktacja w I osi Programu jest wynikiem zastosowania zasady elastyczności. W celu maksymalizacji zakładanych efektów Programu zidentyfikowane w Programie oszczędności zaczęły być wykorzystywane zgodnie z możliwością przenoszenia środków między osiami priorytetowymi wynikającą z zapisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1297/2013. Przenieszone środki są wykorzystywane na rozszerzenie pierwotnych zakresów projektów będących w okresie realizacji o działania wzmacniające zaplanowane cele, a także na kontraktację kolejnych projektów z jednej wspólnej listy rezerwowej będącej połączeniem dotychczasowych list rezerwowych dla poszczególnych tematów w oparciu o wyniki oceny technicznej projektów. Rozwiązanie takie zostało przyjęte przez Komitet Monitorujący w celu jak najbardziej efektywnego wykorzystania środków w Programie.

Powyższe dane finansowe dla I, II i III osi priorytetowej odzwierciedlone są w poniższej tabeli przedstawiającej postęp fizyczny Programu. Wykazane zostały w niej projekty, dla których podpisane zostały umowy o dofinansowanie w ramach I, II i III osi priorytetowej Programu, przy czym w przypadku III osi priorytetowej wykazywana jest jedna całościowa umowa na realizację Projektu Parasolowego (bez rozbicia na umowy na realizację poszczególnych mikroprojektów).

Tabela 2. Postęp fizyczny Programu

Wskaźniki		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Ogółem
PROGRAM											
Wskaźnik 1. Ilość wspólnych projektów transgranicznych spełniających przynajmniej dwa z czterech kryteriów Programu	Realizacja	0	0	43	48	75	80	89	108	-	108
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	150
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 2. Ilość wspólnych projektów transgranicznych spełniających przynajmniej trzy z czterech kryteriów Programu	Realizacja	0	0	43	48	75	80	89	108	-	108
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	100
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 3. Ilość wspólnych projektów transgranicznych spełniających wszystkie cztery kryteria Programu	Realizacja	0	0	43	48	75	80	89	108	-	108
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	50
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0

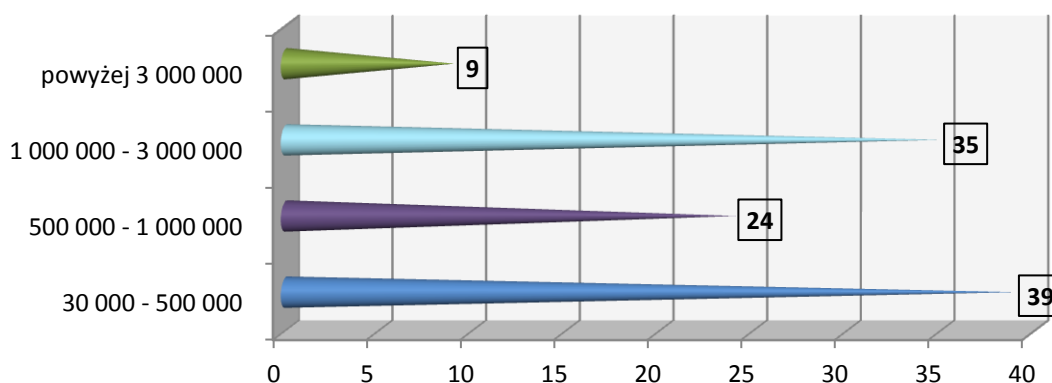
Dane w powyższej tabeli dotyczą projektów z I, II i III osi priorytetowej objętych umowami do końca 2014 roku (Projekt Parasolowy traktowany jest całościowo jako jedna umowa). We wnioskach o dofinansowanie Partnerzy Wiodący tych projektów zadeklarowali, że realizowane projekty spełniają jednocześnie wszystkie cztery wymagane w Programie kryteria (wspólne przygotowanie projektu, wspólna realizacja projektu, wspólny personel, wspólne finansowanie projektu).

Na koniec 2014 roku w I i II osi priorytetowej Programu zrealizowanych/realizowanych było 107 projektów o łącznej wartości 120 974 293,24 euro z EFRR.

W przypadku I osi priorytetowej, w ramach której realizowane były projekty z zakresu infrastruktury komunikacyjnej i infrastruktury ochrony środowiska uśredniona wartość projektu wyniosła nieco ponad 2 mln euro z EFRR. W przypadku II osi priorytetowej, gdzie poza projektami

infrastrukturalnymi były realizowane również projekty miękkie (w tym projekty sieciowe) uśredniona wartość projektu wyniosła niecałe 690 tysięcy euro z EFRR.

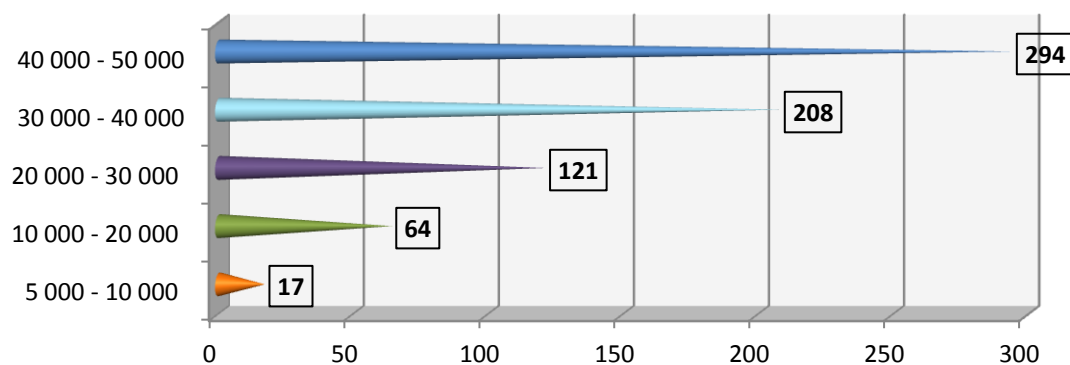
Wykres 5. Podział projektów realizowanych w I i II osi priorytetowej Programu ze względu na wartość dofinansowania (w euro)

W III osi priorytetowej Programu w ramach Projektu Parasolowego w związku z wygenerowanymi w trakcie realizacji projektów oszczędnościami, w 2014 roku podpisanych zostało 21 umów o dofinansowanie mikroprojektów. Najwięcej, bo aż 9 nowych mikroprojektów o łącznej wartości ponad 250 tysięcy euro z EFRR zakontraktowanych zostało w Euroregionie Tatry. W WJT Preszów zakontraktowano 5 mikroprojektów na łączną kwotę nieco powyżej 200 tysięcy euro z EFRR. Po 3 nowe mikroprojekty zakontraktowane zostały w Euroregionie Karpackim oraz WJT Żyliną o łącznych wartościach odpowiednio niemal 130 oraz nieco ponad 116 tysięcy euro z EFRR. Tylko jeden mikroprojekt na kwotę niecałych 50 tysięcy euro z EFRR został zakontraktowany w Euroregionie Beskidy.

Analizując realizowane mikroprojekty pod kątem wartości dofinansowania, niemal 42% mikroprojektów znalazło się w najwyższym możliwym przedziale dofinansowania z EFRR dla mikroprojektów, czyli między 40 000 a 50 000 euro z EFRR. Podział mikroprojektów ze względu na wartość dofinansowania przedstawia poniższy wykres.

Wykres 6. Podział mikroprojektów realizowanych w III osi priorytetowej Programu ze względu na wartość dofinansowania (w euro)

Po polskiej stronie granicy realizowano 398 mikroprojektów, zaś po słowackiej 306. Procentowo najwięcej - ponad 22% wszystkich mikroprojektów realizowanych było na terenie Kraju Żylińskiego (159), zaś najmniej (115) – nieco ponad 16% w Euroregionie Karpackim. Szczegółowy podział liczby mikroprojektów realizowanych przez poszczególnych Partnerów Projektu Parasolowego został przedstawiony w rozdziale trzecim niniejszego raportu.

2.1.2. Informacje finansowe

W 2014 roku Instytucja Certyfikująca przekazała do Komisji Europejskiej wnioski o płatność na łączną kwotę 24 100 531,27 euro z EFRR. Od uruchomienia programu do KE przekazane zostały wnioski o płatność na łączną kwotę 117 630 548,01 euro z EFRR (73,73 % dostępnych w Programie środków).

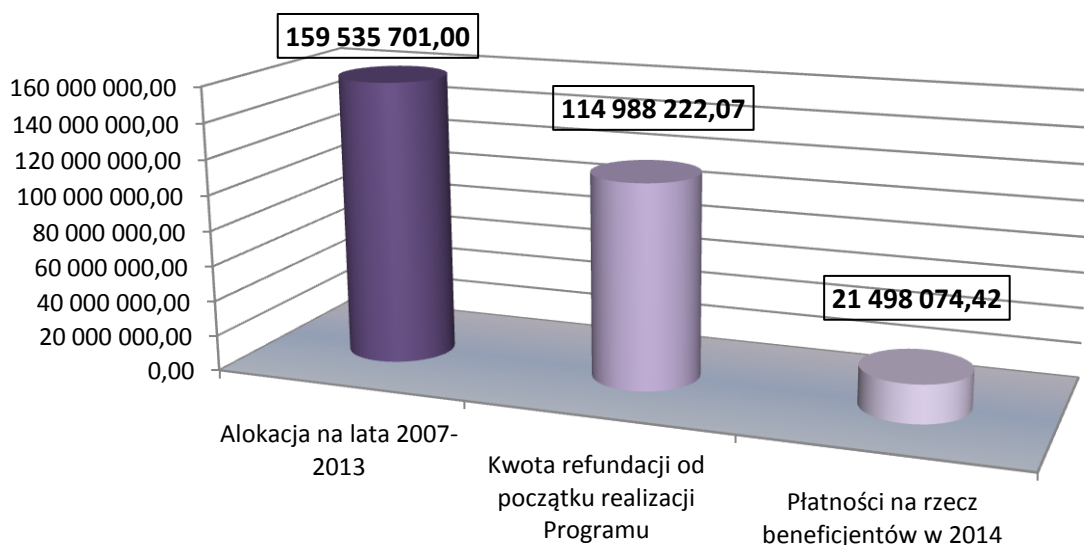
Tabela 3. Refundacje na rzecz Beneficjentów w Programie (w euro)

Oś	Płatności na rzecz beneficjentów				% wykorzystania alokacji
	2014		od uruchomienia Programu		
	liczba	wartość	liczba	wartość	
Oś Priorytetowa I	31	7 649 053,30	211	56 865 874,65	79%
Oś Priorytetowa II	63	5 687 134,14	437	34 068 747,38	64%
Oś Priorytetowa III	9	7 780 226,88	30	20 073 659,35	75%
Oś Priorytetowa IV	23	381 660,10	141	3 979 940,69	54%
Razem Program	126	21 498 074,42	819	114 988 222,07 ⁶	72%

Wartość przekazanych płatności na rzecz beneficjentów w 2014 roku była o prawie milion euro większa niż w roku 2013. Wynika to z faktu, że rozpoczęło się rozliczanie zakontraktowanych w 2013 roku projektów. Wzrosła liczba wniosków o płatność, a tym samym także wartość płatności przekazanych na rzecz beneficjentów.

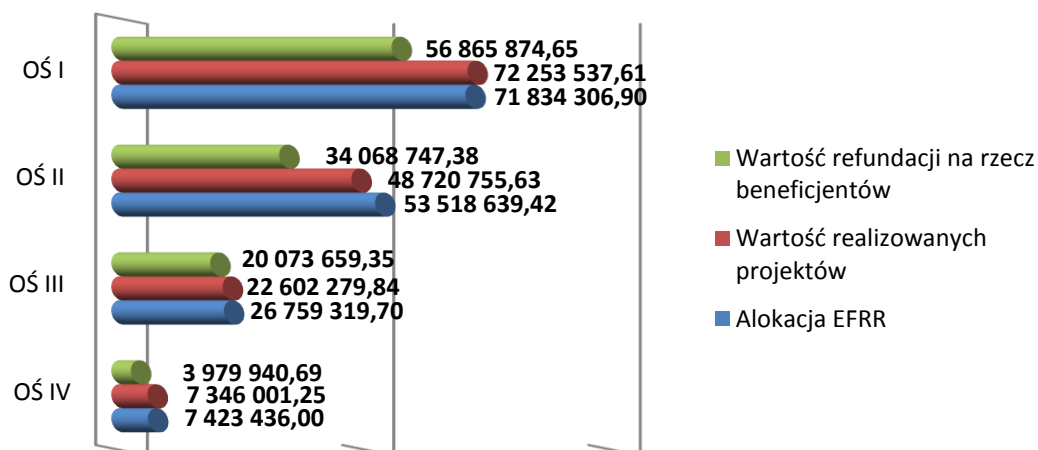
⁶ Kwota płatności na rzecz beneficjentów od początku realizacji Programu uwzględnia wartość środków odzyskanych przez IZ z tytułu poświadczonych i zrefundowanych wydatków niekwalifikowanych.

Wykres 7. Płatności na rzecz beneficjentów (w euro)

Od początku realizacji Programu poziom refundacji na rzecz Beneficjentów wyniósł nieco ponad 72% dostępnej alokacji. Refundacje w podziale na poszczególne osie priorytetowe w odniesieniu do wartości realizowanych projektów oraz alokacji przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Stan refundacji środków na rzecz beneficjentów (w euro)⁷

Do końca 2014 roku na konto programowe Instytucji Zarządzającej zostały przekazane przez Komisję Europejską płatności na kwotę 110 205 616,51 euro z EFRR, z czego w 2014 roku przekazano 18 929 413,86 euro z EFRR.

⁷ Uwzględnia kwoty końcowe dla projektów rozliczonych oraz kwoty z umów lub aneksów dla projektów będących w trakcie realizacji.

Tabela 4. Informacje finansowe. Stan na 31.12.2014 r. (w euro)

Oś Priorytetowa	Finansowanie ogółem programu operacyjnego (unijne i krajowe)	Podstawa do obliczenia wkładu unijnego (koszty publiczne lub całkowite)	Całkowita kwota kwalifikowanych wydatków poniesionych przez beneficjenta	Odpowiadający wkład publiczny	Wskaźnik wykonania w %
Oś priorytetowa I	84 834 307	P	68 574 476,18	68 574 476,18	80,83%
Oś priorytetowa II	62 963 105	P	41 068 654,75	41 068 654,75	65,23%
Oś priorytetowa III	31 481 553	P	24 061 178,78	24 061 178,78	76,43%
Oś priorytetowa IV	8 733 453	P	4 684 570,24	4 684 570,24	53,64%
Suma całkowita	187 689 060	P	138 388 879,95	138 388 879,95	73,73%

Od uruchomienia Programu do końca 2014 roku na koncie programowym narosły odsetki w wysokości 299 064,25 euro, z czego w okresie sprawozdawczym – 1 992,55euro.

2.1.3. Informacje na temat podziału wykorzystania funduszy według kategorii interwencji

Poszczególne działania współfinansowane ze środków EFRR kategoryzowane są według kodów interwencji. Poniższa tabela przedstawia indykatywny podział alokacji według zapisanych w Programie kodów interwencji. Zawiera ona, poza wartością alokacji na lata 2007-2013, dane dotyczące realizowanych projektów (wykonanie w 2014 roku oraz stan na koniec 2014 roku od początku realizacji Programu), w tym projektów Pomocy Technicznej.

Projekt Parasolowy, poprzez który realizowana jest III oś priorytetowa, został przypisany w Programie jako całość do jednego kodu interwencji. Pełniejszy obraz wykorzystania środków i podziału realizowanych działań na poszczególne kody interwencji można uzyskać przypisując realizowane mikroprojekty do poszczególnych kodów. W poniższym zestawieniu podziału kategorii interwencji zrealizowane mikroprojekty przyporządkowano do właściwych im kodów interwencji. Dane w poniższej tabeli dotyczą wszystkich realizowanych projektów i mikroprojektów w Programie, w przypadku których do końca okresu sprawozdawczego zostały podpisane umowy o dofinansowanie. Podane kwoty obejmują wartości końcowe dla projektów zakończonych finansowo i wartości z umów o dofinansowanie dla projektów, których realizacja jeszcze się nie zakończyła. Do kodu 80, poza wartościami realizowanych projektów i mikroprojektów zostały przypisane również koszty zarządzania Projektem Parasolowym.

Tabela 5. Podział kumulatywny przyznanego wkładu wspólnotowego wg kategorii

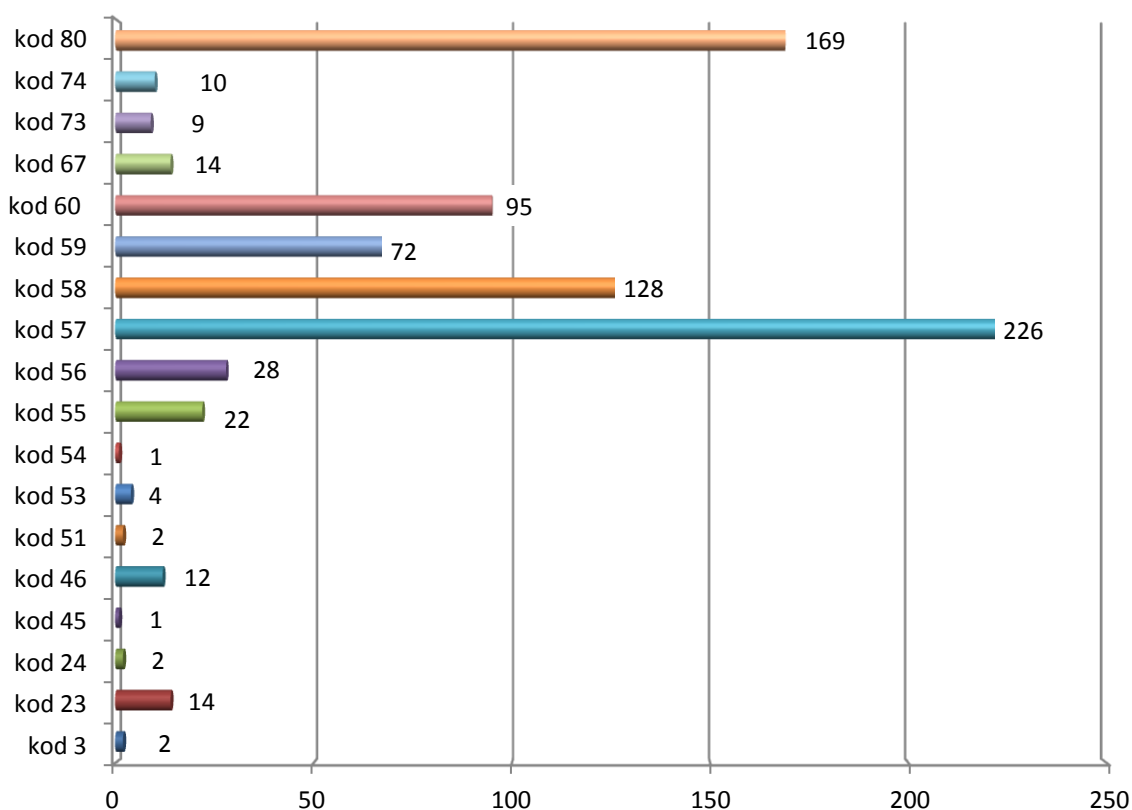
Kod interwencji	Indykatywny podział wkładu wspólnotowego z EFRR według kategorii interwencji	Wykonanie w 2014	Od początku realizacji Programu	% realizacji
3	629 631	206 550,89	404 052,95	64,17%
10	629 631	-	-	-
11	629 631	-	-	-
12	629 631	-	-	-
13	629 631	-	-	-
14	629 631	-	-	-
23	33 055 630	1 901 875,33	35 569 730,80	107,60%
24	6 296 311	3 080 221,68	7 275 109,81	115,54%
25	2 361 116	-	-	-
26	1 574 078	-	-	-
28	787 039	-	-	-
31	472 223	-	-	-
39	314 816	-	-	-
40	157 408	-	-	-
41	314 816	-	-	-
42	472 223	-	-	-
43	157 408	-	-	-
44	4 037 861	-	-	-
45	2 046 301	842 995,55	842 995,55	41,19%
46	6 296 311	3 722 570,38	19 753 020,19	313,72%
47	787 039	-	-	-
48	1 574 078	-	-	-
50	314 816	-	-	-

51	2 374 078	-	4 704 568,09	198,16%
53	3 561 116		3 672 541,57	103,12%
54	2 361 116	435 571,60	435 571,60	18,44%
55	12 592 621	172 169,14	664 868,88	5,27%
56	12 592 621	118 409,43	1 121 581,57	8,90%
57	14 166 699	5 563 530,29	29 164 655,90	205,86%
58	12 592 621	1 315 294,60	6 267 523,07	49,77%
59	12 592 621	1 686 767,38	22 408 389,63	177,94%
60	7 870 388	673 969,51	2 959 234,04	37,59%
61	1 101 854	-	-	-
66	314 815	-	-	
67	472 223	120 952,78	457 775,31	96,94%
69	314 815	-	-	-
73	1 416 670	21 980,11	286 971,19	20,25%
74	1 416 670	81 693,95	305 411,82	21,55%
80	1 574 078	1 698 618,79	11 212 707,26	712,33%
81	629 631	-	-	-
85	2 386 387		2 887 431,58	121%
86	4 407 417		4 650 220,60	105,51%
Ogółem	159 535 701	20 364 604,26	155 044 361,40	97,18%
Forma finansowania				
1	159 535 701	20 364 604,26	155 044 361,40	97,18%
Terytorium				
8	159 535 701	20 364 604,26	155 044 361,40	97,18%
Ogółem	159 535 701	20 364 604,26	155 044 361,40	97,18%

Wyraźnie widać koncentrację środków w czterech kodach tematycznych: 23, 46, 57 i 59, czyli kodach dotyczących interwencji w zakresie infrastruktury drogowej, budowy sieci kanalizacyjnych, wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych oraz rozwoju infrastruktury kulturalnej. Wynika to zarówno z dużego zapotrzebowania na tego rodzaju infrastrukturę na pograniczu polsko-słowackim, co potwierdza także analiza SWOT i diagnoza społeczno-gospodarcza tego obszaru, jak i dużej wartości projektów realizujących takie działania. Właśnie między innymi w kodach 46, 57 i 59 odnotowano w związku z tym największe przekroczenia. Znaczne przekroczenie zanotowano również w kodzie 51 poświęconym promowaniu bioróżnorodności i ochrony przyrody, co także świadczy o tym, jak istotną kwestią na polsko-słowackim pograniczu są działania mające na celu ochronę unikalnych walorów środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu, które w analizie SWOT dla Programu wskazane są jako jedna z najmocniejszych stron pogranicza.

Biorąc pod uwagę jedynie realizowane projekty z I i II osi priorytetowej Programu oraz mikroprojekty z III osi rozkład liczbowy na poszczególne kody interwencji przedstawia się następująco:

Wykres 9. Rozkład liczbowy realizowanych projektów z I i II osi oraz mikroprojektów z III osi według kategorii interwencji

W skali całego Programu niemal 28% wszystkich realizowanych projektów i mikroprojektów stanowiły projekty ukierunkowane na wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych, co jest logiczną konsekwencją faktu, że polsko-słowackie pogranicze ma wiele atrakcyjnych turystycznie terenów, lecz jak wskazywała analiza SWOT, niewystarczająco wykorzystywanych. Ponad 15% procent wszystkich realizowanych w ramach Programu projektów i mikroprojektów stanowią natomiast projekty mające na celu ochronę i zachowanie dziedzictwa kulturowego, a tym samym starające się przeciwdziałać wskazanemu w analizie SWOT zagrożeniu polegającemu na zanikaniu obyczajów i tradycji regionalnych w wyniku popularyzacji kultury masowej oraz postępującej globalizacji. Naturalną, choćby ze względu na transgraniczną specyfikę Programu i jego główny cel, jakim jest intensyfikacja opartej na partnerstwie współpracy polsko-słowackiej, jest duża liczba projektów realizowanych w kodzie 80, obejmującym działania promujące partnerstwa, pakiety i inicjatywy poprzez tworzenie sieci współpracy. Projekty zawierające takie działania stanowią jedną piątą wszystkich projektów i mikroprojektów realizowanych w ramach Programu.

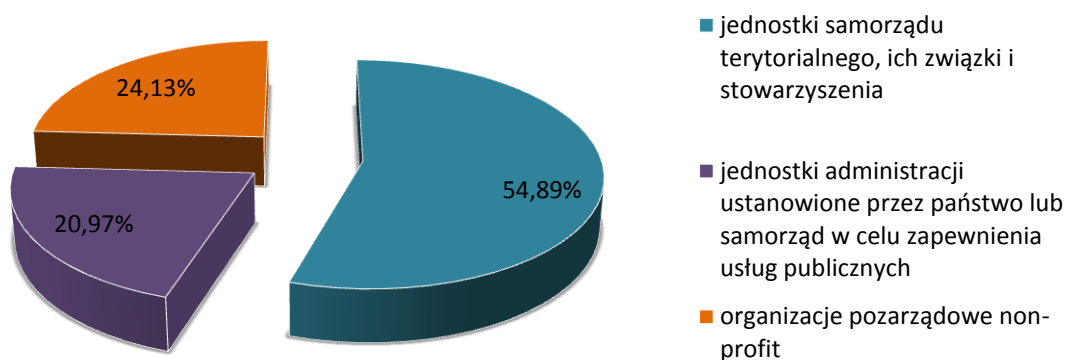
2.1.4. Pomoc w podziale na grupy docelowe

Spośród określonych w Programie typów beneficjentów, którzy mogą się ubiegać o dofinansowanie, najwięcej projektów we wszystkich trzech osiach priorytetowych Programu realizowanych jest przez jednostki samorządu terytorialnego. Może to wynikać między innymi ze specyfiki Programu. Pierwsza oś priorytetowa to bowiem działania leżące w kompetencjach jednostek samorządu terytorialnego, takie jak modernizacja połączeń transportowych i komunikacyjnych czy ochrona środowiska poprzez rozbudowę sieci kanalizacyjnych. Wspomniane jednostki stanowią ponad 87% beneficjentów w I osi priorytetowej. W drugiej osi priorytetowej skupiającej się na działaniach z zakresu turystyki, ochrony dziedzictwa kulturowego, sieci współpracy sytuacja jest już znacznie bardziej zróżnicowana. Wśród beneficjentów realizujących projekty turystyczne, kulturowe, a zwłaszcza projekty polegające na nawiązywaniu sieci współpracy, wymianie doświadczeń i wiedzy specjalistycznej jest wiele organizacji pozarządowych non-profit. Jednostki samorządu terytorialnego stanowią niecałe 63% wszystkich beneficjentów w II osi priorytetowej, zaś organizacje pozarządowe non-profit niemal 32%. Najmniej liczną grupą są jednostki administracji ustanowione przez państwo lub samorząd realizujące usługi publiczne. W I i II osi jest ich 20, czyli niecałe 6 % wszystkich beneficjentów.

W III osi priorytetowej Programu najliczniejszą grupę również stanowią jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia w liczbie 335, co stanowi 48 % beneficjentów mikroprojektów. Jednostki administracji ustanowione przez państwo lub samorząd realizujące usługi publiczne (199) stanowią 28%, zaś organizacje pozarządowe non-profit (170) 24% beneficjentów realizujących mikroprojekty.

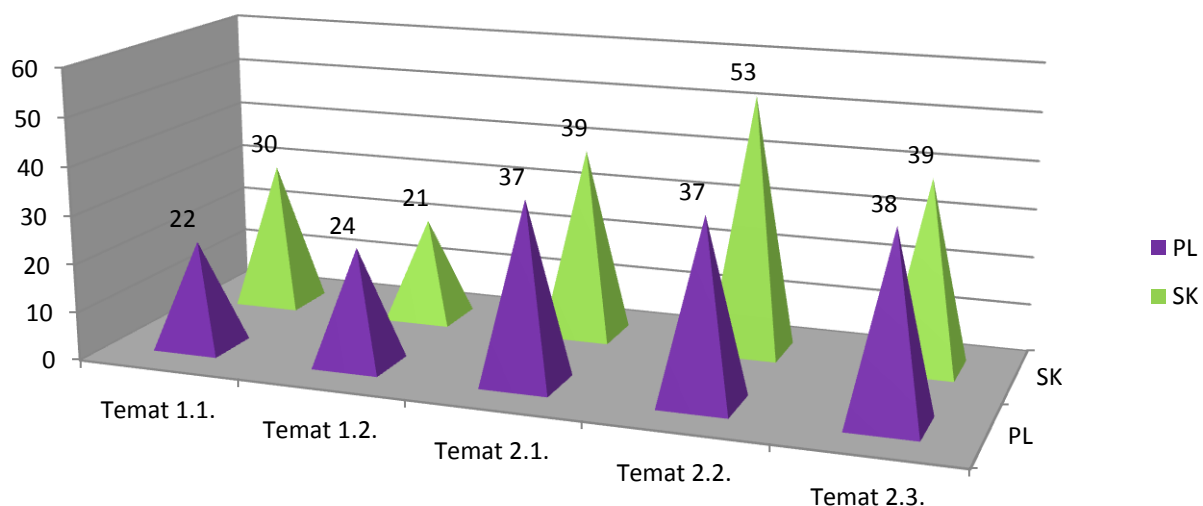
Poniższy wykres przedstawia podział na typy beneficjentów realizujących projekty we wszystkich trzech osiach priorytetowych Programu.

Wykres 10. Kategorie beneficjentów realizujących projekty we wszystkich trzech osiach priorytetowych Programu

Projekty wybrane do dofinansowania w ramach I i II osi priorytetowej Programu realizuje łącznie 340 partnerów z Polski i Słowacji. Szczegółowy podział partnerów w poszczególnych osiach priorytetowych i tematach przedstawia poniższy wykres.

Wykres 11. Partnerzy realizowanych projektów w I i II osi priorytetowej podziale na kraje

Projekty w I i II osi priorytetowej realizuje 158 partnerów z Polski i 182 ze Słowacji. Beneficjenci z Polski stanowią ponad 64% Partnerów Wiodących realizowanych projektów (69 projektów).

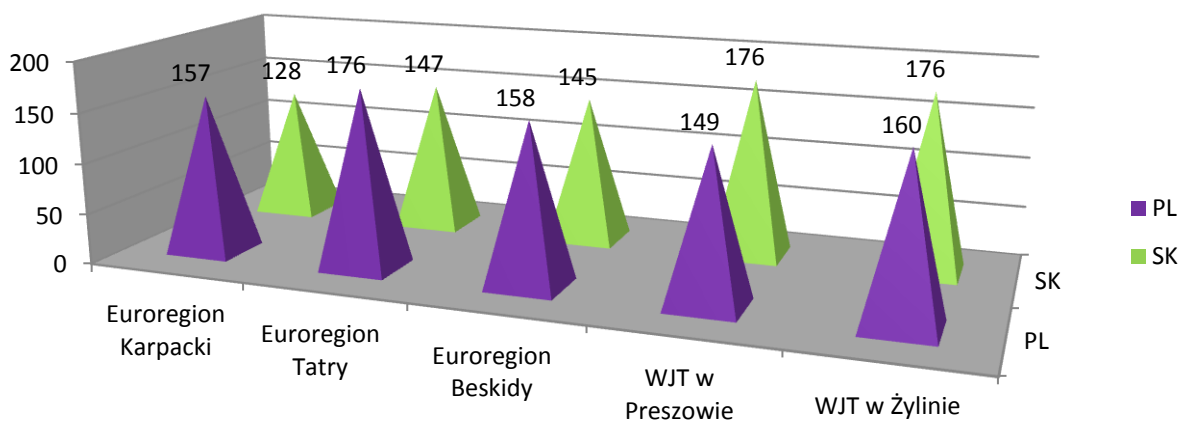
Wynikać to może z faktu, że gminy po stronie polskiej są jednostkami większymi niż po stronie słowackiej, a co za tym idzie mają też większe możliwości administracyjne. Poniższy wykres obrazuje udział wszystkich partnerów w podziale na regiony objęte obszarem wsparcia Programu.

Wykres 12. Udział partnerów projektów z I i II osi priorytetowej w podziale na regiony⁸

W ramach III osi priorytetowej Programu projekty realizuje łącznie 1 572 partnerów, w tym 800 z Polski i 772 ze Słowacji. Szczegółowy podział partnerów realizujących mikroprojekty przedstawia poniższy wykres.

Wykres 13. Partnerzy realizowanych projektów w III osi priorytetowej podziale na kraje

⁸ Partnerzy z siedzibą poza obszarem wsparcia realizowali działania na terenie obszaru wsparcia Programu.

łącznie we wszystkich trzech osiach priorytetowych Programu projekty realizuje 1 912 partnerów, z czego 958 z Polski i 904 ze Słowacji.

Odrębne zagadnienie stanowią grupy docelowe czyli odbiorcy działań realizowanych w poszczególnych projektach we wszystkich trzech osiach priorytetowych Programu. W przypadku projektów z zakresu infrastruktury transportowej i infrastruktury ochrony środowiska najczęstszą grupą docelową są lokalne społeczności. Efekty tych projektów pośrednio mają także wpływ na rozwój turystyki. Poprawa dostępności transportowej oraz czystości środowiska staje się bodźcem do dalszego rozwoju bazy turystycznej i tworzenia kolejnych turystycznych atrakcji. Naturalną konsekwencją jest wzrost liczby osób odwiedzających region, które stają się tym samym pośrednio dodatkową grupą docelową projektów realizowanych w ramach I osi priorytetowej Programu. Są one natomiast główną grupą docelową projektów z tematu 2.1. Z efektów tych projektów mogą jednak też w dużej mierze korzystać lokalni mieszkańcy i przedsiębiorcy rozwijający działalność usługową. W przypadku projektów z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego grupami docelowymi są zarówno lokalne społeczności jak i osoby odwiedzające region. Ważną grupą docelową jest młodzież. Dzięki działaniom kulturalno-edukacyjnym zwiększana jest wśród młodych osób świadomość konieczności zachowania bogatych tradycji i obyczajów regionu, a także ochrony zabytkowych obiektów. Specyficzną grupę docelową stanowią odbiorcy projektów sieciowych. Z ich rezultatów bezpośrednio korzystają głównie instytucje sektora publicznego oraz pozarządowego, instytucje biznesu, instytucje edukacyjne, a także sektor małych i średnich przedsiębiorstw. W przypadku mikroprojektów podstawową grupę docelową stanowią mieszkańcy gmin zaangażowanych w realizację danego projektu. Wiele działań realizowanych było także z myślą o osobach odwiedzających polsko-słowackie pogranicze. Istotną grupę docelową w mikroprojektach stanowiły osoby niepełnosprawne oraz marginalizowane społecznie. Choć w projektach z I i II osi priorytetowych znajdowały się elementy ukierunkowane na wsparcie osób niepełnosprawnych, to tylko w III osi priorytetowej realizowane były projekty, które w całości były adresowane do osób niepełnosprawnych i grup marginalizowanych.

2.1.5. Pomoc zwrócona lub ponownie wykorzystana

W 2014 roku w Programie nie odnotowano zwrócenia lub ponownego wykorzystania pomocy w rozumieniu art.57 i 98 ust.2 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.

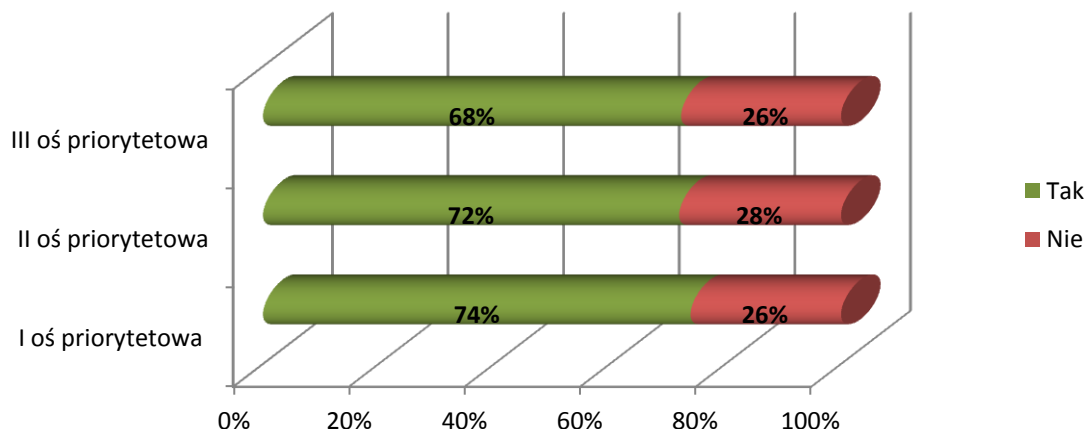
2.1.6. Analiza jakościowa

Wspólna strategia Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007-2013 za główny cel stawiała intensyfikację opartej na partnerstwie współpracy polsko-słowackiej, która będzie sprzyjać trwałemu rozwojowi obszaru przygranicznego. Wyniki badania ewaluacyjnego przeprowadzonego na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, Instytucji Zarządzającej Programu⁹ wskazują, że od 2007 roku zauważalnie wzrosła intensywność relacji transgranicznych pomiędzy Polską a Słowacją, na co miała wpływ realizacja Programu.

⁹ Raport końcowy Efekty realizacji Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007-2013, sporządzony przez ewaluatora, firmę IMAPP sp.z o.o.

Z jednej strony zacieśniły się bowiem istniejące już partnerstwa między jednostkami po polskiej i słowackiej stronie granicy, z drugiej, utworzyły się nowe partnerstwa.

Wykres 14. Wcześniejsza współpraca z partnerami projektu¹⁰

Autorzy raportu ewaluacyjnego określają jako wysoką jakość większości partnerstw realizujących projekty w ramach Programu, dodając, że opinię tę podzielają także ankietowani beneficjenci, którzy nie zgłaszali istotnych problemów związanych ze wspólną realizacją projektów. Ewaluatorzy podkreślają, że najlepszą miarą siły partnerstwa jest trwałość, która w większości badanych projektów nie budzi wątpliwości.

Wyniki przeprowadzonych badań¹¹ nie wskazują także na występowanie systematycznych barier czy problemów wynikających z nawiązywania partnerstw i realizacji projektów. Jednak wnioski z badań jakościowych zwracają uwagę na pewną słabość partnerskiej formuły projektów, wynikającą między innymi z różnic w podziale administracyjnym obu krajów. Zdaniem respondentów główna bariera dotyczyła rozdrobnienia jednostek poziomu gminnego po stronie słowackiej. Słowackie obce są podmiotami znacznie mniejszymi niż polskie gminy, co często utrudnia realizację wspólnych projektów. Wielkość gminy przekłada się między innymi na zdolność jednostki do zapewnienia wkładu własnego oraz zasobów organizacyjnych (osobowych), które dana jednostka może przeznaczyć na realizację i obsługę administracyjną projektu.

Istotne jest jednak, że ankietowani ani razu jednoznacznie nie stwierdzili, że nie są zainteresowani przyszłą współpracą. Co więcej, większość respondentów, którzy potwierdzili chęć dalszej współpracy, zadeklarowała, że mają pomysły na kolejne wspólne działania, przy czym w niemal połowie przypadków są to już konkretne plany.

Z obserwacji WST podczas wizyt po zakończeniu projektów oraz kontaktów z beneficjentami, którzy projekty już zrealizowali wynika, że w wielu przypadkach współpraca jest kontynuowana. W niektórych przypadkach na stałe wpisała się w kalendarze wydarzeń partnerów (np. regularnie organizowane wspólne wystawy, koncerty, wydarzenia sportowe czy spotkania opłatkowe), w innych zaowocowała nowymi pomysłami, często realizowanymi w formie mikroprojektów.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem.

Pomimo występowania obiektywnych i istotnych różnic między projektami realizowanymi w ramach I i II osi a projektami realizowanymi w ramach osi III (brak projektów wspólnych w III osi priorytetowej Programu), w pewnych aspektach partnerstwo w mikroprojektach jest porównywalne do tego obserwowanego w projektach z I i II osi priorytetowej. Większość beneficjentów mikroprojektów również realizuje projekty z partnerami, z którymi wcześniej już współpracowali. Ponad 95% respondentów badania ankietowego rozszerzyła zakres współpracy o nowe tematy. W przypadku około jednej piątej respondentów realizacja mikroprojektu miała być sposobem na sprawdzenie jak realizuje się projekt w partnerstwie. Zdecydowana większość jest zadowolona z efektów tej próby i chce kontynuować współpracę.

Partnerska współpraca w ramach Programu, mająca sprzyjać trwałemu rozwojowi pogranicza, z założenia miała być oparta na wykorzystaniu silnych stron polsko-słowackiego pogranicza i niwelowaniu jego słabości (określonych w analizie SWOT w Programie) i zgodnie z wytyczonymi celami, koncentrować się na trzech obszarach.

Pierwszym z nich była poprawa stanu infrastruktury transgranicznej, prowadząca do integracji przestrzennej obszaru oraz zwiększenia jego dostępności i atrakcyjności dla mieszkańców, inwestorów i turystów. Działania realizowane w tym zakresie dotyczyły zarówno infrastruktury transportowej jak i ochrony środowiska i były ukierunkowane na usprawnienie połączeń w lokalnej przygranicznej sieci komunikacyjnej oraz zachowanie i ochronę bogatego dziedzictwa przyrodniczego poprzez zmniejszanie zanieczyszczenia środowiska.

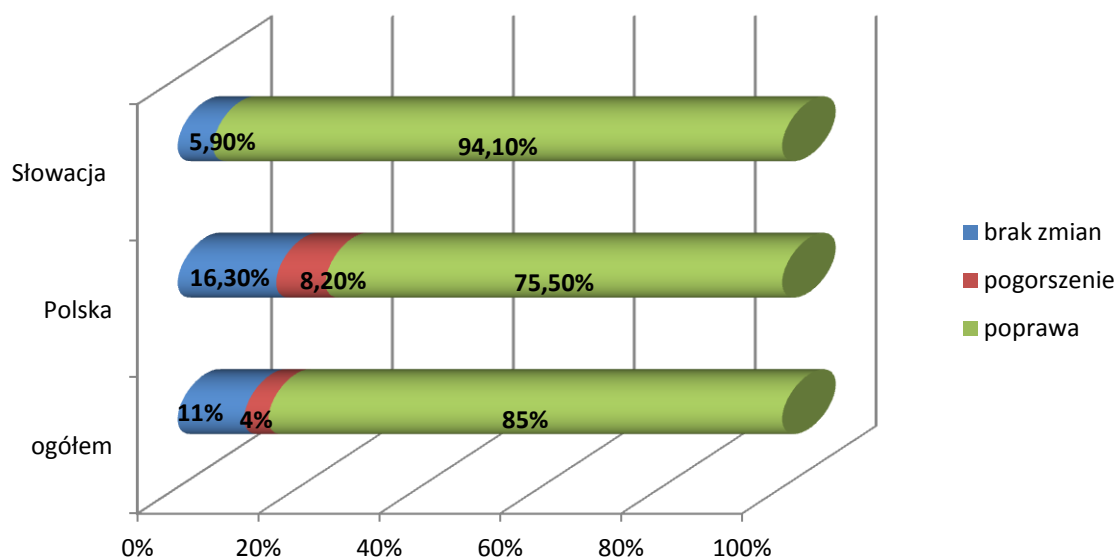
Zdecydowana większość działań realizowanych w ramach projektów poświęconych infrastrukturze transportowej polega, zgodnie z założeniami Programu, na inwestycjach poprawiających dostępność i jakość dróg regionalnych i lokalnych. Tym samym usprawniana jest komunikacja w wymiarze lokalnym, tak zwana komunikacja „dnia codziennego”, bezpieczeństwo i dostęp do lokalnych obiektów. Raport ewaluacyjny szczególnie wysoko ocenia projekty, które pozwoliły na stworzenie nowych, w pełni funkcjonalnych dróg przez granicę (projekty *Orawska Droga* i *Rozwój infrastruktury drogowej pomiędzy powiatem krośnieńskim, jasielskim a bardejowskim*). Biorąc pod uwagę rozmieszczenie projektów z zakresu infrastruktury transportowej na obszarze wsparcia Programu widać, że charakter realizowanych działań odzwierciedlał specyficzne potrzeby. Działania prowadzone w rejonie podregionu bielsko-bialskiego i Kraju Żylińskiego skoncentrowane były głównie na podniesieniu jakości dróg, a tym samym poprawie bezpieczeństwa i usprawnieniu komunikacji w lokalnej przygranicznej sieci transportowej. W centralnej części obszaru wsparcia Programu działania z zakresu infrastruktury transportowej łączyły ze sobą elementy poprawy bezpieczeństwa (modernizacja ciągów drogowych, budowa rond i chodników dla pieszych) w turystycznym rejonie Pienin oraz usprawnienia dostępu do lokalnych obiektów po obu stronach granicy. Najmniej z realizowanych w ramach Programu działań ukierunkowanych na poprawę infrastruktury drogowej zrealizowanych zostało we wschodniej części obszaru wsparcia. Tym większe znaczenie, zarówno dla lokalnych społeczności jak i osób odwiedzających pogranicze, mogą mieć więc rezultaty działań, których celem jest modernizacja istniejących ciągów drogowych prowadzących do przejść granicznych, a co za tym idzie zwiększenie bezpieczeństwa i komfortu podróży, a także usprawnienie komunikacji „dnia codziennego”. Raport ewaluacyjny podkreśla, że działania realizowane w ramach projektów poświęconych infrastrukturze transportowej odpowiadały na potrzeby lokalnych społeczności, a większość z nich wykazuje także pośrednie lub bezpośrednie znaczenie dla transgranicznych połączeń drogowych.

Większość działań realizowanych w ramach projektów poświęconych infrastrukturze ochrony środowiska dotyczyła budowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i oczyszczania ścieków. Wynikało to po pierwsze ze wskazanych w analizie SWOT dla Programu braków w ww. obszarach, po drugie z warunków przyrodniczych na terenie polsko-słowackiego pogranicza (tereny góryste wymagają specyficznego podejścia do zagadnień związanych z kanalizacją), a po trzecie z potrzeb społeczności pogranicza. W porównaniu z innymi działaniami prowadzonymi w ramach Programu, projekty ukierunkowane na zmniejszanie zanieczyszczenia środowiska wykazują bardzo dużą koncentrację przestrzenną. Działania związane z rozbudową infrastruktury środowiska prowadzone były głównie w rejonie zlewni polsko-słowackich wód granicznych, czyli zlewni Dunajca, Popradu i Jeziora Orawskiego, które są miejscami cennymi także pod względem przyrodniczym i turystycznym. Dostępne dane statystyczne potwierdzają, że na obszarze pogranicza dostęp do infrastruktury wodnej i kanalizacyjnej znacznie się w ostatnich latach poprawił. Raport ewaluacyjny stwierdza, że inwestycje w infrastrukturę ochrony środowiska były bardzo potrzebne, gdyż w przeciwnym razie szereg inwestycji, zwłaszcza na terenach o ponadprzeciętnym potencjale turystycznym mogłoby nie doczekać się realizacji, czego efektem byłoby nie tylko brak poprawy jakości życia lokalnych mieszkańców, ale także dalsze pogorszenie stanu środowiska i zmniejszenie atrakcyjności turystycznej. W raporcie ewaluacyjnym wysoko oceniono projekty związane z ochroną różnorodności biologicznej, podkreślając ich specyficzny i wyjątkowo transgraniczny charakter (projekty *Rewitalizacja beskidzkich lasów na polsko-słowackim pograniczu w celu poprawy ich społecznych, ekologicznych i przeciwpowodziowych funkcji* oraz *Ochrona zagrożonych gatunków ptaków w Karpatach Zachodnich*).

Kolejnym celem i zakresem współpracy w ramach Programu było zwiększenie atrakcyjności turystycznej pogranicza, ochrona dziedzictwa kulturowego regionów oraz tworzenie tematycznych sieci współpracy partnerskiej i grup tematycznych.

Obszar wsparcia Programu charakteryzuje się bogatymi zasobami dziedzictwa kulturowego i historycznego, które, jak wskazywała analiza SWOT dla Programu, nie są w pełni wykorzystywane między innymi ze względu na niski poziom infrastruktury oraz zły stan zabytków historycznych i rezerwatów natury. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w ramach badania ewaluacyjnego efektów Programu wskazują jednak, że zdecydowana większość respondentów zaobserwowała w ciągu ostatnich kilku lat poprawę, zwłaszcza w poziomie wykorzystania dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego polsko-słowackiego pogranicza.

Wykres 15. Zmiana sytuacji dotyczącej wykorzystania walorów historycznych, kulturowych i przyrodniczych¹²

Dostępne dane wskazują również, że na przestrzeni ostatnich lat wzrosła również liczba organizowanych wydarzeń kulturalnych oraz uczestników tych imprez. Zdaniem autorów raportu, część zasług związanych z poprawą sytuacji, szczególnie w pasie przygranicznym, można przypisać efektom interwencji Programu. W ramach realizowanych projektów działania ukierunkowane na ochronę dziedzictwa kulturowego w większości były prowadzone dwutorowo poprzez modernizację istniejącej infrastruktury, tak by mogła służyć intensywniejszej polsko-słowackiej wymianie oraz właśnie poprzez organizację rozmaitych wydarzeń kulturalnych, podczas których prezentowane były regionalne tradycje, rzemiosło i kuchnia. Z jednej strony organizowane wydarzenia stanowiły dodatkową atrakcję dla turystów, z drugiej przyczyniały się do podtrzymywania charakterystycznych dla regionu tradycji, pomagając także zachować i kształtować tożsamość kulturową oraz więź lokalnych mieszkańców, zwłaszcza młodzieży, z regionem. Jest to o tyle istotne, że zanikanie obyczajów i tradycji regionalnych w wyniku popularyzacji kultury masowej było wskazane w analizie SWOT dla Programu jako jedno z zagrożeń dla polsko-słowackiego pogranicza. W kilku przypadkach realizowane działania skupiały się na próbie zniwelowania wykazanej w analizie SWOT słabości pogranicza polegającej na złym stanie wielu obiektów historycznych poprzez ich modernizację, a także przystosowanie do nowych celów. Wśród realizowanych w ramach Programu projektów jest też grupa, która skupiając się na ochronie dziedzictwa kulturowego postanowiła wykorzystać go jako swoisty magnes do przyciągnięcia turystów.

Dane statystyczne pokazują, że w ostatnich latach intensywność ruchu turystycznego na polsko-słowackim pograniczu rosła, odrabiając straty po załamaniu wskutek kryzysu w 2009 roku. W konsekwencji zwiększyła się także dostępność turystyczna (liczba funkcjonujących obiektów noclegowych). Na terenie obszaru wsparcia dominującą rolę w zakresie turystyki odgrywa pas przygraniczny, który przyciąga znacznie więcej turystów niż wynikałoby to chociażby z potencjału

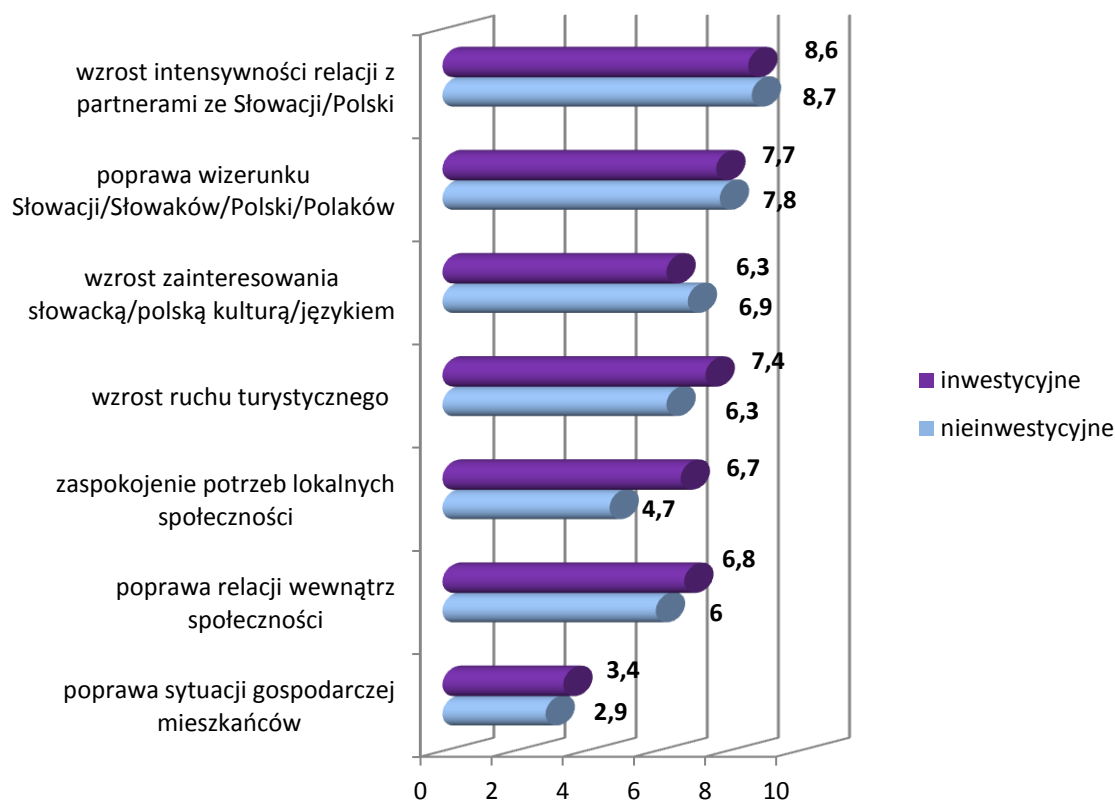
¹² Ibidem.

demograficznego. Wiele z działań w zrealizowanych projektach ukierunkowanych było na tworzenie nowych produktów, zarówno z zakresu turystyki aktywnej jak i kulturowej. Powstały nowe atrakcje turystyczne takie jak wieże widokowe, parki linowe, ścieżki rowerowe, wytyczone zostały nowe szlaki wędrówkowe, odnowione zostały zabytki kultury. Powstały także produkty unikalne, takie które wykorzystują specyfikę polsko-słowackiego pogranicza – to Park Ciemnego Nieba „Połoniny” oraz sieć obiektów po polskiej i słowackiej stronie granicy umożliwiającą obserwację nieba zarówno w nocy jak i w dzień. Zdaniem autorów raportu ewaluacyjnego na uwagę zasługują także przedsięwzięcia związane z utworzeniem portali informacyjnych skierowanych do turystów, przybliżających im polsko-słowackie pogranicze i zawierających podstawowe i niezbędne informacje (np. projekt *Turystyka bez granic – wzmocnienie współpracy transgranicznej w turystyce w oparciu o zrównoważony rozwój środowiska*).

Dla rozwoju pogranicza niezbędna jest ścisła współpraca między partnerami z Polski i Słowacji, tworzenie tematycznych sieci i wspieranie wspólnych produktów. Tylko dzięki połączonym wysiłkom, wymianie doświadczeń i dobrych praktyk oraz skoordynowanym działaniom udaje się osiągnąć pożądaną efekt. Mimo, że Program dopuszczał możliwość tworzenia sieci współpracy gospodarczej i społecznej skoncentrowanych na różnych tematach, znaczna część realizowanych działań koncentrowała się w dużej mierze na tworzeniu silniejszych administracyjnych, prawnych i strukturalnych więzów. Współpraca między obydwojoma krajami istnieje od lat, wzrasta jednak liczba zaangażowanych w nią partnerów. Jak wynika z ankiet przeprowadzonych w ramach badania ewaluacyjnego systematycznej poprawie ulega również jakość tej współpracy. O wymiernych efektach projektów sieciowych realizowanych w ramach Programu będzie można mówić dopiero w perspektywie kilku lat, gdy będzie można ocenić skuteczność działań stworzonych struktur i sieci współpracy oraz to, czy uczestnicy kursów, którzy podnieśli swe kwalifikacje byli w stanie wykorzystać tę wiedzę w praktyce.

Trzecim celem strategicznym określonym w Programie było promowanie inicjatyw lokalnych i nawiązywanie kontaktów transgranicznych poprzez realizację mikroprojektów opartych na działaniach typu „ludzie dla ludzi”, które zachęcają lokalne instytucje i mieszkańców do zaangażowania się we wspólne przedsięwzięcia. Wspierane inicjatywy miały przyczynić się do poprawy sytuacji w dziedzinie kultury, oświaty, turystyki, sportu oraz w sferze społecznej i gospodarczej. Wyniki ankiet przeprowadzonych w ramach badania ewaluacyjnego Programu wskazują, że zdaniem respondentów dofinansowane w ramach mikroprojektów przedsięwzięcia, poza zacieśnieniem współpracy z partnerami zagranicznymi, miały także duży wpływ na poprawę wizerunku odpowiednio Polski i Słowacji oraz mieszkańców obu krajów.

Wykres 16. Ocena oddziaływania projektów w opinii beneficjentów – porównanie mikroprojektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych. Oceny w skali 0-10, gdzie 10 to „bardzo duży wpływ”¹³

Na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego beneficjentów autorzy raportu ewaluacyjnego oceniają, że wartość dodana mikroprojektów zrealizowanych w ramach Programu w największym stopniu dotyczyła wzrostu intensywności relacji z partnerami zagranicznymi. Najsilniejsze oddziaływanie w tym zakresie odnotowano w mikroprojektach związanych ze współpracą w dziedzinie edukacji, sportu i rekreacji oraz współpracą jednostek samorządowych.

Autorzy raportu zwracają też jednak uwagę na pewne obszary w realizacji Programu, których efekty oceniają jako nie do końca zadowalające. Wskazują, m.in. na stosunkowo niewielką liczbę nowych polsko-słowackich partnerstw, co w dużym stopniu związane jest jednak z dominacją jednostek samorządu terytorialnego wśród Beneficjentów Programu. Ponadto, zdaniem ewaluatorów, baza infrastruktury instytucji kultury, która choć jest i będzie w przyszłości podstawą do polsko-słowackiej współpracy, służy jednak głównie lokalnym społecznościom. Najwięcej wątpliwości autorów raportu wzbudziły projekty polegające na tworzeniu sieci współpracy – podkreślają, że realne efekty tych projektów przyniesie weryfikacja działalności poszczególnych, stworzonych w ramach zrealizowanych projektów, sieci współpracy.

¹³ Ibidem.

Typy projektów i mikroprojektów realizowanych w ramach Programu na przykładach projektów i mikroprojektów zakończonych finansowo lub rzeczowo w 2014 roku są szczegółowo opisane w rozdziale 3 niniejszego raportu.

Realizacja Strategii Lizbońskiej

Zgodnie z zapisami Programu wszystkie operacje wybierane do dofinansowania w ramach Programu są oceniane pod kątem ich wkładu w realizację celów Strategii Lizbońskiej. Ze względu na specyfikę polsko-słowackiego pogranicza większość projektów realizowanych w ramach wszystkich trzech osi priorytetowych Programu wpisuje się w priorytet polityki spójności zdefiniowany w zaktualizowanej Strategii Lizbońskiej jako poprawa atrakcyjności państw członkowskich, ich regionów i miast poprzez zwiększenie ich dostępności, zapewnienie usług na odpowiednim poziomie i o odpowiedniej jakości i ochronę środowiska. Działania realizowane w ramach tych projektów służą poprawie atrakcyjności polsko-słowackiego pogranicza zwiększając jego dostępność poprzez modernizację infrastruktury komunikacyjnej i transportowej, przyczyniając się do ochrony środowiska naturalnego, rozwijając i podnosząc jakość usług turystycznych, a także promując dziedzictwo kulturowe i naturalne regionu. Zrealizowane zostały także projekty wpisujące się w priorytet zdefiniowany jako zachęcanie do innowacyjności, przedsiębiorczości oraz wzrostu gospodarki opartej na wiedzy przez badania i potencjał innowacyjny, w tym nowe technologie informacyjne i komunikacyjne.

Strategia Europa 2020

Projekty realizowane w ramach Programu wpisują się w założenia Strategii Europa 2020. Największa grupa, niemal 70% wszystkich realizowanych w ramach Programu projektów i mikroprojektów, wpisuje się w założenia priorytetu Strategii *Zrównoważony rozwój – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej*. W ramach tych projektów realizowane były działania zwiększające konkurencyjność pogranicza, także poprzez tworzenie nowych produktów i usług turystycznych i kulturowych przy wykorzystaniu niezaprzeczalnych atutów polsko-słowackiego pogranicza czyli dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Ponad 23% realizowanych projektów i mikroprojektów wpisuje się w priorytet Strategii *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – gospodarka charakteryzująca się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniająca spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną*. Realizowane w ramach tych projektów działania miały na celu poprawę jakości kapitału ludzkiego, wymianę wiedzy i doświadczeń, zacieśnianie więzów między polskimi a słowackimi partnerami, a także zdobywanie nowych umiejętności, zwiększenie mobilności siły roboczej na polsko-słowackim pograniczu czy zapewnienie lepszego przepływu informacji w zakresie rynku pracy i przepisów obowiązujących po obu stronach granicy. Nieco ponad 13% realizowanych w ramach Programu projektów i mikroprojektów polegających między innymi na wymianie wiedzy i informacji, promowaniu zastosowania nowoczesnych rozwiązań, a także popularyzacji dziedzictwa kulturowego, wpisuje się w założenia priorytetu Strategii *Inteligentny rozwój-gospodarka oparta na wiedzy i innowacji*.

Strategie makroregionalne

Obszar wsparcia Programu należy po stronie polskiej do obszaru objętego Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego, zaś po stronie słowackiej do obszaru objętego Strategią Unii

Europejskiej dla regionu Dunaju. Obie strategie mają jednak elementy wspólne, z którymi przy szerszej interpretacji pokrywają się również założenia Programu, jego osie priorytetowe oraz tematyka realizowanych projektów.

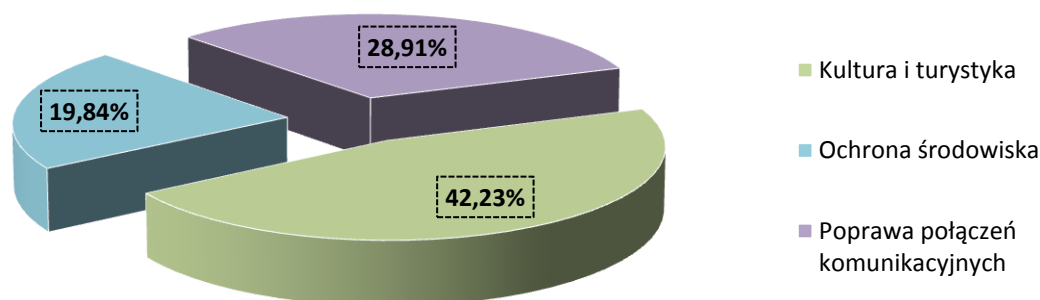
Pierwszym wspólnym mianownikiem są działania z zakresu szeroko pojętej kultury i turystyki. Wkład Programu w realizację założeń obu strategii pod tym względem jest największy. Zachowaniu i promowaniu dziedzictwa kulturowego oraz szeroko pojętej turystyce, zarówno poznawczej (kulturowej) jak i rekreacyjnej i aktywnej poświęconych było ponad 550 projektów i mikroprojektów realizowanych w ramach Programu. Podejmowane działania miały na celu promowanie unikalnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego regionu polsko-słowackiego pogranicza, zachowanie tożsamości kulturowej, w tym zanikających w związku z globalizacją charakterystycznych dla regionu tradycji, a także zwiększenie konkurencyjności regionu pod względem turystycznym poprzez rozwijanie współpracy, inwestycje w infrastrukturę i tworzenie nowych produktów turystycznych.

Kolejną grupą projektów realizowanych w ramach Programu i wpisujących się w założenia zarówno Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego jak i Strategii Unii Europejskiej dla regionu Dunaju są projekty i mikroprojekty ukierunkowane na ochronę środowiska. Na koniec 2014 roku było ich 19, jednak ze względu na koncentrację na terenach ważnych przyrodniczo (zlewnie rzek) i turystycznie (tereny górskie, tereny bogate w naturalne źródła pitnych wód leczniczych i wód geotermalnych) przyczyniły się do ochrony wód, gleby oraz bioróżnorodności, a także, pośrednio do zakrojonych na znacznie większą skalę działań mających na celu osłabienie eutrofizacji Bałtyku.

Trzecią grupą wspólnych w celach dla obu Strategii i Programu są projekty poświęcone poprawie połączeń komunikacyjnych i transportowych. Głównym celem 16 realizowanych w ramach Programu na koniec 2014 r. tego typu projektów było zwiększenie dostępności polsko-słowackiego pogranicza głównie poprzez modernizację połączeń komunikacyjnych.

Procentowy wkład w Strategie Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego oraz dla regionu Dunaju powyższych trzech grup pod względem wartości realizowanych/zrealizowanych w Programie projektów i mikroprojektów przedstawia poniższy wykres.

Wykres 17. Procentowy wkład w Strategie Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego oraz dla regionu Dunaju grup projektów i mikroprojektów realizowanych w ramach Programu

Ponadto w filar Strategii Unii Europejskiej dla regionu Dunaju poświęcony zacieśnianiu współpracy wewnątrz regionu wpisały się wszystkie mikroprojekty bazujące na założeniu „ludzie dla ludzi”, realizowane przez słowackich beneficjentów.

2.2. Informacje na temat zgodności z prawem wspólnotowym

W okresie sprawozdawczym nie wystąpiły problemy związane z przestrzeganiem prawa wspólnotowego.

2.3. Napotkane znaczące problemy oraz podjęte środki zaradcze

W okresie sprawozdawczym nie napotkano na znaczące problemy w rozumieniu art.62 Rozporządzenia (WE) 1083/2006.

2.4. Zmiany w kontekście realizacji Programów Operacyjnych

W roku 2014 nie nastąpiły znaczące zmiany wskaźników społeczno-ekonomicznych charakteryzujących obszar Programu i opisanych w szczegółowej analizie społeczno-gospodarczej obszaru wsparcia.

2.5. Zasadnicze modyfikacje na mocy art. 57 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006

W 2014 roku nie były wprowadzane modyfikacje w rozumieniu art.57 Rozporządzenia (WE) 1083/2006.

2.6. Komplementarność z innymi instrumentami

Komplementarność projektów realizowanych w ramach Programu można rozpatrywać w zarówno w kontekście czasowym, przestrzennym jak i tematycznym. W niektórych przypadkach występują komplementarność charakteryzują wszystkie trzy wymienione elementy: to komplementarność z projektami realizowanymi w poprzedniej perspektywie finansowej, z projektami realizowanymi na danym obszarze w ramach innych programów, projektami realizowanymi równolegle w ramach tego samego Programu oraz projektami o zbliżonych celach. Komplementarność z innymi programami warunkuje w pewnej mierze lokalizacja danego projektu i beneficjenta. W środkowej części obszaru wsparcia występuje komplementarność z programami regionalnymi, czy też Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich. W zachodniej i wschodniej części obszaru wsparcia występuje także komplementarność z innymi programami transgranicznymi.

Raport będący podsumowaniem badania ewaluacyjnego pt. *Efekty realizacji Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007-2013* wskazuje, że w ujęciu przestrzennym, na terenie całego obszaru wsparcia Programu można zaobserwować komplementarność realizowanych mikroprojektów z inwestycjami wspartymi w ramach I i II osi priorytetowej Programu. W tym kontekście autorzy raportu zwracają uwagę na komplementarność przestrzenną, która przejawia się w koncentracji interwencji na obszarze danej jednostki terytorialnej. Zauważają, że z komplementarnością przestrzenną często wiąże się również komplementarność przedmiotowa. Jako przykład podają słowackie Medzilaborce, gdzie dofinansowanie w ramach tematu 2.1 Programu pozwoliło na rozwój infrastruktury turystyczno-

rekreacyjnej, natomiast dzięki wsparciu z III osi możliwe było wsparcie organizacji wydarzeń kulturalnych i sportowych.

Poniżej przedstawione zostały najciekawsze przykłady komplementarności zidentyfikowane w roku 2014.

Przykładem projektów komplementarnych na wielu z wyżej wymienionych płaszczyzn mogą być projekty poświęcone ochronie środowiska naturalnego realizowane na Orawie. Istotną jest oś czasowa ich realizacji sięgająca jeszcze poprzedniej perspektywy finansowej. W ramach Programu Interreg III A Polska-Republika Słowacka 2004-2006 po polskiej i słowackiej stronie granicy zrealizowane zostały trzy projekty poświęcone ochronie środowiska i rozwoju jego infrastruktury. W perspektywie 2007-2013 w tym samym rejonie zrealizowane/realizowane są kolejne cztery. Dwa z nich dodatkowo są komplementarne z projektami realizowanymi po stronie polskiej w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego. To projekty *Poprawa czystości rzek regionu Orawy – Czarna Orawa, Orawa, Oravica i Jeziora Orawskiego* oraz *Ochrona wód rzek Orawy na obszarze Natura 2000 poprzez budowę kanalizacji w Podwilku, Chyżnem i Trstenie*, w których partnerem wiodącym była Gmina Jabłonka.

W ramach tych projektów, poza kanalizacją wybudowane zostały także dwie oczyszczalnie ścieków: w Podwilku oraz Chyżnem. Dzięki budowie oczyszczalni możliwa była realizacja budowy kolejnego etapu kanalizacji w obydwu miejscowościach – wybudowana w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego kanalizacja liczy łącznie ponad 21km. Wszystkie wyżej wymienione działania mają na celu zapewnienie regionowi Orawy czystego środowiska naturalnego. Nie bez znaczenia jest fakt, że Czarna Orawa jako jedyna rzeka z Polski wpada do Jeziora Orawskiego na Słowacji, będącego jednym z głównych ośrodków turystycznych w regionie.

Innym projektem z zakresu ochrony środowiska, komplementarnym jednak do zakrojonych na znacznie szerszą skalę i długofalowych działań polegających na ochronie podkowca małego w całej Polsce i realizowanych z Programu Infrastruktura i Środowisko oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej był zrealizowany w ramach Programu projekt *Ochrona dziedzictwa kulturowego w obrębie Pienińskiego Parku Narodowego po stronie polskiej i słowackiej w kościołach w Jaworkach, Údolu i Leśnicy wraz z ochroną nietoperzy-podkowców małych zamieszkujących strychy tych kościołów*, opisany szerzej w trzecim rozdziale niniejszego raportu. Kościół w Jaworkach, gdzie po stronie polskiej realizowany był projekt znajduje się na tak zwanym „Szlaku podkowca” w Polsce.

Komplementarność w ramach Programu łączącą zagadnienia tematyczne z różnych dziedzin i będącą wynikiem realizacji konkretnych działań wykazują projekt *Rewitalizacja beskidzkich lasów na polsko-słowackim pograniczu w celu poprawy ich społecznych, ekologicznych i przeciwpowodziowych funkcji*, w którym Partnerem Wiodącym była Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach oraz mikroprojekt *Rozwój infrastruktury dla potrzeb turystyki*, zrealizowany przez Nadleśnictwo Ujsoły. Głównym celem pierwszego z wyżej wymienionych projektów była ochrona środowiska naturalnego

(projekt był szczegółowo opisany w raporcie za 2013 rok). Dodatkowym działaniem w projekcie było wytyczenie transgranicznego turystycznego szlaku „Beskidzkiej Zielonej Ścieżki” prowadzącego ze Starej Bystricy na Słowacji, przez góry i najstarszy beskidzki rezerwat przyrody Śrubita do Rycerki Górnej. I właśnie w Rycerce Górnej, w miejscu, które jest swoistym punktem startowym „Beskidzkiej Zielonej Ścieżki”, w ramach mikroprojektu w odpowiedzi na zaobserwowane potrzeby

powstało między innymi miejsce postojowe dla samochodów wraz z odpowiednią infrastrukturą.

Kompleksową komplementarność, mającą na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej okolic Muszyny widać w projektach realizowanych na tym obszarze w ramach samego Programu, a także Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego. W ramach Programu i projektów *Wielofunkcyjne domy w Muszynie, Lubotinie i Dubovicy-centra rozwoju współpracy transgranicznej Gminy Muszyna i mikroregionów Mincol i Horna Torysa* oraz *Poszerzenie granic współpracy w oparciu o transgraniczne wielofunkcyjne centra kultury MuLuDu* rozbudowana została infrastruktura mająca służyć zacieśnieniu współpracy kulturalnej, a w zrekonstruowanym zabytkowym zajezdzie z XVIII wieku w Muszynie powstało Muzeum Państwa Muszyńskiego. Realizowane w ramach Programu mikroprojekty *Poznajmy się jeszcze lepiej w Muszynie*, *Poznajemy życie na muszyńskim zamku* i *Spotkajmy się na zamku w Muszynie – historia i współczesność* z jednej strony służyły zacieśnieniu transgranicznych więzów, kontaktów i wymiany, z drugiej miały na celu ochronę dziedzictwa kulturowego polsko-słowackiego pogranicza oraz upowszechnianie wśród mieszkańców regionu i turystów wiedzy o historii, ochronie i planach zagospodarowania zamków na historycznym szlaku handlowym pogranicza. Z punktu widzenia turystyki i biorąc pod uwagę, że rejony Muszyny znane są z wód zdrojowych, wszystkie opisane powyżej działania są komplementarne z działaniami z zakresu środowiska podejmowanymi w ramach Programu (projekty *Ochrona dorzecza granicznej rzeki Poprad poprzez realizację wspólnego projektu wodno-kanalizacyjnego Gminy Uzdrawiskowej Muszyna (PL) oraz Zdużenia obcí Mikroregionu Minčol (SK)* i *Ochrona dorzecza granicznej rzeki Poprad poprzez realizację wspólnego projektu wodno-kanalizacyjnego Gminy Uzdrawiskowej Muszyna (PL) oraz Zdużenia obcí Mikroregionu Minčol (SK) etap II*), a także z projektami zrealizowanymi w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego: *Budowa Miejskiego Parku Zdrojowego Baszta w Uzdrawisku Muszyna* oraz *Obwodnica Muszyny - uporządkowanie ruchu w centrum Muszyny - budowa drogi odbarczającej w kierunku granicy państwa jako drogi gminnej klasy Z*, w ramach którego wyprowadzony został ruch tranzytowy z rynku, wzmacniając tym samym turystyczną atrakcyjność centrum miejscowości.

Podobną wielopoziomową i przestrzenną komplementarność przy jednoczesnym wykorzystaniu większej liczby dostępnych programów finansowania można zaobserwować w przypadku projektów realizowanych we wschodniej części obszaru wsparcia Programu, na terenach atrakcyjnych pod względem turystyki rekreacyjnej. Komplementarność realizowanych tam projektów polega na kompleksowych działaniach mających na celu zwiększenie atrakcyjności tych terenów. Z jednej strony realizowane są projekty polegające na ochronie środowiska, z drugiej projekty skupiające się na rozwoju infrastruktury i atrakcji turystycznych. Przykładem mogą być komplementarne projekty realizowane w miejscowości Odrzechowa. Zrealizowany w ramach Programu projekt *Partnerstwo na rzecz budowy systemów kanalizacyjnych w Gminach Zarszyn i Pakostov* oraz projekt *Wykonanie sieci kanalizacji sanitarnej w Odrzechowej – etap II* z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 przyczyniły się do uporządkowania gospodarki ściekowej, dając możliwość zwiększenia atrakcyjności turystycznej miejscowości. Były to działania komplementarne do działań ukierunkowanych na rozwój infrastruktury turystycznej i tematycznej współpracy skupionej na turystyce ekologicznej jaką jest turystyka konna. W tym zakresie realizowany w ramach Programu i opisany szerzej w rozdziale 3 projekt *Polsko-Słowackie Centrum Turystyki Konnej* jest komplementarny z mikroprojektem *Turystyka konna bez granic – polsko-słowacka wymiana doświadczeń w kontekście rozwoju pogranicza*, a także z projektem *Utworzenie Polsko-Ukraińskiego Centrum Hodowli i Promocji Konia Huculskiego* realizowanego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013.

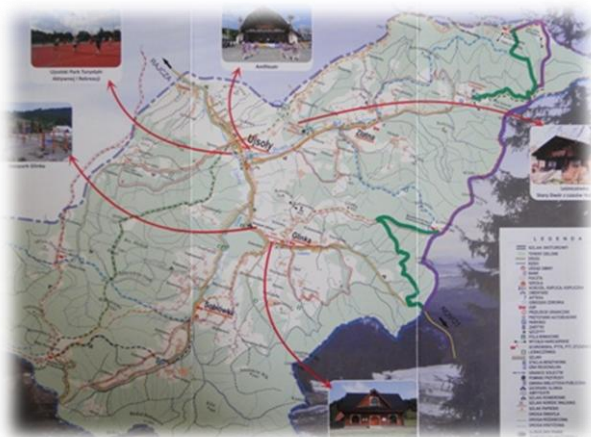

Podobny cel – zwiększenie atrakcyjności regionu – widać w działaniach realizowanych w ramach komplementarnych projektów *Budowa markowych produktów turystycznych Małopolski – Wielofunkcyjne trasy rekreacyjne na terenie gminy Krynicy-Zdroju* zrealizowanego w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego i mikroprojektu *Trasy rowerowe Krynica-Zdrój – Bardejov*, zrealizowanego w ramach Programu. Dzięki realizacji mikroprojektu, stworzona sieć szlaków spacerowych i rowerowych została wzbogacona o kolejne cztery trasy rowerowe.

Komplementarność w kontekście wymiany doświadczeń i dzielenia się dobrymi praktykami jest widoczna także w przypadku projektu *Turystyka bez granic-wzmocnienie współpracy transgranicznej w turystyce w oparciu o zrównoważony rozwój środowiska*, w którym partnerem wiodącym było Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji „Pro Carpathia”. Prowadzona w ramach projektu akcja certyfikacji usług i produktów turystyki przyjaznej środowisku w Karpatach Wschodnich – certyfikaty GoToCarpathia – została rozszerzona na terytorium Ukrainy w ramach projektu *Transgraniczna współpraca na rzecz turystyki uzdrowiskowej pogranicza polsko-ukraińskiego* z Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013. Ponadto, działania polegające na podnoszeniu kwalifikacji kadry turystycznej prowadzone były także w ramach komplementarnego projektu *Zielone Podkarpacie – popularyzacja różnorodności biologicznej w wymiarze ekosystemowym* realizowanym w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014.

Komplementarne działania wykorzystujące specyfikę terenu prowadzone są także przez Gminy Ujsoły i Novot. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 w Ujsołach powstał Geo-park Glinka, wyposażony między innymi w ścianki wspinaczkowe, park linowy, zewnętrzną siłownię i basen, skonstruowane w taki sposób, że mogą z nich korzystać również osoby niepełnosprawne. W ramach Programu, we współpracy ze słowackimi partnerami, Gmina Ujsoły wytyczyła pierwszy w Polsce szlak skiturowy dla osób niewidomych i słabowidzących oraz zorganizowała bazę polskich i słowackich wolontariuszy. Dzięki komplementarnym działaniom Ujsoły mają szansę stać się w przyszłości centrum sportowym dla osób niepełnosprawnych.

Komplementarność różnych instrumentów finansowych widać również w działaniach prowadzonych przez Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne Teatr Grodzki i mających na celu integrację grup marginalizowanych poprzez różnego rodzaju zajęcia i warsztaty dla osób wykluczonych. Taki charakter miał zakończony rzeczowo mikroprojekt *Nasza Sztuka – Nasza integracja*, jak i inicjatywa dofinansowana z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki *Otworzymy ci świat*, która również wykorzystywała zajęcia i warsztaty teatralne do aktywizacji osób marginalizowanych.

W Programie nie są stosowane instrumenty inżynierii finansowej ani cross-financing.

2.7. Monitorowanie i ocena

Komitety Monitorujące

W omawianym okresie sprawozdawczym odbyło się jedno posiedzenie Komitetu Monitorującego: 20 listopada 2014 roku w Liptowskim Mikulaszu na Słowacji. Podczas posiedzenia członkowie Komitetu zapoznali się ze stanem wdrażania wszystkich osi priorytetowych oraz podjęli decyzje zapewniające dalsze efektywne wdrażanie Programu.

Łącznie w roku 2014 Komitet Monitorujący przyjął 32 uchwały, które są wyszczególnione w poniższej tabeli.

Tabela 6. Wykaz uchwał KM w 2014 r.

Lp.	Numer uchwały	Czego dotyczy	Data wejścia w życie
1.	1/2014	Zatwierdzenie Planu informacji i promocji WST 2014	31.01.2014
2.	2/2014	Zatwierdzenie aktualizacji zapisów Podręcznika Programu, Podręcznika wdrażania mikroprojektów oraz akceptacji zmian w projekcie parasolowym nr WTSL.03.00.00-18-001/08	29.03.2014
3.	3/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Mesto Trstená, zmian w projekcie nr WTSL.01.02.00-82-168/10 – „Ochrona przed katastrofami naturalnymi i powodzią w terenie przygranicznym Górnej Orawy”	17.04.2014
4.	4/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Žilinský samosprávny kraj, zmian w projekcie nr WTSL.02.02.00-82-211/10 – „Tworzenie przestrzeni dla kultury i sztuki bez granic – modernizacja Teatru w Žilinie oraz Pałacu w Kozach”	17.04.2014
5.	5/2014	Brak zgody na zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Gminę Czarny Dunajec, zmian w projekcie nr WTSL.01.01.00-12-304/10 – „Historyczno – kulturowo – przyrodniczy szlak wokół Tatr” (przed pod pisanie umowy)	17.04.2014
6.	6/2014	Zatwierdzenie zmian w budżecie projektu Pomocy Technicznej Instytucji Zarządzającej	17.04.2014
7.	7/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Gminę Czarny Dunajec, zmian w projekcie nr WTSL.01.01.00-12-304/10 – „Historyczno – kulturowo – przyrodniczy szlak wokół Tatr” (przed podpisaniem umowy)	05.05.2014
8.	8/2014	Zatwierdzenie Raportu Roczne go z realizacji Programu w 2013 roku	26.06.2014
9.	9/2014	Zatwierdzenie rozwiązania systemowego polegającego akceptacji przez Podkomitet Monitorujący terminu zakończenia realizacji mikroprojektów	25.06.2014

10.	10/2014	Zatwierdzenie zmian w budżecie projektu Pomocy Technicznej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego – kontrolera pierwszego stopnia	25.06.2014
11.	11/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Muzeum Podkarpackie w Krośnie, zmian w projekcie nr WTSL.02.01.00-18-250/10 – „Dziedzictwo archeologiczne regionów szansą na rozwój turystyki„	24.07.2014
12.	12/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Krásno nad Kysucou, zmian w projekcie nr WTSL.02.01.00-82-210/10 – „Rozszerzenie infrastruktury turystycznej pogranicza poprzez budowę obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych w miejscowościach Krasno nad Kysucou i Milówka”	18.08.2014
13.	13/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Powiat Żywiecki, zmian w projekcie nr WTSL.01.01.00-24-306/10 – „Modernizacja Dróg Powiatu Żywieckiego w gminach Rajcza i Ujsoly oraz Obec Novot' celem ulepszenia połączeń obszarów po polskiej i słowackiej stronie granicy”	11.09.2014
14.	14/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Gmina Kościelisko, zmian w projekcie nr WTSL.01.01.00-12-298/10 – „Drogi z widokiem na Tatry szansą poprawy infrastruktury komunikacyjnej Miasta Tvrdosin i Gminy Kościelisko”	11.09.2014
15.	15/2014	Zatwierdzenie aktualizacji zapisów Podręcznika Programu	22.09.2014
16.	16/2014	Zatwierdzenie rozwiązania systemowego dotyczącego kontraktacji oszczędności w Programie	22.09.2014
17.	17/2014	Zatwierdzenie zmian w budżecie projektu Pomocy Technicznej Centrum Projektów Europejskich – WST	22.09.2014
18.	18/2014	Zatwierdzenie zmian w budżecie projektu Pomocy Technicznej Ministerstwa Finansów Rzeczypospolitej Polskiej	22.09.2014
19.	19/2014	Zatwierdzenie zmian w budżecie projektu Pomocy Technicznej- Žilinský samosprávny kraj	22.09.2014
20.	20/2014	Zatwierdzenie zmian w budżecie projektu Pomocy Technicznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego – kontrolera pierwszego stopnia	22.09.2014
21.	21/2014	Zatwierdzenie zmian w budżecie projektu Pomocy Technicznej Instytucji Zarządzającej	22.09.2014
22.	22/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Gmina Łodygowice, zmian w projekcie nr WTSL.02.02.00-24-152/10 – „Współpraca przez kulturę - budowa i modernizacja polsko-słowackich centrów kultury”	21.10.2014
23.	23/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Gmina Łabowa, zmian w projekcie nr WTSL.01.02.00-12-182/10 – „Zmniejszenie zanieczyszczenia rzeki Dunajec i jej dopływów poprzez budowę kanalizacji sanitarnej we wsiach Łabowa i Jarabina”	21.10.2014
24.	24/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Gmina Ustrzyki Dolne, zmian w projekcie nr WTSL.02.01.00-18-269/10 – „W poszukiwaniu wspólnych korzeni – tworzenie zaplecza turystyczno-rekreacyjnego poprzez modernizację Parku pod Dębami (Polska) i Parku Mieru (Słowacja)	21.10.2014
25.	25/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Gmina Stryszawa, zmian w projekcie nr WTSL.01.02.00-12-177/10 – „Poprawa jakości infrastruktury środowiska”	21.10.2014

26.	26/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Gmina Rajcza, zmian w projekcie nr WTSL.01.02.00-24-288/10– „Budowa infrastruktury przeciwpowodziowej w Gminach Rajcza i Oscadnica”	21.10.2014
27.	27/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Mesto Spišská Stará Ves, zmian w projekcie nr WTSL.02.01.00-84-170/10 „Wspólny Spiški obszar turystyczny”	20.11.2014
28.	28/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Obec Dubovica, zmian w projekcie nr WTSL.02.02.00-84-252/10 – „Poszerzenie granic współpracy w oparciu o transgraniczne wielofunkcyjne centra kultury MuLuDu”	20.11.2014
29.	29/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Gmina Żurawica, zmian w projekcie nr WTSL.01.02.00-18-223/10 – „Drogi do rozwoju”	20.11.2014
30.	30/2014	Zatwierdzenie zmian w budżecie projektu Pomocy Technicznej Koordynatora Krajowego	20.11.2014
31.	31/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska, zmian w projekcie nr WTSL.03.00.00-18-001/08–„Realizacja mikroprojektów na pograniczu polsko słowackim w latach 2007-2013”	20.11.2014
32.	32/2014	Zatwierdzenie proponowanych przez partnera wiodącego – Gmina Wilkowice, zmian w projekcie nr WTSL.02.02.00-24-160/10 – „Tradycja bez granic – współpraca polsko-słowacka w zakresie pielęgnowania kultury i tradycji”	09.12.2014

W 2014 roku odbyło się także posiedzenie Podkomitetu Monitorującego. Podczas posiedzenia w dniu 4 grudnia 2014 roku w Zakopanem członkowie Podkomitetu zapoznali się ze stanem wdrażania III osi Programu, a także z informacją na temat postępu prac Podgrupy roboczej ds. mikroprojektów w odniesieniu do kolejnej perspektywy finansowej. Omówiona została również istotna kwestia oszczędności wygenerowanych w Projekcie Parasolowym.

W omawianym okresie sprawozdawczym Podkomitet Monitorujący przyjął trzy uchwały.

- 1) Uchwała nr 1/2014 z dnia 25 marca 2014r. dotycząca zatwierdzenia zmiany wartości dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) dla mikroprojektu nr PL-SK/PO/IPP/III/044 Zdrúženie Slanské vrchy – východ złożonego w trakcie III naboru wniosków do Wyższej Jednostki Terytorialnej w Preszowie i umieszczonego przez Podkomitet Monitorujący na liście projektów rezerwowych (Uchwała nr 5/2012 z dnia 13 grudnia 2012r.).
- 2) Uchwała nr 2/2014 z dnia 30 czerwca 2014r. dotycząca wydłużenia poza 30.06.2014r. okresu realizacji rzeczowej mikroprojektów złożonych w trakcie III naboru wniosków.
- 3) Uchwała nr 3/2014 z dnia 13 sierpnia 2014r. dotycząca wydłużenia do dnia 30.09.2014r. rzeczowej realizacji mikroprojektów i znajdujących się na liście rezerwowej Związku Euroregion „Tatry”.

Kontrole Systemowe

W 2014 r. Instytucja Zarządzająca przeprowadziła 3 kontrole systemowe w instytucjach zaangażowanych w realizację Programu.

Tabela 7. Kontrole wykonane przez IZ w ramach PWT PL-SK w 2014 r.

Lp	Podmiot kontrolowany	Termin kontroli	Stwierdzone uchybienia/nieprawidłowości
1.	Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska	-	Instytucja nie podlegała kontroli w 2014 r.
2.	Podkarpacki Urząd Wojewódzki	-	Instytucja nie podlegała kontroli w 2014 r.
3.	Małopolski Urząd Wojewódzki	4-6 czerwca 2014r.	<p>Stwierdzono uchybienia w weryfikacji postępowania o udzielenie zamówienia publicznego (postępowanie nr 271/4/2011) w projekcie nr WTSL.01.02.00-12-166/10.</p> <p>Kontroler mimo stwierdzenia naruszenia art. 7 ust. 1 ustawy PZP nie zakwalifikował naruszenia jako skutkującego nałożeniem korekty finansowej. Jednocześnie nałożył korektę w wysokości 5% za naruszenie art. 36 ust. 5 ustawy PZP. Korekta za naruszenie art. 7 ust. 1 zawiera się już w korekcie nałożonej z tytułu naruszenia art. 36 ust. 5 i nie powoduje, w tym konkretnym przypadku, dodatkowych skutków finansowych dla beneficjenta.</p> <p>Zalecenia pokontrolne IZ zostały wdrożone. Nie stwierdzono konieczności odzyskiwania środków.</p>
4.	Związek Euroregion „Tatry”	-	Instytucja nie podlegała kontroli w 2014 r.
5.	Śląski Urząd Wojewódzki	-	Instytucja nie podlegała kontroli w 2014 r.
6.	Stowarzyszenie „Region Beskidy”	22-24 września 2014 r.	<ol style="list-style-type: none"> Brak podpisu Dyrektora Biura na listach sprawdzających do III i IV raportu. Przekroczenie kwoty w ramach refundacji bieżącej przekazanej beneficjentowi (mikroprojekt PL-SK/BES/IPP/II/36). Zgodnie z dokumentami przedstawionymi przez Euroregion zostało to skorygowane podczas dokonywania refundacji końcowej. Stwierdzono uchybienia dot. oceny formalnej <ul style="list-style-type: none"> w wiadomości e-mail przekazywano informację o dacie na przekazanie korekty wniosku aplikacyjnego późniejszej niż termin, który został wyznaczony w piśmie do wnioskodawcy, zawiadomienia o wyniku oceny formalnej są wysyłane do wnioskodawców przed zatwierdzeniem przez Dyrektora Biura Euroregionu Raportu z oceny formalnej, dotyczy mikroprojektów 26 i 59 (mikroprojekt nr 26 został odrzucony na ocenie formalnej, wnioskodawca skorygował wniosek i ponownie złożył go do Euroregionu gdzie został zarejestrowany z numerem 59) – do wniosku i budżetu projektu 59 zgłoszono uwagi, które nie zostały ujęte wcześniej w piśmie z prośbą o korekty do wniosku nr 26. Dopiero w piśmie o korektę

			<p>wniosku nr 59 zwrócono uwagę m.in. na nieprawidłową kalkulację kosztów skutkującą zawyżeniem budżetu projektu.</p> <p>4. Stwierdzono uchybienia dot. oceny technicznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnienia dokonywane przez ekspertów do ocen technicznych są krótkie i mało uargumentowane. Poszczególne elementy oceny technicznej powinny być bardziej rozbudowane (pełne uzasadnienie przyznanej punktacji), - w przypadku mikroprojektów nr 77 i 95 treść ocen poszczególnych ekspertów oraz przyznana punktacja są takie same, co budzi wątpliwości co do samodzielności dokonanych ocen, - niespójność w dokonanej przez eksperta ocenie w przypadku mikroprojektu nr 16 – ekspert wskazując w podsumowaniu na niewielki wpływ transgraniczny projektu jednocześnie przyznał 3 pkt za kryterium strategiczne S4 – wykazany wpływ transgraniczny co zgodnie z wytycznymi do oceny oznacza, że projekt pozytywnie wpływa na rozwój i integrację obszarów przygranicznych. <p>5. Stwierdzono uchybienia dot. procesu podpisywania umów</p> <ul style="list-style-type: none"> - przekroczenia 90 dniowych terminów na podpisanie umowy o dofinansowanie, - zwłoka w informowaniu wnioskodawców o decyzji Podkomitetu Monitorującego dotyczącej przyznania dofinansowania. <p>Zalecenia pokontrolne IZ w trakcie realizacji.</p>
7.	Wspólny Sekretariat Techniczny	26-28 marca 2014 r.	Nie stwierdzono uchybień/nieprawidłowości.

Kontrole krzyżowe

W 2014 r. w ramach Programu nie zostały przeprowadzone kontrole krzyżowe/kontrole krzyżowe horyzontalne. Z uwagi na ograniczone zasoby kadrowe Instytucji Zarządzającej oraz czasochłonność procesu kontroli krzyżowych, zaistniała konieczność zlecenia wykonania tego procesu przez podmioty zewnętrzne. IZ przeprowadziła postępowanie przetargowe na tę usługę. Kontrole krzyżowe za rok 2014 zostaną przeprowadzone w roku 2015.

Audyt Systemu

Audyt systemu został przeprowadzony przez Ministerstwo Finansów Rzeczypospolitej Polskiej, właściwe Urzędy Kontroli Skarbowej oraz Ministerstwo Finansów Republiki Słowackiej.

Audyt systemu zarządzania i kontroli po stronie polskiej był realizowany w Instytucji Zarządzającej (IZ), w Instytucji Certyfikującej (IC), u Kontrolera pierwszego stopnia oraz we Wspólnym Sekretariacie Technicznym (WST) w oparciu o program audytu opracowany między innymi na podstawie wytycznych Komisji Europejskiej. W IZ przeprowadzone zostało badanie kluczowych elementów systemu zarządzania i kontroli w celu stwierdzenia m.in., czy:

- istnieją odpowiednie kontrole zarządcze;

- podejmowane są odpowiednie działania zapobiegające i korygujące w przypadku wykrycia błędów systemowych.

W IC zostały przeprowadzone czynności audytowe w celu ustalenia, czy zapewniono procedury odzyskiwania kwot nienależnie wypłaconych oraz ewidencjonowania tych kwot.

W trakcie audytu systemów u Kontrolera pierwszego stopnia przeprowadzone zostało badanie kluczowych elementów systemu zarządzania i kontroli w celu stwierdzenia m.in., czy:

- istnieją odpowiednie kontrole zarządcze;

- podejmowane są odpowiednie działania zapobiegające i korygujące w przypadku wykrycia błędów systemowych.

W trakcie audytu systemów w WST przeprowadzone zostało badanie kluczowych elementów systemu zarządzania i kontroli w celu stwierdzenia m.in. czy, procedury dotyczące wyboru projektów są adekwatne.

W Republice Słowackiej Ministerstwo Finansów przeprowadziło u Instytucji Koordynującej, Kontrolera I Stopnia oraz w Instytucji Wypłacającej audyt systemu zarządzania i kontroli, którego celem była weryfikacja wdrożenia zaleceń wydanych w poprzednim audycie systemu (audyt nr A.477) oraz:

- weryfikacja zmian w systemie zarządzania i kontroli w związku z dokumentem *System of managing of structural funds and the Cohesion Fund for the programming period 2007 – 2013; the System of financial management of structural funds and the Cohesion Fund for the programming period 2007-2013, Act no. 528/2008 Coll. On Aid and Support Provided from the EC Funds* oraz w związku z aktualizacją innych dokumentów dotyczących systemu zarządzania funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności na lata 2007 – 2013;
- weryfikacją mającą na celu uzyskanie zapewnienia, w oparciu o wybrane kluczowe kryteria, iż ustanowiony system zarządzania i kontroli funkcjonuje efektywnie.

W wyniku prac audytowych system zarządzania i kontroli w ramach Programu został oceniony w kategorii nr 1 zgodnie z wytyczną KE COCOF 08/0019/01_EN: *Wytyczne w sprawie wspólnej metodologii oceny systemów zarządzania i kontroli w Państwach Członkowskich (2007-2013)* – system działa dobrze (wymagane są jedynie niewielkie usprawnienia).

Stwierdzone w trakcie audytu systemu ustalenia nie mają charakteru systemowego, za wyjątkiem ustalenia wskazanego przez Audytora Krajowego Republiki Słowackiej: nieprzestrzeganie terminu weryfikacji wydatków w terminie 60-70 dni od końca okresu sprawozdawczego, które w świetle przeprowadzonych prac audytowych mają powtarzający się charakter.

Ustalenia nie rzutują jednak na prawidłowość wydatków zadeklarowanych do KE i nie ma podstaw do szacowania korekty finansowej w oparciu o wyniki audytu systemu.

Audyt na próbie operacji

W Polsce audyt operacji wykonany został przez Instytucję Audytową - inspektorów i pracowników Urzędu Kontroli Skarbowej w Rzeszowie, Katowicach, Krakowie i Warszawie na miejscu, w oparciu o dokumentację i dane będące w posiadaniu beneficjenta. Nadzór nad czynnościami kontrolnymi wykonywanymi przez ww. inspektorów kontroli skarbowej i pracowników Urzędu Kontroli Skarbowej był zapewniony przez Departament Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej w Ministerstwie Finansów.

W Republice Słowackiej audyt operacji wykonany został przez pracowników Ministerstwa Finansów Republiki Słowackiej (Instytucja Audytowa) – Sekcję Audytu i Kontroli Finansowej Administracji w Bratysławie, Zvolen i Košicach.

W trakcie audytu operacji projektów wybranych do kontroli sprawdzono, czy spełnione zostały m.in. następujące warunki:

- operacja spełnia kryteria wyboru w ramach właściwego programu operacyjnego, została zrealizowana zgodnie z decyzją o dofinansowaniu oraz jest zgodna ze wszystkimi warunkami dotyczącymi jej przeznaczenia, wykorzystania i zakładanych celów;
- wydatki zadeklarowane są zgodne z zapisami księgowymi i dokumentami dowodowymi przechowywanymi przez beneficjenta;
- wydatki zadeklarowane przez beneficjenta są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi;
- wkład publiczny został wypłacony beneficjentowi zgodnie z art. 80 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.

Przed przystąpieniem do wyboru próby w ramach Programu pozyskano dane finansowe dotyczące wydatków, które zostały zadeklarowane do Komisji Europejskiej w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2013 r. w podziale na poszczególne projekty. Wyboru próby dokonano w dniu 21 lutego 2014 r.

Wśród założeń przyjętych do wyboru próby z populacji (tj. wydatków zadeklarowanych do KE w okresie od 01.01.2013 r. do 31.12.2013 r.) znajdują się:

- wartość wydatków zadeklarowanych do KE wyniosła 27.404.916,85 EUR,
- liczba projektów: 56
- liczba wniosków o płatność poszczególnych partnerów projektu wynosi 269.

Na podstawie powyższych założeń dokonano wyboru 30 wniosków o płatność partnerów projektu na łączną kwotę 7 383 796,73 euro stanowiącą 26,94% populacji.

W wyniku audytu operacji stwierdzono wydatki niekwalifikowane na kwotę 192.996,68 EUR wynikające w większości z ustaleń dokonanych w obszarze zamówień publicznych. Całkowita wartość

stwierdzonych wydatków niekwalifikowalnych nie przekracza przyjętego progu istotności wynoszącego 548 098,34 (2% wartości populacji).

Stwierdzone błędy nie miały wpływu na realizację programu audytu oraz innych obszarów objętych badaniem w trakcie audytu operacji. W konsekwencji, nie ma podstaw do szacowania korekty finansowej w oparciu o wyniki audytu operacji.

Kontrole systemowe po stronie słowackiej

Od 11 sierpnia do 24 listopada 2014 roku Ministerstwo Finansów Republiki Słowackiej we współpracy z Urzędem Kontroli Finansów Koszyce przeprowadziło audyt rządowy w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Republiki Słowackiej. Audyt prowadzony był także na poziomie beneficjentów na wybranej próbie projektów. Głównym celem audytu i celem audytu rządowego było uzyskanie zapewnienia o kwalifikowalności na wybranej próbie operacji w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007-2013. Kontrolni poddano 10 projektów realizowanych w ramach Programu. Stwierdzonych zostało 7 uchybień – niewystarczająca wydajność kontroli cząstkowych raportów z postępu realizacji projektów i list zadeklarowanych wydatków, a także niespójne przeprowadzanie kontroli procesu udzielania zamówień publicznych. Jednostka kontrolowana przyjęła zalecenia audytorów – kontrolerzy pierwszego stopnia zostali poinstruowani odnośnie konsekwentnej realizacji kontroli pierwszego stopnia i kontroli procesu udzielania zamówień publicznych. Ministerstwo Finansów Republiki Słowackiej zostało poinformowane o realizacji działań podjętych w celu wyeliminowania uchybień stwierdzonych podczas audytu, w piśmie z dnia 27 lutego 2015 roku.

Od 14 sierpnia do 9 grudnia 2014 roku Ministerstwo Finansów Republiki Słowackiej we współpracy z Urzędem Kontroli Finansów Koszyce przeprowadziło audyt rządowy w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Republiki Słowackiej. Głównym celem audytu rządowego było uzyskanie zapewnienia co do skuteczności systemu zarządzania i kontroli w ramach Programu. Wyniki audytu wykazały, że kontrolowany system funkcjonuje dobrze, choć wskazane są usprawnienia. Zidentyfikowano cztery uchybienia: niewystarczająca kontrola administracyjna raportów cząstkowych z postępu realizacji projektu oraz deklarowanych wydatków składanych przez beneficjentów, a także niepełne kontrole na miejscu realizacji projektów oraz nieprzestrzeganie terminów informowania o tych kontrolach. Jednostka kontrolowana przyjęła zalecenia audytorów - kontrolerzy pierwszego stopnia zostali poinstruowani o konsekwentnej realizacji kontroli pierwszego stopnia, kontrolach w miejscu realizacji projektów oraz obowiązujących terminach. Ministerstwo Finansów Republiki Słowackiej zostało poinformowane o realizacji działań podjętych w celu usunięcia uchybień stwierdzonych w wyniku audytu rządowego w piśmie z dnia 27 lutego 2015 roku.

System Informatyczny

Dane dotyczące realizacji poszczególnych operacji w ramach Programu gromadzone są w Krajowym Systemie Informatycznym (KSI), który powstał w 2008 r. W KSI gromadzone i przechowywane są dane niezbędne do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu projektów, w tym m.in. dane dotyczące:

- złożonych wniosków projektowych,
- projektów wybranych do dofinansowania,
- zawartych umów o dofinansowanie projektów,
- złożonych raportów z postępów realizacji projektów wraz z wnioskami o płatność,
- wniosków o płatność poświadczonych przez IZ oraz refundacji przekazanych przez KE.

2.8. Krajowa rezerwa wykonania

Nie dotyczy.

3. REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY

Działania w projektach realizowanych w ramach Programu, choć tak bardzo różnorodne i zależne zarówno od potrzeb całego regionu jak i lokalnych społeczności, służą jednemu celowi – rozwojowi polsko-słowackiego pogranicza. Wykorzystują do tego mocne strony regionu – walory przyrodnicze, bogactwo kulturowe, atrakcje turystyczne, starając się jednocześnie niwelować słabsze strony, takie jak niewystarczająca infrastruktura. Poniżej przedstawiona została szczegółowa analiza realizowanych działań w podziale na priorytety, na przykładzie projektów zakończonych rzeczowo i finansowo w 2014r.

3.1 Priorytet 1

3.1.1 Realizacja celów i analiza postępów

Opisana w Programie Operacyjnym wspólna strategia transgraniczna koncentruje się między innymi na integracji przestrzennej obszaru pogranicza i zwiększeniu jego dostępności poprzez przełamywanie istniejących barier w infrastrukturze transportu, komunikacji i infrastrukturze środowiska. Te bariery, co zostało wskazane w analizie SWOT dla Programu, to głównie niska jakość infrastruktury transportowej i komunikacyjnej oraz słabo rozwinięty system kanalizacyjny i system oczyszczalni ścieków. Zarówno dostępność przestrzenna jak i czyste środowisko to jedne z podstawowych warunków rozwoju społeczno-gospodarczego, zwłaszcza, jeśli weźmie się pod uwagę, że turystyka i powiązany sektor usług stanowią trzon działalności ekonomicznej na polsko-słowackim pograniczu.

Działania w projektach realizowanych w pierwszej osi priorytetowej Programu skupiały się więc na poprawie i rozwoju infrastruktury transportowej i komunikacyjnej, a tym samym na poprawie integracji przestrzennej pogranicza oraz na poprawie i ochronie środowiska naturalnego, stanowiącego w wielu rejonach obszaru wsparcia podstawę dla rozwoju turystyki.

W ramach tematu 1.1 Infrastruktura komunikacyjna i transportowa zakontraktowanych i realizowanych jest łącznie 16 projektów. W roku 2014, dzięki wygenerowanym oszczędnościom oraz zasadzie elastyczności, podpisane zostały umowy o dofinansowanie 3 nowych projektów z listy rezerwowej, a zakończone rzeczowo i finansowo zostały 2 kolejne projekty. Łącznie od początku Programu w temacie 1.1 zakończonych rzeczowo i finansowo zostało 11 projektów.

Projekty realizowane w temacie 1.1 można dodatkowo podzielić na trzy grupy. Pierwsza to projekty polegające na modernizacji ciągów drogowych, na których w ostatnich latach zanotowano wzrost natężenia ruchu, ciągów prowadzących między innymi do atrakcji turystycznych i kulturowych regionu pogranicza. Drugą grupę stanowią projekty kładące nacisk na poprawę tak zwanej komunikacji „dnia codziennego”, bezpieczeństwa i dostępu do lokalnych obiektów. Trzecia grupa to projekty poświęcone transportowi alternatywnemu – ścieżkom rowerowym.

PROGRAM WSPÓLPRACY TRANSGRANICZNEJ RZECZPOSPOLITA POLSKA - REPUBLIKA SŁOWACKA 2007 - 2013

PROGRAM ČEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁČE POL'SKO - SLOVENSKÁ REPUBLIKA 2007 - 2013

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego / Publikácia spolufinancovaná Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja

© OpenStreetMap

Mapa opracowana przez GEOMATICS

- PPW Partnerzy Wiodący / Vedúci Partneri:**
- 1 Powiat Krośnieński - Krosno
 - 2 Správa a údržba ciest Prešovského samosprávneho kraja - Prešov
 - 3 Powiat Cieszyński - Cieszyn
 - 4 Gmina Istebna
 - 5 Gmina Zarszyn
 - 6 Powiat Żywiecki - Żywiec
 - 7 Mikrorégion Bystrická Dolina - Stará Bystrica
 - 8 Obec Osturňa
 - 9 Powiat Żywiecki - Żywiec
 - 10 Powiat Nowotarski - Nowy Targ
 - 11 Správa a údržba ciest Prešovského samosprávneho kraja - Prešov

- PP Partnerzy Projektu / Projektoví Partneri:**
- 12 Województwo Małopolskie - Kraków
 - 13 Powiat Gorlicki - Gorlice
 - 14 Gmina Kościelisko
 - 15 Gmina Czarny Dunajec
 - 16 Gmina Żurawica
 - 17 Miasto i Gmina Uzdrawiskowa Muszyna
 - 18 Województwo Małopolskie - Kraków
 - 19 Powiat Gorlicki - Gorlice
 - 20 Powiat Jasieński - Jasło
 - 21 Mesto Spišská Stará Ves
 - 22 Obec Osturňa
 - 23 Powiatowy Zarząd Dróg w Nowym Targu
 - 24 Obec Cierne
 - 25 Obec Skalite
 - 26 Gmina Niżná Sitnica
 - 27 Zilinský Samosprávny Kraj - Žilina
 - 28 Gmina Rajcza
 - 29 Gmina Miłówka

- 8.1 Gmina Łapsze Niżne
- 8.2 Obec Zdiar
- 9.1 Obec Novot
- 9.2 Zilinský Samosprávny Kraj - Žilina
- 10 Správa a údržba ciest Prešovského samosprávneho kraja - Prešov
- 11 Powiat Sanocki - Sanok
- 12.1 Zilinský Samosprávny Kraj - Žilina
- 12.2 Obec Bobrov
- 13.1 Powiat Jasieński - Jasło
- 13.2 Správa a údržba ciest Prešovského samosprávneho kraja - Prešov
- 14.1 Mesto Tvrosín
- 15.1 Mesto Kežmarok
- 15.2 Gmina Miasta Nowy Targ
- 15.3 Gmina Szafitny
- 15.4 Gmina Nowy Targ
- 15.5 Obec Hladovka
- 15.6 Obec Huncovec
- 15.7 Obec Liesek
- 15.8 Mesto Liptovský Mikuláš
- 15.9 Obec Nižná
- 15.10 Obec Suchá Hora
- 15.11 Mesto Trstená
- 15.12 Obec Vrbov
- 15.13 Obec Ladomirová
- 15.14 Obec Sulín

Do pierwszej z wyżej wymienionych grup zaliczyć można 5 projektów, z których 4 zostały już w poprzednich latach zakończone rzeczowo i finansowo (i opisane w raportach rocznych z postępów realizacji Programu), natomiast jeden, po zgodzie na rozszerzenie zakresu rzeczowego, jest jeszcze w trakcie realizacji.

Najwięcej, bo aż 9 z realizowanych projektów można zaliczyć do drugiej z wyżej wymienionych grup. Skupiają się one na poprawie bezpośrednich połączeń między polską a słowacką stroną pogranicza oraz poprawie dostępności konkretnych terenów, komunikacji „dnia codziennego” i bezpieczeństwa. Do tej właśnie grupy należy jeden z 2 zakończonych rzeczowo i finansowo w 2014 roku projektów, a także dwa z 3 projektów, na realizację których w 2014 roku podpisane zostały umowy o dofinansowanie.

W ramach zakończonego rzeczowo i finansowo projektu *Modernizacja infrastruktury drogowej Rajcza-Oščadnica*, w którym partnerem wiodącym był Powiat Żywiecki, po polskiej stronie granicy zmodernizowana została droga prowadząca do granicy, natomiast po stronie słowackiej zmodernizowany został odcinek drogi Oščadnica-Laliki wraz z czterema mostami. Inwestycje wpłynęły na poprawę bezpieczeństwa i komfortu jazdy w rejonie przygranicznym, a także przyczyniły się, zwłaszcza po stronie słowackiej, do poprawy dostępności lokalnych usług socjalnych dla dzieci i dorosłych oraz atrakcji turystycznych. Dodatkowo, w celu poprawy bezpieczeństwa, w ramach działań promocyjnych partnerzy projektu zakupili kamizelki oraz opaski odblaskowe, które zostały rozdane między innymi dzieciom korzystającym z zajęć w Domu Pomocy Społecznej „Słońce” w Oščadnicy, gdyż dochodząca do niego droga nie posiada chodnika i piesi muszą się poruszać poboczem.

Na poprawie komunikacji dnia codziennego, bezpieczeństwa i dostępu do lokalnych obiektów skupiają się także będące w realizacji projekty *Drogi z widokiem na Tatry szansą poprawy infrastruktury komunikacyjnej Miasta Tvrdošín i Gminy Kościelisko*, w którym partnerem wiodącym jest Gmina Kościelisko oraz *Drogi do rozwoju*, w którym partnerem wiodącym jest Gmina Żurawica. Na koniec 2014 roku w procesie przygotowania do kontraktacji znajdował się jeszcze jeden projekt, który można zaliczyć do tej grupy. Planowane działania zakładają budowę kładki pieszo-rowerowej przez graniczną rzekę Poprad między Żegiestowem w Polsce a miejscowością Sulín na Słowacji. Kładka sprawi, że rozdzielone rzeką miejscowości zostaną bezpośrednio połączone, umożliwiając tym

samym intensyfikację i zacieśnienie transgranicznych kontaktów. W chwili obecnej mieszkańcy miejscowości muszą korzystać z przepraw mostowych oddalonych o około 20 kilometrów.

W trzeciej z wymienionych wcześniej grup i poświęconej transportowi alternatywnemu – ścieżkom rowerowym - znalazły się 2 z realizowanych w temacie 1.1 projektów. Jeden z nich został w 2014 roku zakończony rzeczowo i finansowo, natomiast na realizację drugiego w omawianym okresie sprawozdawczym podpisana została umowa o dofinansowanie.

Zakończony rzeczowo i finansowo został projekt *Poprawa dostępności komunikacyjnej na pograniczu polsko-słowackim*, w którym partnerem wiodącym był Mikroregion Bystrzycka Dolina. W ramach projektu powstała trasa rowerowa o długości ponad 36 kilometrów. Po stronie słowackiej część ścieżki rowerowej wybudowana została na trasie starej historycznej kolejki, zaś część prowadzi po ścieżce edukacyjnej „Beskidzka zielona ścieżka” (wytyczonej w ramach zrealizowanego także w ramach Programu projektu *Rewitalizacja beskidzkich lasów na polsko-słowackim pograniczu w celu poprawy ich społecznych, ekologicznych i przeciwpowodziowych funkcji*). Ścieżka rowerowa zaczyna w mieście Krásno nad Kysucou i na Słowacji prowadzi przez 5 miejscowości do granicy z Polską, gdzie w gminie Rajcza zaczyna się polska część ścieżki. Po stronie polskiej znaczna część ścieżki rowerowej została zrealizowana formą oznakowania, natomiast do przebudowy doszło tylko w miejscach, gdzie było to niezbędne. W zimie rowerowa trasa zamienia się w trasę dla nart biegowych. Ścieżka rowerowa połączyła się z już istniejącą trasą eksploatowaną na poziomie regionalnym i transgranicznym w obszarze Euroregionu Beskidy.

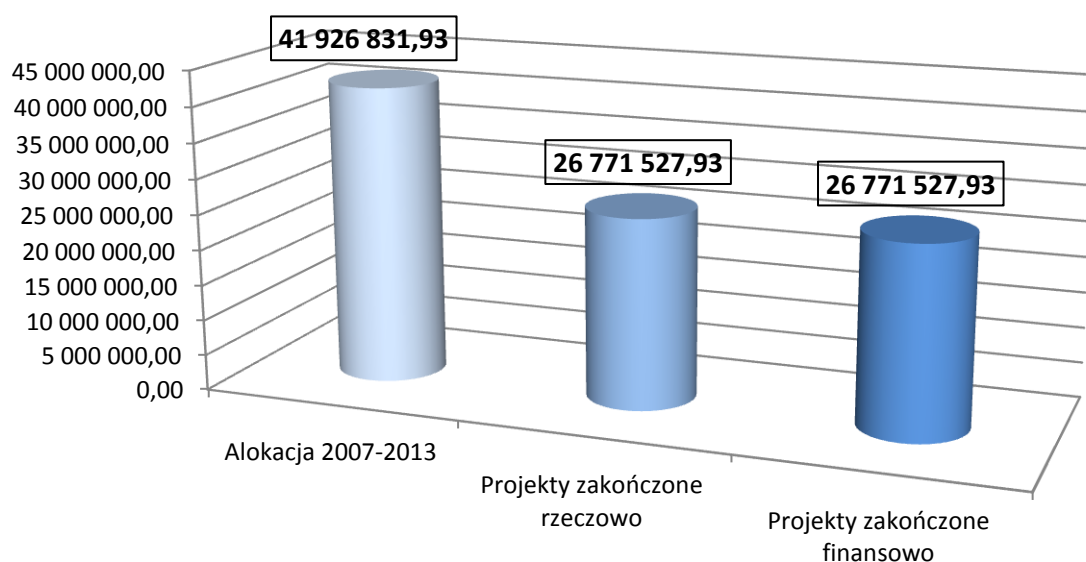

Z kolei w ramach projektu *Historyczno-kulturowy szlak wokół Tatr*, na którego realizację w 2014 roku podpisana została umowa o dofinansowanie, i którego partnerem wiodącym jest Gmina Czarny Dunajec, ma powstać (częściowo także w formie oznakowania) łącznie ponad 70 km ścieżek rowerowych – docelowo tworzących historyczno – kulturowo – przyrodniczy szlak wokół Tatr. Ścieżki będą pełniły w okresie zimowym rolę narciarskich tras biegowych. Dodatkowo powstały szlak będzie oznaczony tablicami informacyjnymi przybliżającymi wartości przyrodniczo – kulturowe terenu, przez który przebiegać będzie powstający szlak rowerowy.

W ramach zakończonych rzeczowo i finansowo w roku 2014 projektów zmodernizowanych zostało ponad 11 kilometrów dróg i pięć obiektów mostowych, a także powstała licząca łącznie ponad 36 kilometrów transgraniczna trasa rowerowa. Łącznie od początku realizacji Programu zmodernizowanych zostało ponad 167 kilometrów połączeń komunikacyjnych na polsko-słowackim pograniczu.

Wykres 18. Realizacja projektów w ramach tematu 1.1 (w euro)¹⁴

¹⁴ Dla projektów zakończonych rzeczowo wykazane wartości odnoszą się do wartości z umów o dofinansowanie, zaś dla projektów zakończonych finansowo są to wartości z końcowego rozliczenia.

Powyższy wykres przedstawia stan realizacji projektów w temacie 1.1. W temacie tym do końca 2014 roku zakończonych rzeczowo i finansowo zostało 11 projektów - rozliczonych zostało niemal 64% środków. W realizacji pozostawało 5 projektów.

Zdefiniowana w strategii zawartej w Programie potrzeba rozwoju infrastruktury ochrony środowiska była bezpośrednim rezultatem wskazanych w przygotowanej na etapie programowania analizie SWOT największych słabości rejonu pogranicza w tym zakresie. Wskazane najistotniejsze potrzeby znalazły odzwierciedlenie w projektach w temacie 1.2 Infrastruktura ochrony środowiska. W ramach tego tematu zakontraktowanych i realizowanych jest 20 projektów. W 2014 roku, dzięki wygenerowanym oszczędnościom, podpisane zostały umowy o dofinansowanie 6 nowych projektów z listy rezerwowej, 2 projekty zostały zakończone rzeczowo i finansowo, zaś kolejnych 8 ukończyły wszystkie zaplanowane do realizacji działania. Łącznie od początku Programu w temacie 1.2 zakończonych rzeczowo i finansowo zostało 10 projektów.

Projekty realizowane w temacie 1.2 można dodatkowo podzielić na dwie grupy. Pierwszą grupę i niemal dwie trzecie projektów stanowią projekty, w których nacisk położony jest na gospodarkę wodno-kanalizacyjną i rozbudowę związanej z nią infrastruktury, w tym budowę systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, czyli zniwelowanie największej słabości pogranicza wykazanej w analizie SWOT i nadrobienie wielu lat zaległości w tym zakresie. Na poniższej mapie wyraźnie widać ich koncentrację, która sprawia, że połączony efekt poszczególnych inwestycji będzie z perspektywy regionu bardziej zauważalny. Druga grupa projektów to projekty, które za cel stawiają zapobieganie zagrożeniom naturalnym, wspólną prewencję i inne działania na rzecz ochrony i poprawy środowiska naturalnego

PROGRAM WSPÓLPRACY TRANSGRANICZNEJ RZECZPOSPOLITA POLSKA - REPUBLIKA SŁOWACKA 2007 - 2013
PROGRAM CEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁČE POL'SKO - SLOVENSKÁ REPUBLIKA 2007 - 2013

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego / Publikácia spolufinancovaná Európskou uniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja

© OpenStreetMap Mapa opracowana przez GEOMATICS

- Partnerzy Wiodący / Vedúci Partneri:**
- 1 Miasto i Gmina Uzdrowiskowa Muszyna
 - 2 Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych - Katowice
 - 3 Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej - Kraków
 - 4 Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko - Bratislava
 - 5 Gmina Labowa
 - 6 Obec Lučka
 - 7 Gmina Swinna
 - 8 Miasto i Gmina Piwniczna Zdrój
 - 9 Gmina Labowa
 - 10 Gmina Jablonka
 - 11 Gmina Jablonka

- 12 Gmina Lipnica Wielka
- 13 Gmina Zarszyn
- 14 Mesto Trstená
- 15 Obec Habovka
- 16 Miasto i Gmina Szczawnica
- 17 Gmina Rajca
- 18 Gmina Stryszawa
- 19 Miasto i Gmina Uzdrowiskowa Muszyna
- 20 Gmina Ujsoły

- Partnerzy Projektu / Projektoví Partneri:**
- 1 Zduženie obcí Mikroregionu Mincol-Lubotin
 - 2.1 Lasy Slovenskej republiky Banská Bystrica
 - 2.2 Obec Stará Bystrica
 - 2.3 Nadleśnictwo Jeleśnia
 - 2.4 Nadleśnictwo Ujsoły
 - 3 Slovenský vodohospodársky podnik, š.p. Žilina
 - 4 Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych - Kraków
 - 5 Obec Jarabina
 - 6 Miasto i Gmina Piwniczna Zdrój
 - 7 Obec Rabča
 - 8 Forbasy
 - 9 Obec Jarabina

- 10 Mesto Trstená
- 11 Mesto Trstená
- 12 Obec Stefanov nad Oravou
- 13 Obec Pakostov
- 14 Gmina Jablonka
- 15.1 Gmina Czarny Dunajec
- 16.1 Mesto Spišská Beľa
- 17.1 Obec Ošadnica
- 18.1 Obec Koltríná Lučka
- 18.2 Gmina Brzeźnica
- 19.1 Zduženie obcí Mikroregionu Mincol
- 20.1 Obec Novot

Do pierwszej z wyżej wymienionych grup można zaliczyć 13 z projektów realizowanych w ramach tematu 1.2. Prawie połowa z nich (6) została zakończona rzeczowo i finansowo w poprzednich latach. Dwa zostały zakończone rzeczowo i finansowo w 2014 roku. W ramach projektu *Poprawa środowiska naturalnego poprzez budowę infrastruktury komunalnej w gminach pogranicza polsko-słowackiego - Lipnica Wielka (PL) oraz Stefanov (SK)*, w którym partnerem wiodącym była Gmina Lipnica Wielka, po polskiej i słowackiej stronie granicy wybudowano łącznie ponad 21 kilometrów sieci kanalizacyjnej oraz dwie oczyszczalnie ścieków.

Z kolei w ramach projektu *Partnerstwo na rzecz budowy systemów kanalizacyjnych w gminach Zarszyn i Pakostov*, w którym partnerem wiodącym była Gmina Zarszyn powstało ponad 25 kilometrów systemów kanalizacyjnych oraz jedna oczyszczalnia ścieków.

W tej grupie projektów znajdują się także cztery projekty, które w 2014 roku ukończyły wszystkie zaplanowane do realizacji działania oraz jeden projekt, który na koniec omawianego okresu sprawozdawczego był w trakcie realizacji.

W drugiej z wyżej wymienionych grup projektów, poświęconej zapobieganiu zagrożeniom naturalnym, wspólnej prewencji i innym działaniom na rzecz ochrony i poprawy środowiska naturalnego realizowanych jest łącznie 7 projektów. Dwa z nich zostały już zakończone rzeczowo i finansowo w poprzednich latach, natomiast na koniec roku 2014 jeden pozostawał w realizacji, zaś cztery zakończyły realizację wszystkich zaplanowanych działań rzeczowych.

Przykładem może być zakończony rzeczowo projekt *Ochrona przed katastrofami naturalnymi i powodzią w terenie przygranicznym Górnej Orawy*, w którym partnerem wiodącym było Miasto

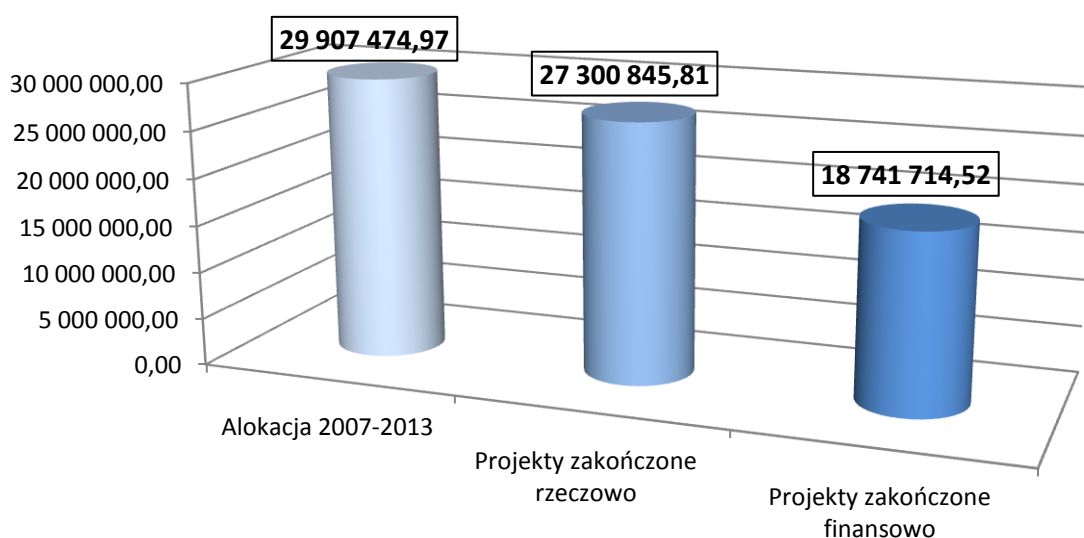

Trstená. W ramach projektu w Trstenie zmodernizowana i wyposażona została remiza strażacka, zaś Gmina Jablonka wyposażona została w specjalistyczny samochód ratowniczo-gaśniczy. Zorganizowane zostały również wspólne szkolenia strażaków z obu stron granicy.

Podobne działania prowadzone były także w ramach zakończonego rzeczowo projektu *Wspólne zapobieganie, koordynacja działań i gotowość do skutecznej ochrony przeciwpożarowej środowiska i mieszkańców regionów przygranicznych Habovka - Czarny Dunajec*, w którym partnerem wiodącym była Gmina Habovka. Zupełnie inny charakter, ukierunkowany na ochronę bioróżnorodności pogranicza i wybranych, zagrożonych gatunków ptaków miał zakończony rzeczowo projekt *Ochrona zagrożonych gatunków ptaków w Karpatach Zachodnich*, w którym Partnerem Wiodącym jest Słowackie Stowarzyszenie Ornitologiczne Birdlife Słowacja.

Stan realizacji projektów w temacie 1.2 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 19. Realizacja projektów w ramach tematu 1.2 (w euro)¹⁵

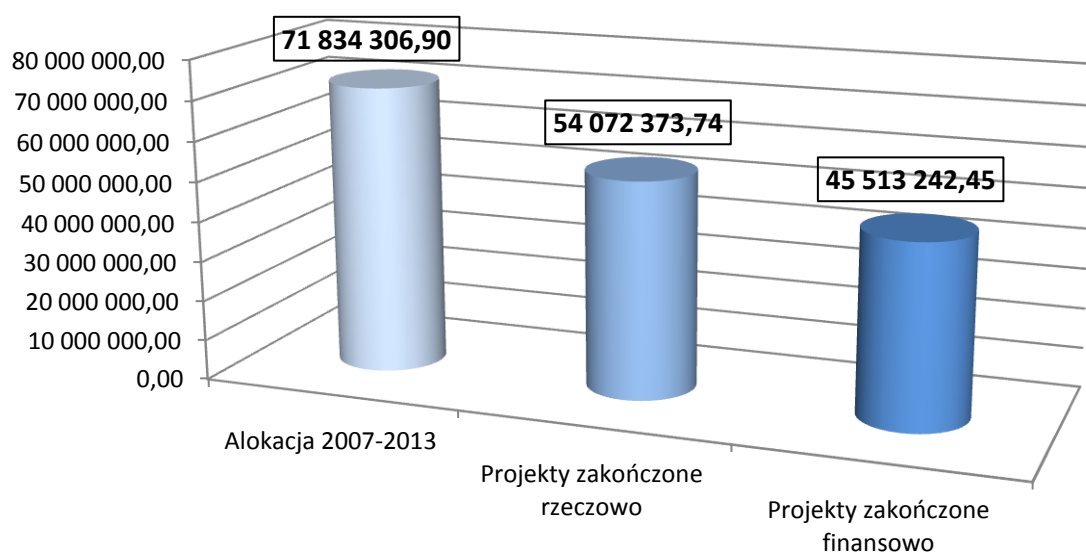

¹⁵ Dla projektów zakończonych rzeczowo wykazane wartości odnoszą się do wartości z umów o dofinansowanie, zaś dla projektów zakończonych finansowo są to wartości z końcowego rozliczenia.

Do końca 2014 roku w temacie 1.2 zostało rozliczonych ponad 62% dostępnej alokacji. 8 projektów, które w omawianym okresie sprawozdawczym zakończyły realizację działań rzeczowych będzie rozliczonych finansowo w roku 2015. W trakcie realizacji pozostają jeszcze dwa projekty.

W ramach I osi priorytetowej w omawianym okresie sprawozdawczym podpisanych zostało łącznie 9 umów o dofinansowanie projektów na kwotę ponad 11 mln euro z EFRR. Łącznie w I osi priorytetowej zrealizowanych/realizowanych jest 36 projektów na łączną kwotę ponad 72 mln euro z EFRR¹⁶. Ponad połowa z nich (58,33%) została już zakończona rzeczowo i finansowo, co w ujęciu finansowym obrazuje poniższy wykres.

Wykres 20 .Realizacja projektów w ramach I osi priorytetowej Programu (w euro)¹⁷

Do końca 2014 roku w I osi priorytetowej Programu zakończone finansowo zostały projekty o wartości stanowiącej ponad 63% dostępnej alokacji (21 projektów).

Od uruchomienia Programu dokonano refundacji wydatków poniesionych przez beneficjentów projektów z I osi priorytetowej w wysokości niemal 57 mln euro z EFRR, z czego w 2014 roku zrefundowano środki na kwotę ponad 7,6 mln euro EFRR.

¹⁶ Przekroczenie dostępnej alokacji na oś zostało umożliwione zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1297/2013

¹⁷ Dla projektów zakończonych rzeczowo wykazane wartości odnoszą się do wartości z umów o dofinansowanie, zaś dla projektów zakończonych finansowo są to wartości z końcowego rozliczenia.

Tabela 8. Płatności na rzecz beneficjentów – Oś priorytetowa I

Oś/Temat	Płatności na rzecz beneficjentów			
	w 2014 r.		od uruchomienia Programu	
	ilość	wartość	ilość	wartość
Temat 1.1	12	4 796 082,54	94	33 650 406,62
Temat 1.2	19	2 852 970,76	117	23 215 468,03
łącznie Oś priorytetowa I	31	7 649 053,30	211	56 865 874,65¹⁸

Wartość przekazanych refundacji w ramach I osi stanowi niemal 50% wartości wszystkich zrefundowanych środków od początku realizacji Programu i 79% dostępnej alokacji w tej osi.

Z 36 projektów realizowanych w ramach I osi priorytetowej Programu 21 zostało już zakończonych zarówno rzeczowo jak i finansowo, wymierne efekty podejmowanych działań stają się więc coraz bardziej widoczne. By uzyskać pełny obraz rezultatów, poza danymi zawartymi w poniższej tabeli pokazującej postęp wskaźników dla I osi priorytetowej należy też wziąć pod uwagę dodatkowe wskaźniki projektowe, oddające charakter działań w projektach realizowanych w ramach I osi priorytetowej Programu. Są to między innymi nowe i zmodernizowane szlaki komunikacyjne prowadzące bezpośrednio przez polsko-słowacką granicę, szlaki rowerowe, chodniki dla pieszych poprawiające bezpieczeństwo, narzędzie pozwalające na wspólne planowanie gospodarki wodnej na polsko-słowackim pograniczu, miliony sadzonek drzew służących rewitalizacji lasów pogranicza czy też nowoczesne oczyszczalnie ścieków (8 nowych i 1 zmodernizowana), stacja uzdatniania wody oraz kilometry sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i kanalizacji deszczowej (łącznie ponad 177 km)¹⁹.

Tabela 9. Wskaźniki dla osi priorytetowej I

Wskaźniki	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Ogółem	
Oś priorytetowa I											
Produkty											
Wskaźnik 1. Liczba wspólnych projektów	Realizacja	0	0	0	0	3	12	17	21-	-	21
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	100

¹⁸ Kwota płatności na rzecz Beneficjentów od początku realizacji Programu uwzględnia wartość środków odzyskanych przez IZ z tytułu poświadczonych i zrefundowanych wydatków niekwalifikowanych.

¹⁹ Uwzględniono dane z projektów zakończonych rzeczowo i finansowo oraz tylko rzeczowo.

	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 2. Liczba partnerów	Realizacja	0	0	0	0	7	28	44	53	-	53
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	200
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 3. Liczba kilometrów nowych /zmodernizowanych transgranicznych połączeń komunikacyjnych	Realizacja	0	0	0	0	18,99	56,74	118,96	167,29	-	167,29
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	200
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Rezultaty											
Wskaźnik 1. Liczba mieszkańców będących pod oddziaływaniem nowej/zmodernizowanej infrastruktury komunikacyjnej (kobiety/mężczyźni)	Realizacja	0	0	0	0	12119 (6199/ 5920)	38657 (19639/ 19018)	300480 (151888/ 148592)	342 406 (173 045/ 169361)	-	342406 (173045/ 169361)
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	70000 (35000/ 35000)
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 2. Liczba mieszkańców obsługiwanych przez nową /zmodernizowaną infrastrukturę ochrony środowiska (kobiety/mężczyźni)	Realizacja	0	0	0	0	605 (297/ 308)	13565 (6839/ 6726)	13565 (6839/ 6726)	16287 (8242/ 8045)-	-	16287 (8242/ 8045)
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	60000 (30000/ 30000)
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0

Wskaźnik 3. Liczba miejscowości/wsi będąca pod bezpośrednim oddziaływaniem nowej/zmodernizowanej infrastruktury komunikacyjnej	Realizacja	0	0	0	0	24	38	69	81	-	81
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	180000
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 4. Liczba trwałych polsko-słowackich kontaktów partnerskich	Realizacja	0	0	0	0	0	0	2	2	-	2
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	30
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0

Źródło: dane pochodzą z raportów końcowych z postępu realizacji projektów.

Biorąc pod uwagę liczbę zakontraktowanych projektów oraz stan wdrażania Programu wyraźnie widać, że wskaźniki „liczba wspólnych projektów” oraz „liczba partnerów” osiągną na koniec Programu wartość niższą od zakładanej. Maksymalna spodziewana wartość wskaźnika „liczba wspólnych projektów” to w przypadku I osi priorytetowej Programu 37. Zrealizowanych zostanie więc mniej projektów niż zakładano, jednak są to projekty o większej wartości i jednocześnie większej sile oddziaływania. Należy również wziąć pod uwagę, że projekty z zakresu infrastruktury transportowej oraz infrastruktury ochrony środowiska to projekty wymagające z reguły większych nakładów niż projekty miękkie. Mając na uwadze mniejszą liczbę możliwych do zrealizowania projektów, mniejszą wartość będzie miał w konsekwencji również wskaźnik „liczba partnerów”. Przewidywana, realna do osiągnięcia wartość tego wskaźnika to 99. Mimo mniejszej liczby projektów i mniejszej liczby partnerów docelowa wartość wskaźnika „Liczba kilometrów nowych/zmodernizowanych transgranicznych połączeń komunikacyjnych” w namacalny sposób obrazującego efekty Programu, z których korzystać mogą nie tylko mieszkańcy pogranicza ale wszyscy odwiedzający region, będzie znacznie większa od początkowo założonej. W ramach będących jeszcze w trakcie realizacji projektów zaplanowanych jest łącznie ponad 142 km połączeń komunikacyjnych, w tym ponad 70 km ścieżek rowerowych, co oznacza, że ostatecznie wskaźnik może osiągnąć wartość ponad 300 km, a więc nawet ponad 150% wartości zakładanej. Analogicznie, zwiększy się również i tak już przekroczona wartość wskaźnika „Liczba mieszkańców będących pod oddziaływaniem nowej/zmodernizowanej infrastruktury komunikacyjnej (kobiety/mężczyźni)”. Kilukrotne przekroczenie zaplanowanej wartości docelowej wypływa z faktu, że modernizowane w ramach Programu odcinki infrastruktury komunikacyjnej przebiegają w większości przypadków przez stosunkowo gęsto zaludnione obszary, zwłaszcza po polskiej stronie granicy. Wpływ mają też różnice metodologiczne w obliczaniu przez beneficjentów liczby osób będących pod oddziaływaniem danej infrastruktury komunikacyjnej.

W związku z kontraktacją nowych projektów zmianie w stosunku do roku ubiegłego uległy prognozy dotyczące realizacji wskaźnika „Liczba mieszkańców obsługiwanych przez nową/zmodernizowaną infrastrukturę ochrony środowiska”. Biorąc pod uwagę zakładane w poszczególnych projektach wartości, łącznie wskaźnik ten może zostać osiągnięty w 175% zakładanej wartości. Wynika to między

innymi z faktu, że w temacie 1.2 są realizowane nie tylko projekty liniowe, co ma wpływ również na przyjmowaną przez beneficjentów metodologię obliczania liczby mieszkańców obsługiwanych przez nową/zmodernizowaną infrastrukturę ochrony środowiska. Warto też zwrócić uwagę na fakt, że w definicji wskaźnika ujęci są jedynie mieszkańcy – rzeczywista liczba osób korzystających z nowej/zmodernizowanej infrastruktury ochrony środowiska jest znacznie wyższa, jeśli weźmie się pod uwagę przyjezdnych/turystów. Rejony, w których w ramach Programu występuje największa koncentracja projektów z zakresu ochrony środowiska to rejony turystyczne i wypoczynkowe.

W przypadku wskaźnika „liczba miejscowości/wsi będąca pod bezpośrednim oddziaływaniem nowej/zmodernizowanej infrastruktury komunikacyjnej” w wyniku błędu formalnego w Program wpisana została niewłaściwa wartość. Z danych pochodzących ze zintegrowanej bazy danych Głównego Urzędu Statystycznego w Polsce oraz Urzędu Statystycznego Słowacji wynika, że liczba miejscowości na obszarze wsparcia Programu to 7 314. Biorąc pod uwagę liczbę i zakres realizowanych jeszcze projektów przewidywana realna wartość tego wskaźnika do osiągnięcia wynosi około 117. Wartość ostatniego z przewidzianych dla I osi priorytetowej Programu wskaźników „Liczba trwałych polsko-słowackich kontaktów partnerskich” formalnie nie zostanie osiągnięta. Zgodnie z deklaracjami beneficjentów składanymi we wnioskach projektowych przewidywana możliwa do osiągnięcia wartość to maksymalnie 50% zakładanej wartości docelowej. Rzeczywista realna wartość może być jednak inna. Część beneficjentów nie uwzględniła bowiem tego wskaźnika we wnioskach, co nie znaczy, że współpraca w ramach realizacji projektu nie zaowocowała trwałymi kontaktami²⁰.

Z powyższej analizy wskaźników dla I osi priorytetowej Programu wyraźnie wynika, że mniejsza niż zakładano liczba realizowanych/zrealizowanych projektów nie przekłada się na zmniejszone oddziaływanie. Wynika to z faktu, że zdecydowana większość projektów w ramach Programu realizowana była na transgranicznych szlakach i w gęściej zaludnionych regionach.

3.1.2. Napotkane znaczące problemy oraz podjęte środki zaradcze

W okresie sprawozdawczym nie napotkano na znaczące problemy w rozumieniu art. 62 Rozporządzenia (WE) 1083/2006. Pojawiające się problemy związane były z bieżącym wdrażaniem projektów.

²⁰ Według wyników ankiet przeprowadzonych na potrzeby ewaluacji efektów Programu praktycznie wszyscy partnerzy realizujący projekty w ramach Programu są zainteresowani dalszą współpracą.

3.2 Priorytet 2

Obszar polsko-słowackiego pogranicza charakteryzuje się różnorodnością i unikalnością zasobów kulturowych i przyrodniczych. Znajdują się tu miejsca historyczne, wpisane na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, a także wciąż jeszcze stosunkowo dziewicze tereny przyrodnicze, tereny bogate w wody zdrowotne i termalne, a także tereny o wyjątkowej wartości krajobrazowej. Wszystkie te cechy, stanowiące według analizy SWOT dla Programu jedną z najmocniejszych stron obszaru wsparcia Programu, umiejętnie wykorzystane mogą przyczynić się do rozwoju obszaru transgranicznego. Inwestycje w infrastrukturę turystyczną i kulturową przyczyniają się do polepszenia, wzbogacenia oraz urozmaicenia oferty, jaką pogranicze może zaoferować osobom je odwiedzającym. Tworzenie sieci tematycznych, wymiana doświadczeń i dążenie do wprowadzenia innowacyjnych rozwiązań prowadzą do zacieśnienia współpracy. Różnorodne działania podejmowane w projektach realizowanych w ramach II osi priorytetowej Programu ostatecznie można sprowadzić do wspólnego mianownika jakim jest zacieśnienie współpracy oraz lepsze wykorzystanie naturalnego, kulturowego i historycznego dziedzictwa obszaru wsparcia Programu do jego rozwoju.

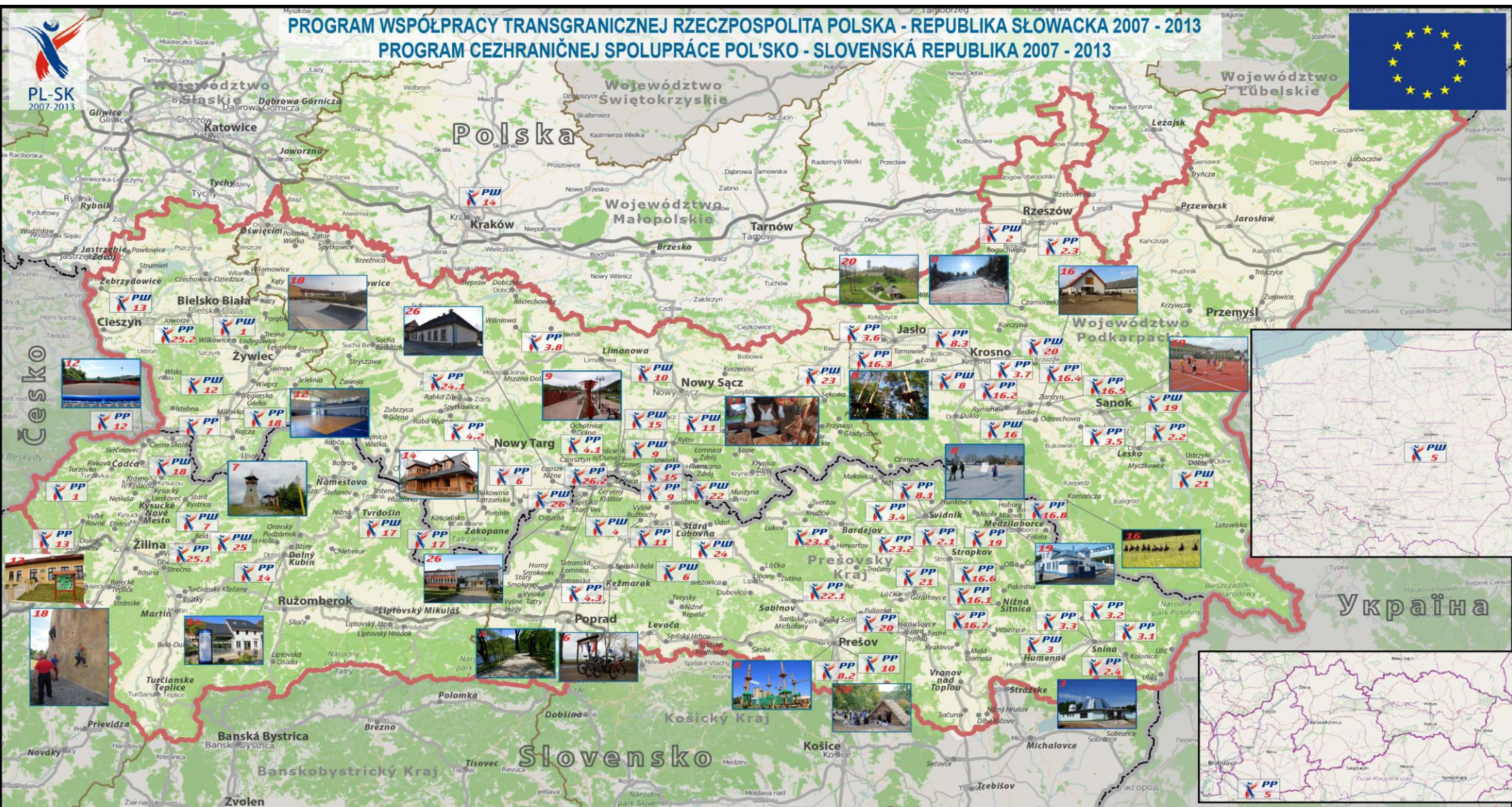
3.2.1. Realizacja celów i analiza postępów

W ramach tematu 2.1 Rozwój współpracy transgranicznej w zakresie turystyki zakontraktowanych i realizowanych jest łącznie 26 projektów. W roku 2014, dzięki wygenerowanym oszczędnościom i zasadzie elastyczności, podpisane zostały umowy o dofinansowanie 5 nowych projektów z listy rezerwowej, 4 projekty zostały zakończone rzeczowo i finansowo, zaś kolejnych 6 ukończyło wszystkie zaplanowane do realizacji działania. łącznie od początku Programu w temacie 2.1 zakończonych rzeczowo i finansowo zostało 14 projektów.

Na poniższej mapie wyraźnie widać, że w odróżnieniu od projektów z tematów 1.1 i 1.2, projekty z zakresu turystyki realizowane są na całym obszarze wsparcia Programu, co wynika z potencjału środowiska przyrodniczego i walorów kulturowych polsko-słowackiego pogranicza.

Projekty realizowane w temacie 2.1 można dodatkowo podzielić na trzy grupy. Pierwsza to projekty skupiające się na turystycznej promocji regionu pogranicza, jego atrakcji przyrodniczych i kulturowych. Drugą grupę stanowią projekty, w których nacisk położony jest na rozwój turystyki poprzez tworzenie nowych atrakcji. Trzecia grupa to projekty, w których działania ukierunkowane zostały na rozwój infrastruktury i usług turystycznych.

PROGRAM WSPÓLPRACY TRANSGRANICZNEJ RZECZPOSPOLITA POLSKA - REPUBLIKA SŁOWACKA 2007 - 2013
PROGRAM CEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁČE POL'SKO - SLOVENSKÁ REPUBLIKA 2007 - 2013

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego / Publikácia spolufinancovaná Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja

© OpenStreetMap Mapa opracowana przez GEOMATICS

- Partnerzy Wiodący / Vedúci Partneri:**
- 1 Agencja Rozwoju Regionalnego w Bielsku - Białej
 - 2 Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju i Promocji Podkarpacia "Pro Carpathia" - Rzeszów
 - 3 Vihorlatská hvezdáren v Humennom
 - 4 Obec Červený Kláštor
 - 5 Instytut Geografii i Zagospodarowania Przestrzennego Państwowej Akademii Nauk - Warszawa
 - 6 Mesto Spišská Belá
 - 7 Obec Siarabystrica
 - 8 Gmina Krosno
 - 9 Gmina Szczawnica
 - 10 Małopolskie Centrum Kultury Sokół - Nowy Sącz

- Partnerzy Projektu / Projektoví Partneri:**
- 1 Spolek cechov Kysúc - Turzovka
 - 2.1 Regionalna rozvojová agentúra - Svidník
 - 2.2 Fundacja Bieszczadzka Partnerstwo dla Srodowiska - Lesko
 - 2.3 Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska - Rzeszów
 - 2.4 Detská organizácia Fenix - Snina
 - 3.1 Neinvestičný fond Teleskop - Snina
 - 3.2 Východokarpatské združenie cestovného ruchu - Snina
 - 3.3 Podduklianske osvetové stredisko vo Svidníku
 - 3.5 Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Andersa w Lesku

- 3.6 Powiat Jasielski - Jasło
- 3.7 Podkarpacka Izba Gospodarcza w Krośnie - Krosno
- 3.8 Gmina Wiśniowa
- 4.1 Gmina Czarystyn - Maniów
- 4.2 Powiatowy Zarząd Dróg - Nowy Targ
- 4.3 Siatne lesy TANAP-u - Tatranská Lomnica
- 5 Geografický ústav Slovenská akadémia vied - Bratislava
- 6 Gmina Bukowina Tatrzanska
- 7 Gmina Rajca
- 8.1 Mesto Svidník
- 8.2 Skalná hrana - Prešov
- 8.3 Podkarpacka Izba Gospodarcza - Krosno
- 9 Gmina Lesnica
- 9 Prešovský samosprávny kraj - Prešov
- 11 Vyšné Ružbachy

- 12 Obec Svrčinovec
- 13 Obec Veľké Rovné
- 14 Oravské múzeum P.O.Hviezdoslava - Dolný Kubín
- 15 Obec Lesnica
- 16.1 Obec Nižná Sitnica
- 16.2 Nadlešnictvo Rymanów
- 16.3 Stowarzyszenie Hodowców i Miłośników Konika Polskiego
- 16.4 Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Dorzecze Wiśloka"
- 16.5 Gmina Zarszyn
- 16.6 Obec Oľka
- 16.7 Obec Vihazovce
- 16.8 Občianske združenie ANDY
- 17 Gmina Kościelisko
- 18 Gmina Miłówka
- 19 Mesto Medzilaborce

Do pierwszej z wyżej wymienionych grup zaliczyć można 5 projektów, z których 4 zostały już w poprzednich latach zakończone rzeczowo i finansowo, natomiast jeden został zakończony rzeczowo i finansowo w roku 2014. To projekt *Karpacka Mapa Przygody-wspólna promocja atrakcyjności turystycznej, przyrodniczej i kulturowej małopolsko-preszowskiego pogranicza*, w którym partnerem wiodącym było Małopolskie Centrum Kultury „Sokół” w Nowym Sączu, dodatkowo łączący w sobie wiele różnych aspektów turystyki: turystykę aktywną, turystykę rekreacyjną i turystykę kulturową. W ramach projektu utworzony został portal *Karpacka Mapa Przygody* (www.karpackamapaprzygody.pl) prezentujący różne możliwości spędzenia wolnego czasu

na polsko-słowackim pograniczu. Oferta turystyczna znajdująca się na portalu bierze pod uwagę różne rodzaje turystyki: aktywną, urlopową, zdrowotną, a także różne jej aspekty: krajobrazy, sztukę i rękodzieło, ginące zawody, historię czy regionalną kuchnię. Można więc znaleźć opisy takich szlaków na polsko-słowackim pograniczu jak szlak najstarszych drzew, szlak Karpat ekstremalnych, szlak wybitnych kobiet, szlak cmentarzy wojennych, szlak średniowiecznych zamków, Karpaty bez barier,

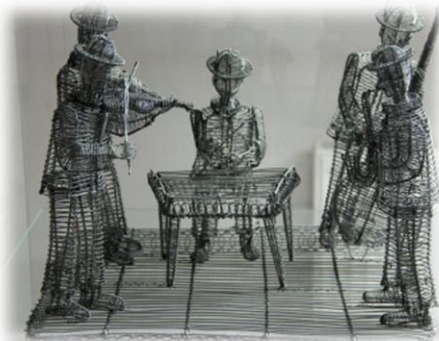
czyli szlak przyjazny osobom niepełnosprawnym, czy też szlak Karpaty ze smakiem i prądem. Najciekawsze punkty każdego ze szlaków są opisane i w większości przypadków zilustrowane zdjęciami. Portal, dostępny w języku polskim, słowackim i angielskim posiada szeroką bazę danych, w której poprzez zastosowanie odpowiednich kryteriów wyszukiwania można znaleźć informacje niezbędne dla turystów takie jak lokalizację punktów gastronomicznych, punkty noclegowe, zabytki, punkty widokowe, miejsca kultu religijnego i wiele innych. W ramach projektu powstały komiksy na temat pogranicza (w formie elektronicznej) oraz zostały wydane turystyczne publikacje dotyczące atrakcji pogranicza oraz tras rowerowych.

Jedną z tras opisanych w publikacji jest trasa rowerowa, która powstała w ramach zakończonego rzeczowo i finansowo w 2014 roku projektu *Tatry Bialskie – wspólnie i lepiej*, którego partnerem wiodącym było miasto Spišská Belá. To jeden z 10 projektów, które można zaliczyć do drugiej z wymienionych wcześniej grup, a mianowicie grupy projektów, w których nacisk położony został na rozwój turystyki poprzez tworzenie nowych atrakcji. Główną inwestycją w projekcie była budowa ścieżki rowerowej na odcinku Spišská Belá - Tatranská Kotlina o łącznej długości 9 kilometrów, wyposażonej w cztery miejsca na odpoczynek i plenerowe mapy regionu Tatry Bialskie. Przy dobrej pogodzie ścieżka, z której latem korzystają także miłośnicy jazdy na rolkach a nawet spacerowicze, zaś zimą narciarze biegowi, zapewnia piękne widoki na Tatry.

W tej grupie znajdują się także dwa inne zakończone rzeczowo i finansowo w 2014 roku projekty. To projekty *Muzyka pod Tatrami*, w którym partnerem wiodącym było Muzeum Narodowe w Krakowie oraz *Aktywnie w stronę turystyki pogranicza*, w którym partnerem wiodącym była Gmina Zebrzydowice.

Pierwszy z wymienionych projektów koncentrował się na zwiększeniu walorów turystycznych polsko-słowackiego pogranicza poprzez promocję turystyki kulturowej. W ramach projektu przeprowadzone zostały dwie inwestycje, liczne działania kulturalne oraz szeroko zakrojona kampania medialna. W ramach inwestycji zmodernizowana została zabytkowa willa Atma w Zakopanem, będąca siedzibą Muzeum Karola Szymanowskiego. Między innymi zamontowano nowe oświetlenie, dostosowano wejście do muzeum do potrzeb osób niepełnosprawnych, zaś we wnętrzu umieszczono systemy multimedialne, dzięki którym można zapoznać się z życiem i twórczością Karola Szymanowskiego. Po stronie słowackiej, u podnóża Zamku Orawskiego, stanęło centrum turystyczne, w którym znalazła się także biblioteka i multimedialna tablica dotykowa, dzięki której można uzyskać informacje nie tylko o zbiorach Zamku, ale także o innych turystycznych atrakcjach w regionie. W ramach działań miękkich zorganizowanych zostało kilkanaście koncertów polskiej i słowackiej muzyki inspirowanej Tatrami, w których udział wzięło ponad 5200 osób.

W ramach drugiego z wymienionych projektów po polskiej stronie granicy powstała między innymi idąca przez las ścieżka pieszo-rowerowa, zaś na brzegu lokalnego zbiornika wodnego, chętnie odwiedzanego przez wędkarzy, stworzono miejsce przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, tak by bez przeszkód mogły podjechać do zbiornika i cieszyć się z wędkowania. Po słowackiej stronie, w gminie Velké Rovné, gdzie kiedyś przebiegał główny szlak rzemieślników zajmujących się druciarstwem, w sercu miejscowości powstało

muzeum druciarstwa, w którym można obejrzeć druciarskie dzieła. Na najwyższym ze wzgórz otaczających miejscowość stanęła natomiast wieża widokowa.

Wieża widokowa, pozwalająca na podziwianie panoramy pogranicza, była także jednym z elementów inwestycyjnych w zakończonym w 2014 roku rzeczowo projekcie *Dziedzictwo archeologiczne regionów szansą na rozwój turystyki*, w którym partnerem wiodącym było Muzeum Podkarpackie w Krośnie, i który również można zaliczyć do tej samej grupy. Wieża stała się dodatkową atrakcją w istniejącym już i chętnie odwiedzanym Skansenie Archeologicznym Karpacka Troja. Przy dobrej pogodzie i odpowiedniej przejrzystości powietrza z wieży można dostrzec nawet odległe o ponad 100 kilometrów pasmo Tatr. Po słowackiej stronie granicy, w Hanuszowcach nad Toplą w ramach projektu wybudowany został niewielki skansen archeologiczny obejmujący rekonstrukcje budownictwa mieszkalnego i obronnego, których zakres chronologiczny sięga od epoki kamienia po średniowiecze.

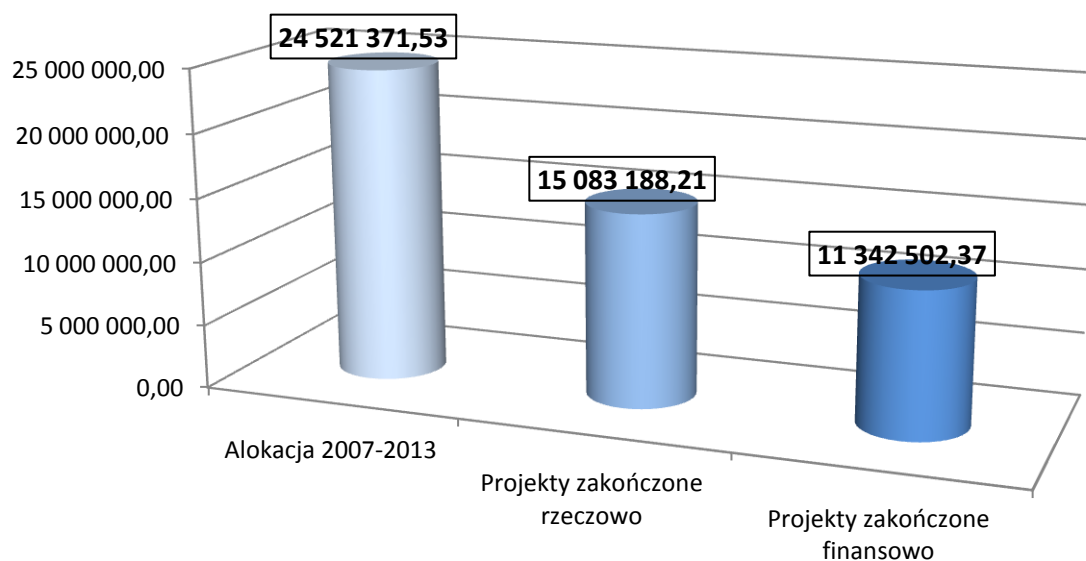
Do trzeciej z wyżej wymienionych grup projektów zaliczyć można 11 projektów ukierunkowanych na rozwój infrastruktury i usług turystycznych. Wśród nich znajduje się zakończony w 2014 roku rzeczowo projekt *Polsko-słowackie Centrum Turystyki Konnej*, w którym partnerem wiodącym był Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy Odrzechowa. W ramach projektu w Odrzechowej powstało Polsko-Słowackie Centrum Turystyki Konnej wraz z odpowiednim zapleczem, w tym ujeżdżalnią koni zapewniającą możliwość prowadzenia kursów i szkoleń przez cały rok. Wytyczonych zostało też łącznie ponad 200 kilometrów szlaków konnych.

Również działania w projektach, na realizację których w temacie 2.1 w 2014 roku podpisane zostały umowy o dofinansowanie skupiają się na rozwoju infrastruktury, usług i atrakcji turystycznych na polsko-słowackim pograniczu, a tym samym na wzroście liczby odwiedzających i turystów i w dłuższej perspektywie na zwiększeniu konkurencyjności regionu. Przykładem może być zakończony rzeczowo projekt *Wspólny Spiski obszar turystyczny*, w którym partnerem wiodącym jest Spišská Stará Ves. W ramach projektu, w jednym z chętniej odwiedzanych regionów polsko-słowackiego pogranicza ma powstać Centrum Turystyczno-Konferencyjne, a także sieć info-kiosków dla turystów. Z kolei w ramach projektów *KulTurystyka-Terchová, Belá i Jaworze razem na rzecz kultury, turystyki i sportu* oraz *Poprawa turystyki sportowej w przygranicznych miejscowościach Piwniczna Zdrój i Sabinov*, w których partnerami wiodącymi są odpowiednio Gmina Terchová oraz Miasto i Gmina Piwniczna Zdrój, planowane jest stworzenie kompleksowej infrastruktury rekreacyjno-sportowo-turystycznej, miejsc, które pomogą docelowo wpłynąć na wykreowanie aktywnego wypoczynku i stylu życia.

W ramach zakończonych w 2014 roku rzeczowo i finansowo projektów powstało 16 nowych produktów turystycznych, 9 km tras rowerowych, odbyło się ponad 20 wydarzeń, w których udział wzięło niemal sześć i pół tysiąca osób.

Wykres 21. Realizacja projektów w ramach tematu 2.1 (w euro)²¹

Powyższy wykres przedstawia stan realizacji projektów w temacie 2.1, w którym do końca 2014 roku zostało rozliczonych ponad 61% dostępnej alokacji (14 projektów). 6 projektów, które w omawianym okresie sprawozdawczym zakończyły realizację działań rzeczowych będzie rozliczonych w roku 2015. W realizacji nadal pozostaje 6 projektów.

²¹ Dla projektów zakończonych rzeczowo wykazane wartości odnoszą się do wartości z umów o dofinansowanie, zaś dla projektów zakończonych finansowo są to wartości z końcowego rozliczenia.

Jednym z czynników wpływających na turystyczną atrakcyjność polsko-słowackiego pogranicza jest różnorodność kulturowa. W wielu miejscowościach zachowały się elementy tradycyjnej ludowej kultury i sztuki, zabytki architektury sakralnej, zespoły dworskie z parkami czy muzea. Na obszarze pogranicza znajduje się łącznie 11 538 nieruchomości obiektów zabytkowych, w tym po stronie polskiej 6 736, zaś po słowackiej 4 802.

Wraz z wydarzeniami promującymi dziedzictwo polsko-słowackiego pogranicza stanowią one trzon tak zwanej „turystyki kulturowej”. W projektach realizowanych w ramach Programu bardzo wiele działań poświęconych jest zachowaniu unikalnego dziedzictwa kulturowego pogranicza, zwłaszcza, że analiza SWOT dla Programu wykazała, że wiele obiektów kulturowych i historycznych jest w złym stanie, walory kulturowe regionu nie są dostatecznie wykorzystywane do pobudzenia ruchu turystycznego, a postępująca globalizacja i popularyzacja kultury masowej powoduje zanikanie obyczajów i tradycji regionalnych.

W ramach tematu 2.2 Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego zakontraktowanych i realizowanych jest łącznie 26 projektów. W roku 2014, dzięki wygenerowanym oszczędnościom i zasadzie elastyczności, podpisane zostały umowy o dofinansowanie 5 nowych projektów z listy rezerwowej, 2 projekty zostały zakończone rzeczowo i finansowo, zaś kolejne 3 ukończyły wszystkie zaplanowane do realizacji działania.

Jak obrazuje poniższa mapa projekty z dziedziny szeroko pojętego dziedzictwa kulturowego są realizowane na całym obszarze pogranicza.

Projekty te można dodatkowo podzielić na cztery grupy. Pierwsza to projekty koncentrujące się na promocji dziedzictwa kulturowego i historycznego. Drugą grupę stanowią projekty poświęcone ratowaniu niszczących obiektów dziedzictwa. Trzecia grupa to projekty, w których nacisk położony jest na przygotowanie infrastruktury pod współpracę kulturalną. W czwartej grupie znajdują się projekty łączące w sobie działania poświęcone zarówno obiektom zabytkowym jak i bardziej współczesnym i polegające na przystosowaniu ich do nowej roli – transgranicznej współpracy.

PROGRAM WSPÓLPRACY TRANSGRANICZNEJ RZECZPOSPOLITA POLSKA - REPUBLIKA SŁOWACKA 2007 - 2013
PROGRAM CEZHRAŇIČNEJ SPOLUPRÁČE POL'SKO - SLOVENSKÁ REPUBLIKA 2007 - 2013

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego / Publikácia spolufinancovaná Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja

© OpenStreetMap Mapa opracowana przez GEOMATICS

PW Partnerzy Wiodący / Vedúci Partneri:

- 1 Gmina Miasto Sanok
- 2 Związek Euroregion Tatrzy - Nowy Targ
- 3 Greckokatolicka archidiecezja Przeworska
- 4 Miasto i Gmina Uszewska Muszyna
- 5 Gmina Łutnia
- 6 Gmina Łodygowice
- 7 Gmina Wilkowice
- 8 Gmina Krośno
- 9 Gmina Kosielsko
- 10 Muzeum-Ňród w Starej Lubowini
- 11 Obec Gielany
- 12 Mesto Trstena
- 13 Gmina Wilanowice
- 14 Mesto Vranov nad Topľou
- 15 Gmina Komańcza
- 16 Gmina Miejska Jarosław
- 17 Gmina Sęków
- 18 Ziliński Samosprávny Kraj - Zilina
- 19 Gmina Stary Sącz

PP Partnerzy Projektu / Projektoví Partneri:

- 1 Mesto Medzilaborce
- 2 Zdrúženie Region Tatrzy - Kezmarok
- 3 Muzeum Kezmarok
- 4 Powiatowe Centrum Kultury w Nowym Targu
- 5 Greckokatolicka cirkiew farnost Bardejov

- 6 Greckokatolicka cirkiew, farnost Hunokovec
- 7 Greckokatolicka cirkiew, farnost Kruty
- 8 Greckokatolicka cirkiew, farnost Lukov
- 9 Greckokatolicka cirkiew, farnost Kapušova
- 10 Fundácia Im. Metropolitu Andrija Szepielkiewskiego - Sanok
- 11 Parafia Greckokatolicka w Łosiu - Łosie
- 12 Parafia Greckokatolicka w Nowicy
- 13 Parafia Greckokatolicka w Przytopiu
- 14 Parafia Greckokatolicka w Snielnicy
- 15 Parafia Greckokatolicka w Uszcu Górlickim
- 16 Parafia Greckokatolicka w Gładyszowie
- 17 Parafia Greckokatolicka w Piętnie
- 18 Obec Lubotin
- 19 Obec Dubovica
- 20 Gmina Piwniczna - Zdrój
- 21 Agencja regionalnego rozwoju PSK - Prešov
- 22 Krajská rozvojová agentúra Przeworska
- 23 Greckokatolicka cirkiew, farnost Lutina
- 24 Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Łomnica Zdrój „Łomniczanie” - Łomnica Zdrój

- 25 Mesto Tvrdošín
- 26 Stowarzyszenie Historyków Sztuki Muzeum, Zespół Zamkowy w Niedzicy - Niedzica
- 27 Gmina Strzyżawa
- 28 Gmina Jablonka
- 29 Mesto Rajecká Teplica
- 30 Gmina Miasta Rzeszów
- 31 Parafia Prawosławna p.w. Opieki Matki Bożej - Komańcza
- 32 Obec Habura
- 33 Mesto Humenné
- 34 Mikroregion Koškovce (Obec Hunkovce; Obec Dedačov; Obec Koškovce; Obec Jablotín (Rokyty pri Humennom); Obec Slovenské Krivá (Rokyty pri Humennom); Obec Zubská Dlhá; Obec Hrabovce nad Laborcom; Obec Lubisa; Obec Vysné Ladičkovce; Obec Nižné Ladičkovce; Obec Veľtoplie; Obec Udavské; Obec Kochanovce; Obec Rokyty pri Humennom Obec Lackovce)
- 35 Gmina Strumień
- 36 Mesto Levoča
- 37 Fundacja Rozwoju Ziemi Górskich - Stary Sącz
- 38 Gmina Kezy
- 39 Ziliński samosprávny kraj - Zilina
- 40 Rímskokatolícka farnosť sv. Michala archanjela v Lesnici

Do pierwszej z wyżej wymienionych grup zaliczyć można 5 projektów, z których 3 zostały już w poprzednich latach zakończone rzeczowo i finansowo, zaś dwa na koniec roku 2014 miały ukończone wszystkie zaplanowane do realizacji działania rzeczowe. To projekty *Artystyczne Rynki Pogranicza- Bardejov i Krosno*, w którym partnerem wiodącym była Gmina Krosno oraz *Ślemień i Strečno na wspólnej drodze przez przeszłość do przyszłości*, w którym partnerem wiodącym była Gmina Ślemień.

Pierwszy z wyżej wymienionych projektów był projektem miękkim. W 2014 roku podpisana została umowa o jego dofinansowanie, a na koniec roku ukończył zaplanowane działania rzeczowe. W ramach projektu odbyły się liczne wydarzenia promujące walory przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe pogranicza, w tym plenery malarskie, imprezy nawiązujące do tradycji jarmarków średniowiecznych, koncerty, prezentacje rękodzieła i odchodzących w zapomnienie zawodów rzemieślniczych, czy też warsztaty teatralne dla młodzieży.

Drugi z tej grupy projektów koncentrował się na promocji dziedzictwa historycznego i kulturowego. W ramach projektu wokół zamku Strečno rozbudowana została ekspozycja zewnętrzna. Powstała osada w stylu średniowiecznym pełniąca funkcje kulturalno-edukacyjne. Można zobaczyć więc średniowieczny dom rybaka czy też dom zielarki. Od osady do samego Zamku prowadzi ścieżka edukacyjna – na jej trasie rozmieszczone zostały tablice pokazujące między innymi faunę i florę regionu. Partnerzy zorganizowali pięć wspólnych wydarzeń kulturalnych, w których wzięło udział łącznie około 900 osób.

Do drugiej z wyżej wymienionych grup projektów można zaliczyć 6 projektów. Wśród nich znajduje się zakończony rzeczowo i finansowo w 2014 roku projekt *Ochrona dziedzictwa kulturowego w obrębie Pienińskiego Parku Narodowego po stronie polskiej i słowackiej w kościołach w Jaworkach, Údolu i Leśnicy wraz z ochroną nietoperzy-podkowców małych zamieszkujących strychy tych kościołów*, w którym partnerem wiodącym była Parafia Rzymskokatolicka pod wezwaniem Matki Bożej Pośredniczki Łask w Szlachtowej. W projekcie tym połączone zostały działania mające na celu

CHRONIONE STANOWISKO NIETOPERZY

Poddasze tego budynku jest ostoją nietoperzy.
Wszelkie działania mogące być zagrożeniem dla przebywających tu zwierząt należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody.

W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZY TO:

- ▶ remontu posadzki dachu, więźby i stropu,
- ▶ konserwacji i impregnacji elementów drewnianych,
- ▶ zamknięcia otworów wentylacyjnych i okuczenia strychu,
- ▶ gaszenia jaskiniowatych pomieszczeń wewnątrz budynku,
- ▶ zmian sposobu użytkowania strychu,
- ▶ wyznaczenia strefy wylęgowej w otworze budynku,
- ▶ nocnej kumulacji światła przy reflektorach,
- ▶ obławiania i fotografowania zwierząt.

Wszystkie gatunki nietoperzy w Polsce są chronione prawem.
Zabijanie, płoszenie i niepokojenie zwierząt, a także niszczenie ich siedlak
to przestępstwa podlegające karze!

Opieką nad historią nietoperzy sprawuje
Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura”
ul. Podkasz 75, 55-443 Stronie Śląskie, tel. 071 343 09 58

Wykonano w ramach Programu Ochrony Natury
Europejskiego przez Fundację Ekofundacja

z jednej strony ratowanie zabytkowych dzieł sztuki sakralnej, a z drugiej ochronę zagrożonego wyginięciem gatunku nietoperza – podkowca małego. W ramach projektu w trzech kościołach na polsko-słowackim pograniczu przeprowadzono najpilniejsze prace modernizacyjne i renowacyjne oraz zamontowano wloty i podesty dla nietoperzy zamieszkujących strychy tych kościołów. W kościele w Jaworkach po stronie polskiej wymieniono poszycie dachowe oraz okna – jednocześnie, po uzgodnieniach z ekspertami, zapewniając wlot dla nietoperzy. Zainstalowane zostało również ogrzewanie podłogowe z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii (ciepło pobierane jest z głębi ziemi). Podobny system ogrzewania zainstalowany został również w kościele w Údolu, gdzie ponadto odnowione zostały ścienne malowidła. Z kolei w kościele w Leśnicy wymieniona została instalacja elektryczna, odnowione ścienne malowidła oraz zabytkowa ambona z XVIII wieku. W obydwu kościołach po stronie słowackiej w ramach projektu zainstalowano też specjalne podesty dla nietoperzy. Podkowiec mały to gatunek nietoperza zagrożony wyginięciem, który w Polsce występuje wyłącznie na południu kraju. Te, mieszkające w sezonie od kwietnia do września w Jaworkach zimują w jaskiniach na Słowacji. W Jaworkach populacja nietoperzy liczy około 187 sztuk, a w Leśnicy jest ich nawet ponad 600.

Na koniec 2014 roku rzeczowe działania zakończył jeszcze jeden projekt z omawianej grupy. To projekt *Tworzenie przestrzeni dla kultury i sztuki – modernizacja Teatru w Żylinie oraz Pałacu w Kozach*, w którym partnerem wiodącym był Żyliński Kraj Samorządowy. W ramach projektu zmodernizowany został najstarszy profesjonalny teatr lalek na Słowacji – Teatr Lalek w Żylinie, zaś po polskiej stronie granicy modernizacji poddano cenny element

dziedzictwa kulturowego – zabytkowy Pałac Czeczów w Gminie Kozy. Archiwalne lalki, które już nie występują na scenie, ale wciąż przyciągają widzów, dostały „drugie życie” – były prezentowane na wystawach zorganizowanych przez partnerów projektu.

Najwięcej ze realizowanych w temacie 2.2 projektów (10) zalicza się do grupy projektów ukierunkowanych na przygotowanie infrastruktury pod działania promujące dziedzictwo kulturowe pogranicza i dalszą współpracę kulturalną. W tej grupie znajdują się dwa z pięciu projektów, na realizację których w 2014 roku zostały podpisane umowy o dofinansowanie. Również do tej grupy

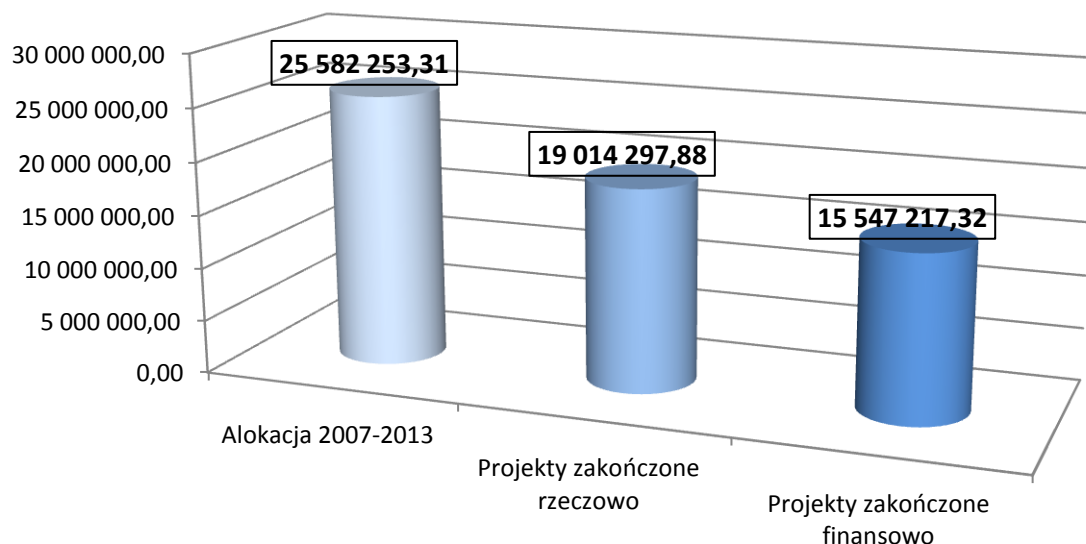
należy zakończony rzeczowo i finansowo w 2014 roku projekt *Zachowanie kulturowego i duchowego dziedzictwa. Kultura-zwierciadło duszy*, w którym partnerem wiodącym była Gmina Łutina. Miał on na celu zachowanie wartości kulturowych i duchowych oraz propagowanie tradycji przygranicznych regionów Polski i Słowacji. W ramach inwestycji zmodernizowane zostały ośrodki kultury w Łutinie oraz Piwnicznej-Zdroju. Wśród zorganizowanych wydarzeń znalazły się wspólne imprezy folklorystyczne, konkurs

fotograficzny i objazdowa wystawa promująca tradycję i twórczość ludowo-artystyczną oraz historię polsko-słowackiego regionu przygranicznego.

Do ostatniej z wymienionych wcześniej grup projektów realizowanych w ramach tematu 2.2 zaliczyć można 5 projektów, z których 2 zostały zakończone rzeczowo i finansowo już w poprzednich latach, na realizację dwóch w 2014 roku podpisane zostały umowy o dofinansowanie. Przykładem może być projekt *Współpraca przez kulturę – budowa i modernizacja polsko-słowackich centrów kultury*, w którym partnerem wiodącym jest Gmina Łodygowice. Znajdujący się po polskiej stronie granicy zabytkowy zamek zostanie w ramach projektu przystosowany do pełnienia nowej roli – Polsko-Słowackiego Centrum Współpracy Transgranicznej.

Poniższy wykres przedstawia stan realizacji projektów w temacie 2.2 na koniec 2014 roku.

Wykres 22. Realizacja projektów w ramach tematu 2.2 (w euro)²²

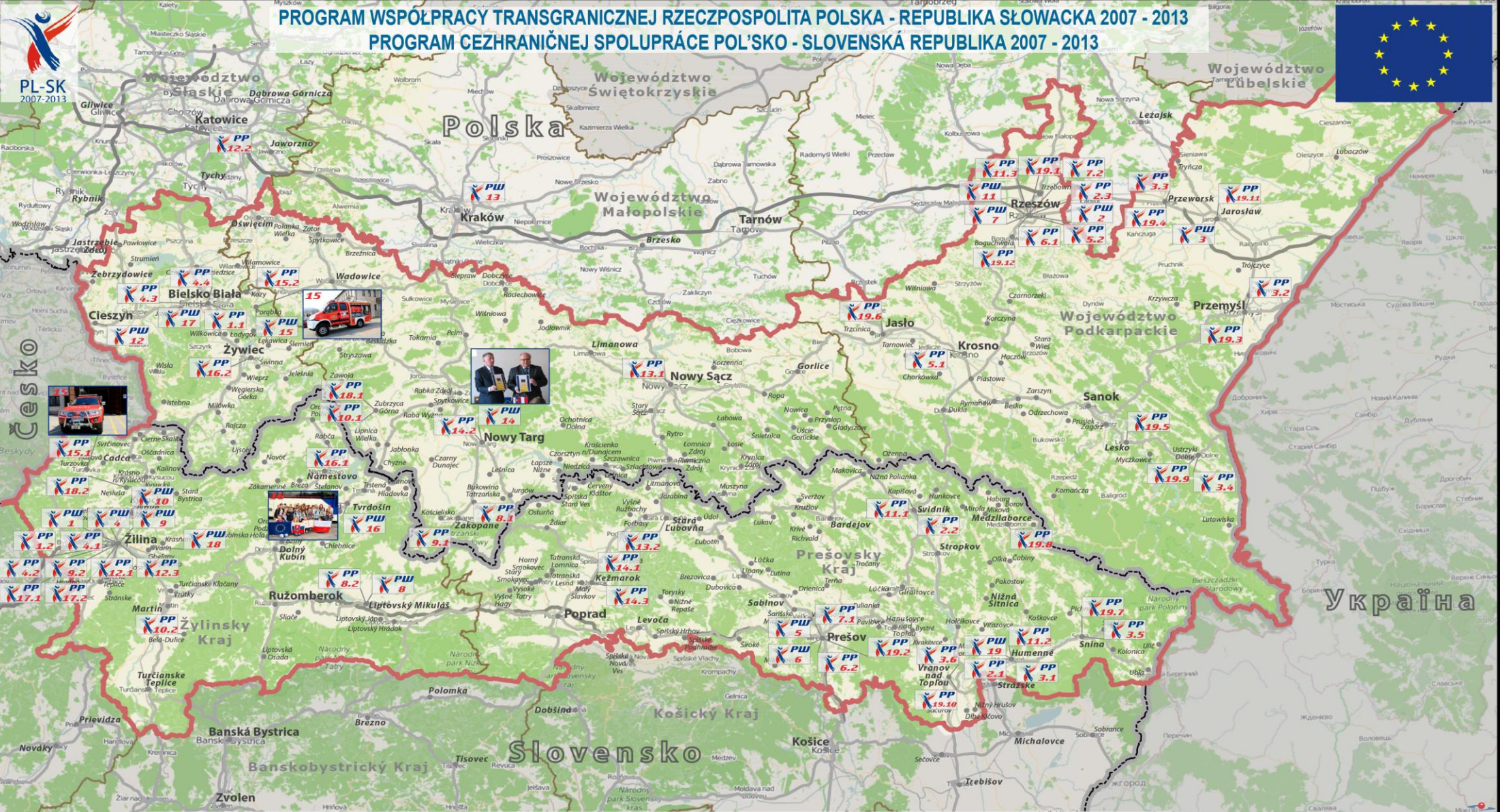
Do końca 2014 roku zakończone finansowo zostały projekty o wartości stanowiącej ponad 74% dostępnej alokacji (17 projektów). W realizacji pozostaje 9 projektów.

Na rozwój społeczno-gospodarczy danego regionu duży wpływ ma wymiana doświadczeń, wiedzy, a także świadoma integracja i wspólna koordynacja działań. O wszystkich tych czynnikach można mówić w kontekście projektów realizowanych w ramach tematu 2.3.

W roku 2014 temat 2.3 *Projekty sieciowe* był jedynym, w którym nie zostały już podpisane żadne nowe umowy o dofinansowanie projektów. Natomiast wraz z zakończeniem finansowym w 2014 roku 6 projektów, zakończone zostały wszystkie projekty (19) realizowane w tym temacie.

²² Dla projektów zakończonych rzeczowo wykazane wartości odnoszą się do wartości z umów o dofinansowanie, zaś dla projektów zakończonych finansowo są to wartości z końcowego rozliczenia.

PROGRAM WSPÓLPRACY TRANSGRANICZNEJ RZECZPOSPOLITA POLSKA - REPUBLIKA SŁOWACKA 2007 - 2013
PROGRAM CEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁČE POL'SKO - SLOVENSKÁ REPUBLIKA 2007 - 2013

Partnerzy Wiodący / Vedúci Partneri:

- Zilinska regionalna komora SOPK - Zilina
- Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska - Rzeszów
- Gmina Miejska Jarosław
- Slovenské centrum produktivity - Zilina
- Prešovská regionálna komora SOPK - Prešov
- Prešovská univerzita - Prešov
- Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska - Rzeszów
- Klaster LIP TOV - združenie cestovného ruchu - Liptovský Mikuláš
- Zilinska regionalna komora Slovenskí obchodní a priemyselnej komory - Zilina
- Občianske združenie pre trivludzateľný rozvoj regiónov - Progressus Slovakia - Nieslusa
- Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska - Rzeszów
- Zamek Cieszyń-Osrodek Badań i Dokumentacji nad Kulturą Materiałną i Wzornictwem - Cieszyń
- Województwo Małopolskie-Wojewódzki Urząd Pracy - Kraków
- Związek Euroregion Tatr - Nowy Targ

Partnerzy Projektu / Projektoví Partneri:

- Regionalna Izba Handlu i Przemysłu w Bielsku-Białe
- Občianske združenie POLONUS - Zilina
- Regionalna Rozwojová Agentúra - Humenné
- Rescue Team Slovakia O.Z. - Varn
- Regionalna Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. - Rzeszów
- Mesto Humenné
- Gmina Miejska Przemysław
- Gmina Miejska Przeworsk
- Gmina Miejska Ustrzyki Dolne
- Mesto Snina
- Mesto Vranov nad Topľou

- Zilinska univerzita - Zilina
- Informačné centrum mladých Orava - Tvrdošín
- Akademia Techniczno-Humanistyczna (ATH) - Bielsko-Biale
- Fundacja Centrum Nowych Technologii (FCNT) - Bielsko-Biale
- Podkarpacka Izba Gospodarcza - Krosno
- Izba Przemysłowo-Handlowa - Rzeszów
- Univerzita Rzeszowska - Rzeszów
- Vzdelávacie a inovačné centrum-velmax, n.o. - Prešov
- Združenie Karpatský Euroregion Slovensko Sever - Prešov
- Podkarpacki Okręgk Samorządny Terytorialnego - Rzeszów
- Biuro Promocji Zakopanego - Zakopane
- Hoteľová akadémia - Liptovský Mikuláš
- Tatranská Izba Hospodárska - Zakopane
- Občianske združenie POLONUS - Zilina
- Muzeum - Oravský Park Etnografický - Zubrzyca Górna
- Združenie cestovného ruchu Veľká Fatra - Bela-Dulice
- Regionalná rozvojová agentúra - Svidník
- Regionalna rozvojová agentúra - Humenné
- Rozvojeová Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. - Rzeszów
- Rozvojeová agentúra Zilinského samosprávneho kraja, n.o. - Zilina

- Województwo Śląskie - Katowice
- Zilinska samosprávný kraj - Zilina
- Powiat Nowosądecki - Nowy Sącz
- Urząd prace społecznych wsi a rodziny - Stará Ľubovňa
- Združenie Region Tatr - Kežmarok
- Gmina Miasto Nowy Targ
- Univerzita Kežmarok
- Mesto Turzovka
- Gmina Kozy
- Základná škola s materskou školou Rabčická - Rabča
- Zespol Szkolno-Przedszkolny im. Orła Białego - Żywiec
- Zilinska Univerzita - Zilina
- Úrad práce sociálnych vecí a rodiny - Zubrzyca Górna
- Muzeum - Oravský Park Etnografický - Zubrzyca Górna
- Občianske združenie pre trivludzateľný rozvoj regiónov - Progressus Slovakia - Nieslusa
- Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska - Rzeszów
- Združenie Karpatský Euroregion Slovensko Sever - Prešov
- Gmina Miejska Przemysław
- Gmina Miejska Przeworsk
- Gmina Lesko

- Miasto Jasło
- Miasto Snina
- Miasto Medzilaborce
- Gmina Miejska Ustrzyki Dolne
- Miasto Vranov nad Topľou
- Gmina Miejska Jarosław
- Gmina Boguchwała

Projekty realizowane w temacie 2.3 można dodatkowo podzielić na trzy grupy pod względem tematyki tworzonych sieci współpracy. Pierwsza i najliczniejsza (11) to projekty dotyczące szeroko pojętej współpracy gospodarczej, począwszy od pomocy dla przedsiębiorców pragnących rozszerzyć działalność na drugą stronę granicy, przez koordynację podmiotów zajmujących się rozwojem regionalnym, po systemy wzajemnej współpracy, obejmujące także rynki pracy.

Do tej grupy zaliczyć można dwa z sześciu zakończonych finansowo w 2014 roku projektów. To projekty *Od Euroregionu „Tatry” do Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej*, w którym partnerem wiodącym był Związek Euroregion „Tatry” oraz projekt *Innowacyjna współpraca. (Innowacyjny rozwój współpracy transgranicznej instytucji Województwa Śląskiego i Samorządowego Kraju Żylińskiego)*, w którym partnerem wiodącym był Zamek Cieszyn-Ośrodek Badań i Dokumentacji nad Kulturą Materialną i Wzornictwem.

Efektom pierwszego z wyżej wymienionych projektów było powołanie pierwszego na polsko-słowackiej granicy Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT). Nowa struktura ma być narzędziem dla lokalnych samorządów pogranicza do skuteczniejszej realizacji wspólnych polsko-słowackich projektów, służyć wzmocnieniu konkurencyjności i spójności, a co za tym idzie również zrównoważonemu rozwojowi pogranicza. W ramach drugiego z projektów przebadane zostały priorytety i możliwości współpracy służące rozwojowi pogranicza w dziedzinach takich jak turystyka, współpraca gospodarcza, ochrona środowiska oraz transport i infrastruktura. Pilotażowe akcje takie jak „Instytucje są dla ludzi. Jak poprawić jakość usług w sektorze publicznym” czy „Jak usprawnić działanie instytucji poprzez zastosowanie myślenia projektowego” miały na celu pokazanie dobrych i wymiernych efektów nowoczesnego myślenia w administracji. Partnerzy projektu opracowali również dokument strategiczny kształtujący ramy współpracy pomiędzy Województwem Śląskim a Samorządowym Krajem Żylińskim.

Drugą grupę projektów realizowanych w ramach tematu 2.3 stanowią projekty ukierunkowane na

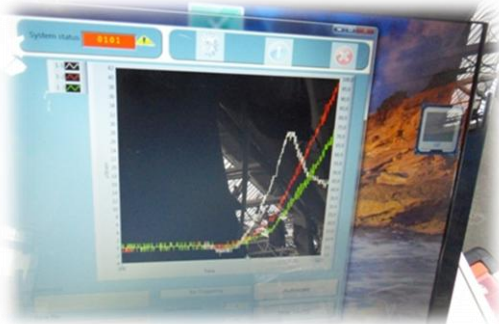
współpracę opartą na elementach turystyki, edukacji i bezpieczeństwa (5). Do tej grupy należą dwa kolejne z zakończonych w 2014 roku rzeczowo i finansowo projektów. To projekty *Czy znasz swój region?*, w którym partnerem wiodącym było Stowarzyszenie na Rzecz Trwałego Rozwoju Regionów PROGRESSUS oraz projekt *Każde życie się liczy...*, w którym partnerem wiodącym była organizacja Rescue Team Slovakia o.z. Pierwszy z nich koncentrował się na podniesieniu poziomu wiedzy dzieci, młodzieży i dorosłych o historii i kulturze regionu transgranicznego. Drugi z kolei skupił się na zwiększeniu wiedzy dzieci i młodzieży po obu stronach granicy na temat ratownictwa na polsko-słowackim pograniczu, prewencji wypadków i rozwiązywaniu problemów przestępczości. W ramach projektu

zorganizowano między innymi kursy na temat pierwszej pomocy i pokazy ratownicze, opracowana, zaprezentowana i przekazana nauczycielom w regionie została metodyka nauczania tematyki związanej z ruchem drogowym czy zapobieganiu urazom, a także wydane i przekazane szkołom w regionie zostały trzy numery czasopisma „Młody ratownik” i broszura poświęcona bezpieczeństwu.

Do trzeciej, najmniej licznej grupy projektów z tematu 2.3 (3) zaliczyć można projekty koncentrujące się na poprawie potencjału pogranicza w obszarze badań, rozwoju i innowacji. Do tej grupy należały dwa z zakończonych finansowo w 2014 roku projektów. To projekty *Wsparcie transgranicznej regionalnej e-współpracy*, w którym partnerem wiodącym był Uniwersytet w Preszowie oraz *Przemysłowy klaster technologiczny – pro-gospodarczy rozwój transgranicznej polsko-słowackiej sieci innowacji i nowych technologii*, w którym partnerem wiodącym była Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej.

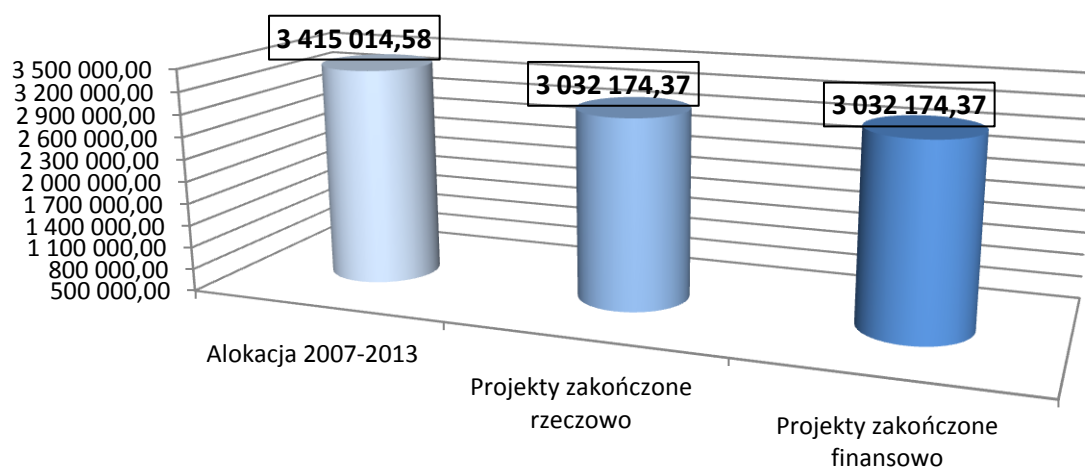
Pierwszy z wyżej wymienionych projektów skupił się na wsparciu transgranicznej współpracy małych i średnich firm z obszaru polsko-słowackiego pogranicza. Przeprowadzone zostało porównanie podstawowych dokumentów używanych po obu stronach granicy, ich standaryzacja, a także koncepcje tłumaczeń automatycznych. Rozwiązania te zostały zastosowane w stworzonym i przetestowanym modelu platformy handlowej. Wypracowane elektroniczne środowisko współpracy ma być pomocne w tworzeniu nowego połączenia firm w regionach przygranicznych poprzez zwiększenie efektywności ich procesów handlowych.

W ramach drugiego z wyżej wymienionych projektów, partnerzy wprowadzili na polsko-słowackie pogranicze innowacyjną metodę monitoringu bezpieczeństwa konstrukcji wielkogabarytowych za pomocą światłowodów z siatką Bragg'a. Wykorzystanie tej metody umożliwia ciągłe monitorowanie budynków pod kątem spełniania wymogów bezpieczeństwa, co jest szczególnie istotne w kontekście na przykład zimowych warunków i opadów mokrego śniegu. W ramach projektu przeprowadzone zostały pokazowe badania w dwóch obiektach wielkopowierzchniowych, po polskiej i po słowackiej stronie granicy. Powołany został również klaster technologiczny, by kontynuować naukowy rozwój polsko-słowackiej sieci innowacji i nowoczesnych technologii w kierunku zgodnym z potrzebami rozwojowymi polsko-słowackiego pogranicza.

Poniższy wykres przedstawia postęp realizacji projektów w temacie 2.3 na koniec 2014 roku.

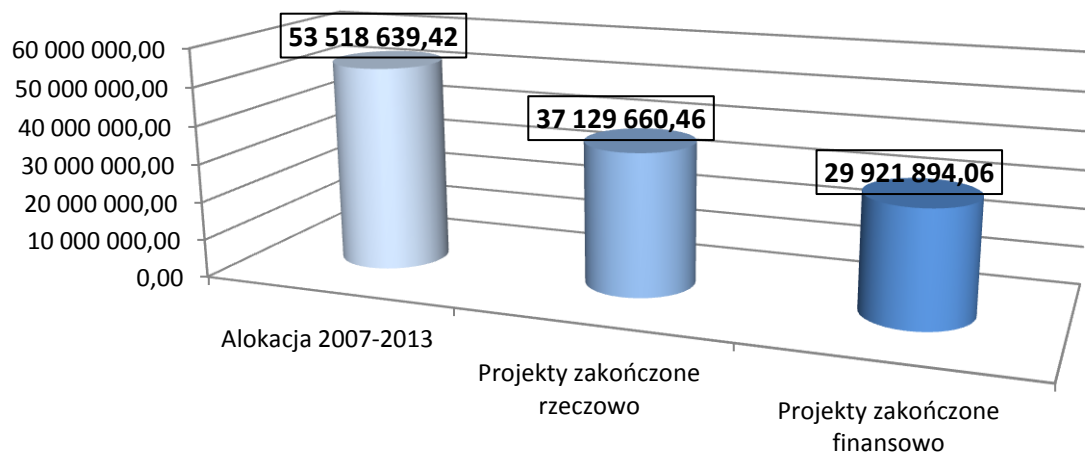
Wykres 23. Realizacja projektów w ramach tematu 2.3 (w euro)²³

Na koniec 2014 roku zakończone finansowo zostały wszystkie projekty realizowane w ramach tematu 2.3 wykorzystując ponad 88% dostępnej alokacji. Pozostałe środki przesunięte będą wykorzystane zgodnie z zasadą elastyczności.

W ramach II osi priorytetowej w omawianym okresie sprawozdawczym podpisanych zostało 10 umów o dofinansowanie na łączną kwotę niemal 4 mln euro z EFRR. Łącznie w II osi priorytetowej zrealizowanych/realizowanych jest 71 projektów na łączną kwotę ponad 48 mln euro z EFRR. Niemal trzy czwarte z nich realizowanych projektów (70,4%) została już zakończona rzeczowo i finansowo, co w ujęciu finansowym obrazuje poniższy wykres.

Wykres 24. Realizacja projektów w ramach II osi priorytetowej Programu (w euro)²⁴

²³ Dla projektów zakończonych rzeczowo wykazane wartości odnoszą się do wartości z umów o dofinansowanie, zaś dla projektów zakończonych finansowo są to wartości z końcowego rozliczenia.

²⁴ Dla projektów zakończonych rzeczowo wykazane wartości odnoszą się do wartości z umów o dofinansowanie, zaś dla projektów zakończonych finansowo są to wartości z końcowego rozliczenia.

Do końca 2014 roku w II osi priorytetowej Programu zakończone finansowo zostały projekty o wartości stanowiącej ponad połowę (55,90%) dostępnej alokacji (50 projektów).

Od uruchomienia Programu dokonano refundacji wydatków poniesionych przez beneficjentów projektów w ramach II osi w wysokości ponad 34 mln euro z EFRR, z czego w 2014 r. zrefundowano środki na kwotę ponad 5,6 mln euro EFRR.

Tabela 10. Płatności na rzecz beneficjentów – Oś priorytetowa II

Oś/Temat	Płatności na rzecz beneficjentów			
	w 2014 r.		od uruchomienia Programu	
	ilość	wartość	ilość	wartość
Temat 2.1	37	3 655 338,03	154	13 939 417,26
Temat 2.2	16	1 649 930,99	158	17 097 155,75
Temat 2.3	11	381 865,12	125	3 032 174,37
łącznie Oś priorytetowa I	63	5 687 134,14	437	34 068 747,38²⁵

Wartość przekazanych refundacji w ramach II osi stanowi blisko 30% wartości wszystkich zrefundowanych w Programie środków od początku realizacji Programu i ponad 64% dostępnej alokacji dla tej osi.

Na koniec omawianego okresu sprawozdawczego z 71 projektów realizowanych w II osi priorytetowej Programu zakończonych zostało 60 (w tym 50 rzeczowo i finansowo). By jednak uzyskać pełny obraz rezultatów, poza danymi zawartymi w poniższej tabeli pokazującej postęp wskaźników dla II osi priorytetowej należy też wziąć pod uwagę dodatkowe wskaźniki projektowe, oddające charakter działań w projektach realizowanych w ramach II osi priorytetowej Programu. Są to między innymi różnorodne wydarzenia kulturalne organizowane w ramach projektów. Według danych z raportów końcowych, tylko w ramach zakończonych rzeczowo i finansowo w 2014 roku projektów z II osi priorytetowej Programu zorganizowanych zostało 45 wydarzeń kulturalnych, w których łącznie wzięło udział niemal 47 tysięcy osób. Wydanych zostało też 12 publikacji, w tym wydawnictwa albumowe i przewodniki po atrakcjach regionu.

²⁵ Kwota płatności na rzecz Beneficjentów od początku realizacji Programu uwzględnia wartość środków odzyskanych przez IZ z tytułu poświadczonych i zrefundowanych wydatków niekwalifikowanych.

Tabela 11. Wskaźniki dla osi priorytetowej II

Wskaźniki		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Ogółem
Oś priorytetowa II											
Produkty											
Wskaźnik 1. Liczba wspólnych projektów	Realizacja	0	0	0	0	8	24	38	50	-	50
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	200
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 2. Liczba partnerów	Realizacja	0	0	0	0	28	105	153	186	-	186
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	500
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 3. Liczba odnowionych obiektów historycznych	Realizacja	0	0	0	0	3	21	32	36	-	36
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	90
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 4. Liczba inicjatyw, które przyczyniają się do ochrony różnorodności biologicznej	Realizacja	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	25
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 5. Liczba instytucji zaangażowanych w działalność sieci	Realizacja	0	0	0	0	24	39	82	156	-	156
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	100
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0

Wskaźnik 5. Liczba produktów turystycznych	Realizacja	0	0	0	0	3	43	53	69	-	69
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	350
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Rezultaty											
Wskaźnik 1. Liczba uczestników kursów, którzy podnieśli swoje kwalifikacje (kobiety/mężczyźni)	Realizacja	0	0	0	0	0	1200 (525/ 675)	2622 (1109/ 1513)	2922 (1272/ 1650)	-	2922 (1272/ 1650)
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	5000 (2500/ 2500)
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 2. Liczba umów partnerskich realizowanych po zakończeniu projektu	Realizacja	0	0	0	0	6	14	57	64	-	64
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	100
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 3. Liczba mieszkańców będąca pod oddziaływaniem projektów ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa (kobiety/mężczyźni)	Realizacja	0	0	0	0	0	0	35214 (18054/ 17160)	35214 (18054/ 17160)	-	35214 (18054/ 17160)
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	40000 (20000/ 20000)
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0

Wskaźnik 4. Liczba pracowników służb ratowniczych, którzy ukończyli kursy	Realizacja	0	0	0	0	0	0	52	52	-	52
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	300
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0

Źródło: dane pochodzą z raportów końcowych z postępu realizacji projektów.

Biorąc pod uwagę liczbę zakontraktowanych i realizowanych projektów widać, że wskaźniki „liczba wspólnych projektów” oraz „liczba partnerów” osiągną na koniec Programu wartość niższą od zakładanej. Przewidywana realna do osiągnięcia wartość wskaźnika „liczba wspólnych projektów” to około 71. Zrealizowanych zostanie więc mniej projektów niż zakładano..Mniejszą wartość będzie miał w konsekwencji również wskaźnik „liczba partnerów”. Maksymalna realna do osiągnięcia wartość tego wskaźnika to około 240. Nie zostanie również osiągnięta zaplanowana wartość wskaźnika „liczba odnowionych obiektów historycznych”. Przewidywana realna do osiągnięcia wartość tego wskaźnika to około 47. Wskaźnik z definicji dotyczy jedynie obiektów historycznych, podczas gdy w ramach realizowanych projektów, zgodnie z zapisami Programu Operacyjnego, wspierane są także działania instytucji kultury, w tym w zakresie infrastruktury po obu stronach granicy. W przypadku II osi priorytetowej Programu większość realizowanych projektów skupiała się na dziedzictwie kulturowym, jego promocji i przybliżaniu jego tradycji (liczne wystawy, festyny, występy muzyczne, pokazy tradycyjnego rzemiosła i kuchni itd.). W żadnym z realizowanych projektów ochrona różnorodności biologicznej nie stanowiła głównego celu, stąd żaden z projektów nie przyjął programowego wskaźnika „liczba inicjatyw, które przyczyniają się do ochrony różnorodności biologicznej”. Wartość tego wskaźnika pozostaje i pozostanie więc równa zeru. Nie oznacza to jednak, że inicjatywy przyczyniające się do ochrony różnorodności biologicznej nie pojawiały się w realizowanych projektach jako cele szczegółowe. Przykładem może być opisany wcześniej projekt *Ochrona dziedzictwa kulturowego w obrębie Pienińskiego Parku Narodowego po stronie polskiej i słowackiej w kościołach w: Jaworkach, Údolu i Leśnicy wraz z ochroną nietoperzy-podkowców małych zamieszkujących strychy tych kościołów*. Nie zostanie osiągnięta również wartość docelowa wskaźnika produktu „liczba produktów turystycznych”. Na problem różnego definiowania przez Beneficjentów produktu turystycznego zwrócili uwagę także autorzy raportu ewaluacyjnego. Ich zdaniem tylko część ze zrealizowanych projektów przyniosła efekt w postaci pełnoprawnych produktów turystycznych, zaś pozostałe, choć zaklasyfikowane przez Beneficjentów jako takie, de facto służą głównie spełnieniu potrzeb lokalnych społeczności. Zastrzeżenia te, jak podkreślają autorzy raportu, nie zmieniają jednak faktu, że zrealizowane w ramach Programu projekty bądź mają realny wpływ na atrakcyjność turystyczną polsko-słowackiego pogranicza, bądź przyczyniają się do rozszerzenia oferty możliwości spędzania wolnego czasu. Czternaście zakończonych rzeczowo i finansowo projektów wygenerowało 69 nowych produktów turystycznych. W wielu przypadkach są to produkty kompleksowe, składające się z więcej niż jednego elementu, jednak traktowane jako jedna wspólna i spójna całość. Biorąc pod uwagę wartości zaplanowane w pozostałych realizowanych projektach, przewidywana do osiągnięcia wartość tego wskaźnika to około 110. Po finansowym zakończeniu wszystkich projektów realizowanych w temacie 2.3 niemal dwukrotnie

przekroczona została natomiast wartość wskaźnika produktu „liczba instytucji zaangażowanych w działalność sieci”. Wynika to z faktu, że w projekty sieciowe o przekrojowej tematyce, poza samymi partnerami projektów, zaangażowanych było wiele innych instytucji (np. w projekcie Partnerstwo na transgranicznym rynku pracy, opisanym szerzej w raporcie za rok 2013, poza partnerami tworzącymi sieć, w jej działanie zaangażowały się także min. instytucje edukacyjne, inkubatory przedsiębiorczości i instytucje związane z integracją społeczno-zawodową). Również metodologia obliczania wartości wskaźnika nie była jednolita we wszystkich projektach (część beneficjentów za instytucje zaangażowane uznawała wyłącznie partnerów projektu, inni wliczali również inne organizacje i instytucje, które służyły pomocą i wsparciem).

Z pewnością nie zostaną osiągnięte zaplanowane wartości czterech pozostałych wskaźników dla II osi priorytetowej Programu: „liczba umów partnerskich realizowanych po zakończeniu projektu”, „liczba uczestników kursów, którzy podnieśli swoje kwalifikacje”, wskaźnika „liczba pracowników służb ratowniczych, którzy ukończyli kursy” oraz „liczba mieszkańców będąca pod oddziaływaniem projektów ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa”. Wynika to między innymi z faktu, że w całej II osi priorytetowej Programu realizowanych jest mniej niż przewidywano projektów, nie ma projektów nastawionych wyłącznie na organizację szkoleń (choć szkolenia często stanowią element dopełniający koncepcję projektu), a w temacie 2.3 zrealizowany został tylko jeden projekt poświęcony bezpośrednio tematyce bezpieczeństwa²⁶. To właśnie jego rezultaty wypełniają w 88% założoną wartość wskaźnika „liczba mieszkańców będąca pod oddziaływaniem projektów ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa”.

3.2.2. Napotkane znaczące problemy oraz podjęte środki zaradcze

W okresie sprawozdawczym nie napotkano na znaczące problemy w rozumieniu art.62 Rozporządzenia (WE) 1083/2006.

Jedyną sytuacją problemową, która wystąpiła w ramach II osi priorytetowej (było rozwiązanie przez Instytucję Zarządzającą jednej z podpisanych w 2014 roku umów o dofinansowanie (umowa na dofinansowanie projektu *Przyspieszenie rozwoju infrastruktury turystycznej regionu Námestovo i Powiatu Žywieckiego*, w którym partnerem wiodącym był Klub Nurkowania i Sportów Wodnych No Limit). Partner wiodący projektu złożył wniosek o wyłączenie z projektu jednego z partnerów, jednocześnie informując, że partner ten wycofał zgodę na zrealizowanie inwestycji na jego terenie, tak jak było to pierwotnie zaplanowane. Partner Wiodący zaproponował alternatywne miejsce i rozpoczął starania o uzyskanie odpowiednich pozwoleń. Ponieważ nie był w stanie ich uzyskać, Instytucja Zarządzająca, biorąc pod uwagę etap wdrażania Programu, podjęła decyzję o rozwiązaniu umowy o dofinansowanie.

²⁶ W roku 2011, inny Beneficjent, już po podpisaniu umowy, zrezygnował z realizacji projektu z zakresu bezpieczeństwa w górach. Gdyby został zrealizowany wskaźnik byłby osiągnięty.

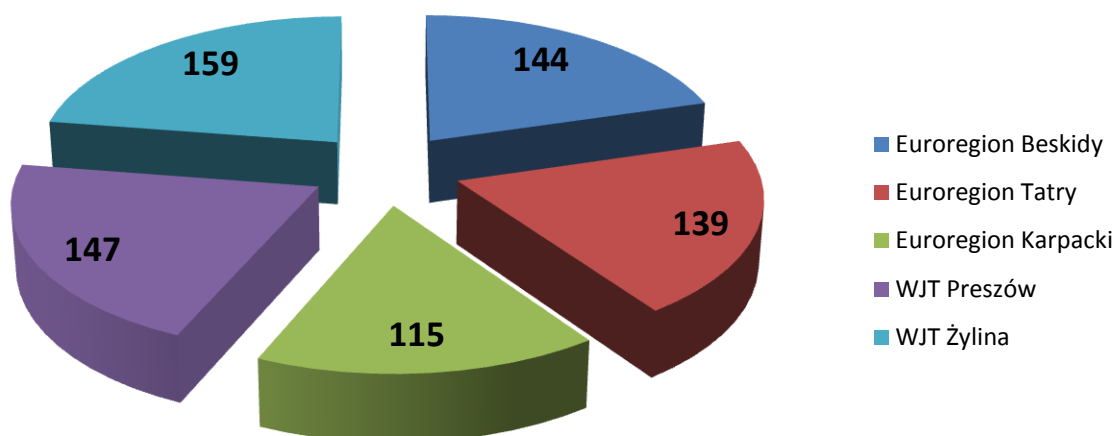
3.3 Priorytet 3

Projekty w III osi priorytetowej Programu z założenia były małymi projektami mającymi na celu wspieranie nawiązywania i wzmocnienia bezpośrednich kontaktów pomiędzy polską a słowacką społecznością na terenach przygranicznych. To projekty typu „ludzie dla ludzi”, które służyły zachęcaniu lokalnych instytucji i mieszkańców pogranicza do angażowania się we wspólne inicjatywy, głównie z dziedziny kultury, turystyki, sportu i oświaty, przyczyniając się do poprawy współpracy w sferze społecznej i gospodarczej.

3.3.1 Realizacja celów i analiza postępów

W roku 2014, choć nie były już prowadzone nabory wniosków, podpisane zostały umowy o dofinansowanie kolejnych 21 projektów z list rezerwowych poszczególnych partnerów Projektu Parasolowego na łączną kwotę 749 665,75 euro z EFRR. Było to możliwe dzięki oszczędnościom wygenerowanym w związku z finansowym rozliczeniem kolejnych mikroprojektów oraz dostępnych informacji o oszczędnościach w projektach. Łącznie do końca 2014 roku zakontraktowane i zrealizowane zostały 704 mikroprojekty²⁷.

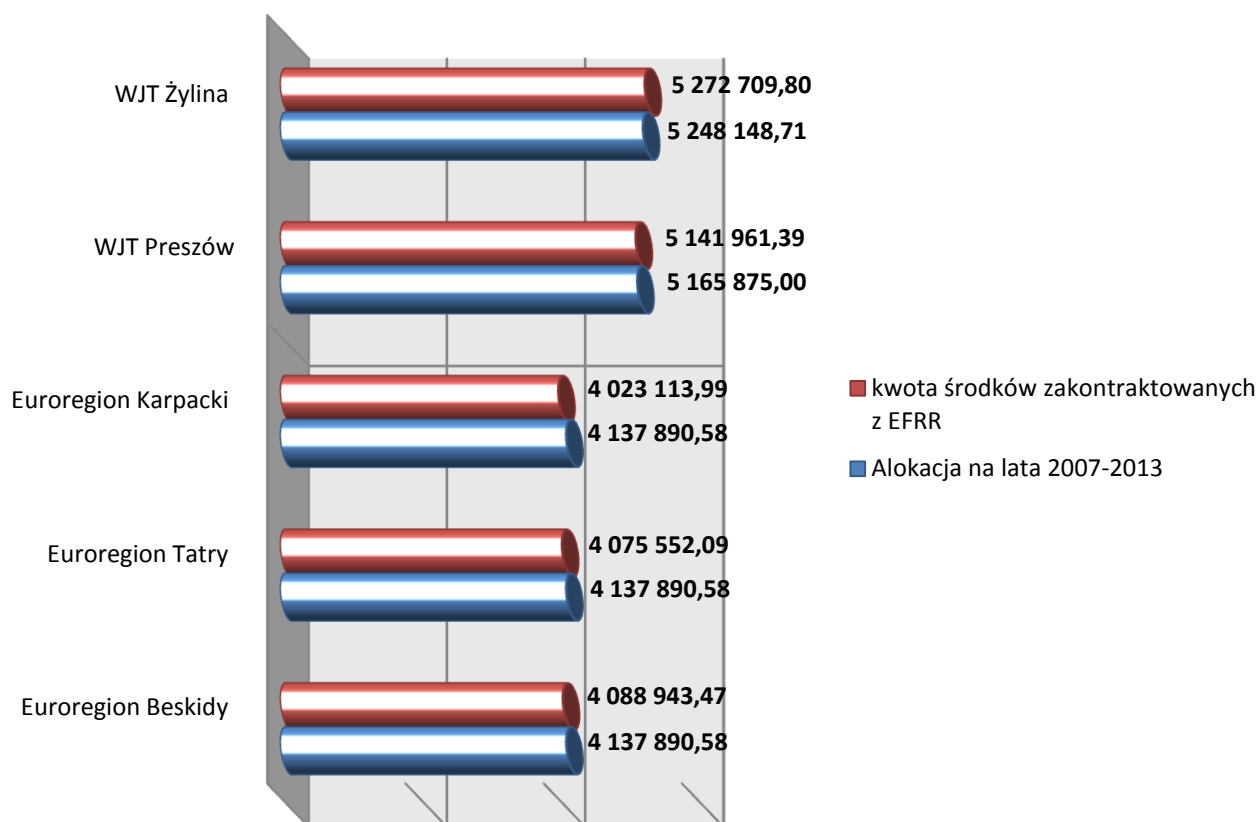
Wykres 25. Liczba zrealizowanych mikroprojektów w podziale na partnerów Projektu Parasolowego

Powyższe liczbowe zestawienie projektów realizowanych w III osi priorytetowej w podziale na Partnerów Projektu Parasolowego zostało odzwierciedlone w poniższym wykresie wartościowym.

²⁷ Umowy na realizację dwóch mikroprojektów zostały rozwiązane.

Wykres 26. Wartość zakontraktowanych i realizowanych mikroprojektów w euro z EFRR w podziale na Partnerów Projektu Parasolowego.

W przypadku Wyższej Jednostki Terytorialnej w Żylinie kwota zakontraktowanych projektów przekroczyła nieznacznie kwotę alokacji. Zgodnie z wyjaśnieniami Partnera, wynika to z faktu, że Partner, na podstawie dostępnych informacji o oszczędnościach w projektach będących w fazie rozliczania (oszczędności z przetargów publicznych oraz wydatki niekwalifikowalne) przeprowadził kontraktację kolejnych projektów.

Do końca 2014 roku zakończone rzeczowo zostały wszystkie 704 projekty zakontraktowane w III osi priorytetowej Programu. 487 projektów (69%) zostało zakończonych finansowo, z czego 177 w omawianym okresie sprawozdawczym.

Tabela 12. Projekty zakończone rzeczowo i finansowo w ramach III osi priorytetowej w podziale na Partnerów Projektu Parasolowego

Partner Projektu Parasolowego	Liczba realizowanych projektów	Projekty zakończone rzeczowo i finansowo			
		w 2014r.	Wartość EFRR	Od początku realizacji Programu	Wartość EFRR
Euroregion Beskidy	144	26	673 219,36	96	2 401 823,37
Euroregion Tatry	139	42	1 231 124,47	117	3 270 213,03
Euroregion Karpacki	115	36	1 223 016,23	96	3 186 140,56
WJT Preszów	147	28	842 832,23	89	2 854 823,83
WJT Żylica	159	45	1 270 284,65	89	2 533 996,97
ŁĄCZNIE	704	177	5 240 476,94	487	14 246 997,76²⁸

Analiza zrealizowanych/realizowanych mikroprojektów pod kątem kategorii interwencji pokazuje, że największą grupę stanowią projekty mające na celu wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych. Jest ich aż 199 czyli ponad 28% wszystkich realizowanych mikroprojektów. Ponad 21% stanowią projekty promujące partnerstwa, paktów i inicjatywy dążące do tworzenia sieci współpracy (152). Kolejną grupą są projekty z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego (123). Stanowią one ponad 17% realizowanych mikroprojektów. Sporą grupę stanowią także projekty z zakresu innego wsparcia dla poprawy usług kulturalnych (93) oraz projekty ukierunkowane na rozwój infrastruktury kulturalnej (55). Łącznie aż 271 czyli ponad 38% mikroprojektów poświęconych było szeroko pojętej kulturze. Poniższa tabela kategorii interwencji uwzględniła wszystkie mikroprojekty zrealizowane do końca 2014 roku.

²⁸ Z uwzględnieniem środków odzyskanych

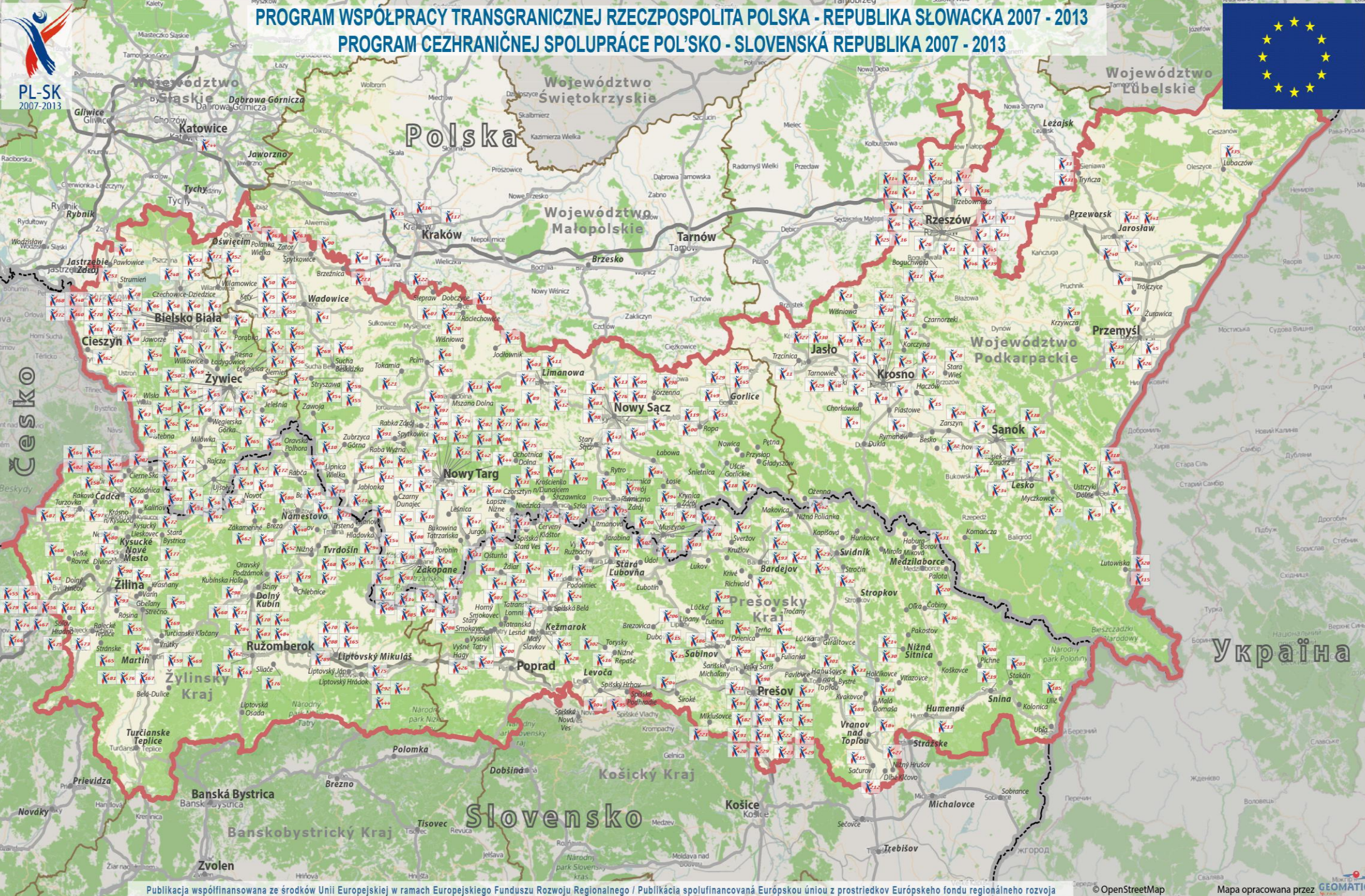
Tabela 13. Rozkład zrealizowanych projektów według kategorii interwencji u Partnerów Projektu Parasolowego

Numer kodu tematu projektu	Euroregion Karpacki	Euroregion Tatry	Euroregion Beskidy	WJT Preszów	WJT Żyłina	Liczba projektów według kategorii interwencji od początku Programu ²⁹
55 – promowanie walorów przyrodniczych	6	5	4	3	4	22
56 – ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego	7	3	4	4	9	27
57- inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	34	38	34	68	25	199
58- ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego	16	27	24	11	45	123
59- rozwój infrastruktury kulturalnej	0	3	8	26	18	55
60- inne wsparcie dla poprawy usług kulturalnych	3	13	21	24	32	93
67- działania na rzecz aktywnego starzenia się oraz wydłużania życia zawodowego	1	2	2	1	8	14
73- działania na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie	3	2	1	0	3	9
74- rozwój potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacji	3	1	1	2	3	10
80- promowanie partnerstw, paktów i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy	42	45	45	8	12	152
SUMA	115	139	144	147	159	704

Rozmieszczenie realizowanych mikroprojektów na obszarze wsparcia Programu przedstawia poniższa mapa.

²⁹ Różnice liczbowe w stosunku do roku 2013 wynikają z przeprowadzonej w 2014 roku kontraktacji mikroprojektów, a także z faktu, że dwóch beneficjentów z III naboru w WJT Preszów wypowiedziało w 2014 roku umowę na realizację projektów.

PROGRAM WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ RZECZPOSPOLITA POLSKA - REPUBLIKA SŁOWACKA 2007 - 2013
PROGRAM CEZHRAŇIČNEJ SPOLUPRÁČE POL'SKO - SLOVENSKÁ REPUBLIKA 2007 - 2013

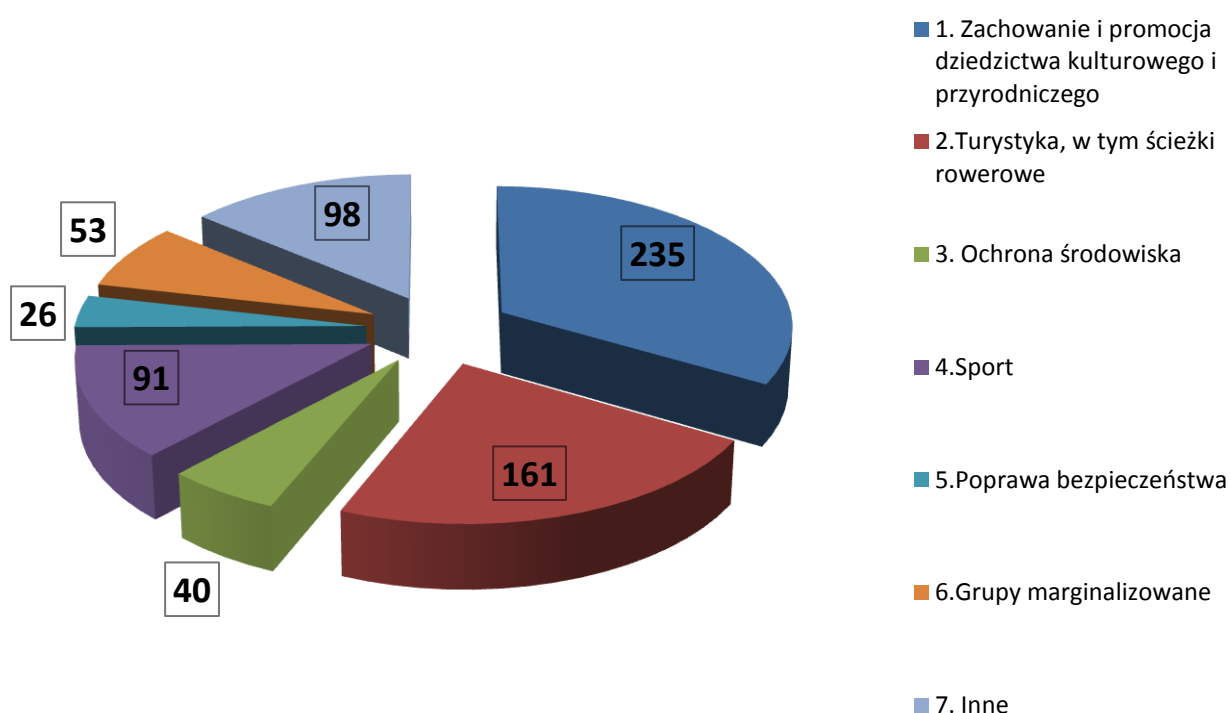

PL-SK
2007-2013

Podobnie jak projekty realizowane w ramach tematów z I i II osi priorytetowej również mikroprojekty można podzielić na dodatkowe grupy tematyczne pod kątem realizowanych działań. Wśród nich są mikroprojekty poświęcone zachowaniu i promocji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, mikroprojekty skupiające się na turystyce, w tym ścieżkach rowerowych, ochronie środowiska, działaniach z zakresu sportu, działaniach ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa oraz przedsięwzięciach adresowanych do grup marginalizowanych. W wielu przypadkach prowadzone działania łączą dwa różne zakresy tematyczne, na przykład promując dziedzictwo przyrodnicze pogranicza poprzez utworzenie nowych atrakcji turystycznych.

Wykres 27. Pogrupowanie tematyczne realizowanych mikroprojektów

Najliczniejszą grupę (ponad 33% wszystkich mikroprojektów) stanowią mikroprojekty z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polegające na organizacji wydarzeń kulturalnych (festyny, koncerty, wystawy), warsztatów (muzycznych, kulinarnych czy rękodzieła) czy wydawaniu publikacji służących promocji dziedzictwa kulturowego polsko-słowackiego pogranicza wśród dzieci, młodzieży i turystów. Jednym z przykładów mikroprojektów zakończonych rzeczowo i finansowo w roku 2014 i należących do tej grupy jest projekt *Obraz Tatr i Podtatrza utrwalony na kartach pocztowych*. Osiemnaście tysięcy tradycyjnych pocztówek o tematyce tatrzańskiej zostało profesjonalnie skatalogowanych, poddanych digitalizacji i udostępnionych na stronie internetowej <http://krokus.tpn.pl/pocztowki/pocztowki.php>. Zbiór zawiera pocztówki wydane w języku polskim i słowackim, a nawet węgierskim i niemieckim. Najstarsza z udostępnionych w bazie pocztówek pochodzi z XIX wieku. Dodatkowo w ramach projektu

zorganizowana została sesja popularno-naukowa, a omówione tematy takie jak *od dagerotypu do fotopocztówki, czy wybrane zagadnienia z historii fotografii tatrzańskiej w aspekcie stosowanych w XIX wieku technik fotograficznych*, znalazły się w wydanym tomie pokonferencyjnym.

Innym przykładem może być mikroprojekt *Krása v dreve ukrytá (Piękno ukryte w drewnie)*, w ramach którego polscy i słowaccy rzeźbiarze-amatorzy zaprezentowali swe umiejętności tworząc monumentalne drewniane rzeźby. Stały one na terenie miejscowości Stará Bystrica na Słowacji. Dodatkowo zorganizowane zostały również warsztaty dla dzieci. Pod fachowym nadzorem rzeźbiarzy miały one możliwość wyrzeźbienia przedmiotu lub narysowania rysunku według własnej fantazji.

Kolejną grupą stanowiącą niemal 23% wszystkich realizowanych mikroprojektów są mikroprojekty, których główne działania skupione były na szeroko pojętej turystyce. To właśnie w tej grupie znajdują się projekty, w ramach których zrealizowane zostały także niewielkie inwestycje, głównie związane z rozbudowywaniem lub modernizowaniem szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych. Łącznie zrealizowanych zostało 28 mikroprojektów poświęconych trasom rowerowym.

Przykładem zakończonego rzeczowo i finansowo w 2014 roku mikroprojektu należącego do tej grupy może być mikroprojekt *Na leśnym szlaku Eurogalicji*. Główne działania w projekcie polegały na wytyczeniu i oznakowaniu regionalnego szlaku rowerowego „Skarby Lasu”. Przebiegający przez leśne tereny szlak ma 50 km długości, stworzono na nim 5 miejsc postojowych wyposażonych w tablice informacyjne, drewniane wiaty i ławy.

Mikroprojekty stanowią czasami ważne dopełnienie dla istniejącej infrastruktury. Tak było w przypadku zakończonego finansowo w 2014 roku mikroprojektu *Turystyka rowerowa-brzegiem Dunajca na Słowację*. Zrealizowany w ramach projektu odcinek połączył się z już istniejącym na pograniczu ponad 50 km szlakiem rowerowym, tak zwaną spiską pętlą, stanowiąc jej ważne dopełnienie.

Projekty ukierunkowane na turystykę to także projekty, które wykorzystują dziedzictwo kulturowe i historyczne polsko-słowackiego pogranicza do zwiększenia turystycznej atrakcyjności regionu. Przykłady takich projektów były już opisywane w raporcie za rok 2013. W omawianym okresie sprawozdawczym finansowo zakończone zostały kolejne mikroprojekty o takim charakterze. To mikroprojekty *Szlak Frontu Wschodniego*

– *turystyczna aktywizacja pogranicza oraz Szlakami kurierów przez zielone granice*. W ramach pierwszego z wyżej wymienionych projektów przygotowana została zintegrowana oferta turystyczna w postaci szlaku po miejscach związanych z I wojną światową. Przy każdym z miejsc szlaku umieszczona została tablica z mapą oraz informacjami historycznymi. Podobne działania przeprowadzono także w drugim z wymienionych mikroprojektów. W czasie II wojny światowej to właśnie przez Piwniczną, Kosarzyska i Eliaszówkę prowadziła jedna z tras przerzutu ludzi na Słowację i dalej na Węgry. Początkowo kurierzy przeprowadzali głównie żołnierzy idących na Zachód, do tworzących się we Francji polskich oddziałów, później zaczęto w ten sposób ratować Żydów. Jeden z najbardziej znanych lokalnych kurierów – Michał Łomnicki – przeprowadził na drugą stronę granicy około 200 osób pochodzenia żydowskiego, za co otrzymał medal Sprawiedliwy wśród Narodów Świata.

Bogactwo przyrody zostało z kolei wykorzystane do pobudzenia ruchu turystycznego w zakończonym rzeczowo i finansowo w 2014 roku mikroprojekcie *Bieszczady, Niebo i Gwiazdy. Nowe produkty turystyki przyrodniczej w gminie Lutowiska*. Ustanowiony został Park Gwiezdnego Nieba „Bieszczady”, a w Stuposianach stworzono i wyposażono Centrum Informacyjne, w którym prowadzone są zajęcia edukacji ekologicznej i astronomicznej. Polscy partnerzy mikroprojektu wykorzystali doświadczenie partnerów słowackich, którzy w ramach projektu *Karpackie Niebo. Rozwój produktów turystycznych związanych z astronomią na terenie polsko-słowackiego pogranicza* ustanowili na Słowacji Park Ciemnego Nieba „Połoniny” (szeroko opisany w raporcie za 2012 rok).

Wokół zachowania i promocji unikatowych walorów przyrody koncentrował się również zakończony w omawianym okresie sprawozdawczym mikroprojekt *Ekoturistické využitie vzácnych prihraničných mokradí a ich ochrana*. Wytyczona została turystyczna trasa prowadząca przez unikatowe biotopy ze Słowacji do Polski. Trasa liczy 11 kilometrów. W ramach projektu wykonane zostały miejsca odpoczynkowe, specjalne pomosty pozwalające na przejście przez podmokłe tereny, a także tablice informacyjno-edukacyjne.

Liczną tematyczną grupą mikroprojektów są mikroprojekty związane z szeroko pojętą tematyką sportową. Stanowią one niemal 13% wszystkich mikroprojektów. Przekrój działań realizowanych w ramach tej grupy projektów jest bardzo szeroki, począwszy od organizacji wspólnych wydarzeń – zawodów sportowych, olimpiad i konkursów, przez projekty zawierające niewielkie inwestycje infrastruktury sportowej, po wytyczanie ścieżek rekreacji ruchowej. Przykładami zakończonych finansowo w 2014 roku mikroprojektów należących do tej grupy mogą być mikroprojekty *Moje*

JUDO-Slovensko-Poľská judo univerzita, Spoznávame sa prostredníctvom športu a kultúry, Rozvoj regiónov aj cez šport, w ramach których współpracę i zacieśnianie więzów między lokalnymi społecznościami przygranicznych regionów Polski i Słowacji oparto na wymianie sportowej. Przykładem mikroprojektu z inwestycją w infrastrukturę sportową może być zakończony finansowo w 2014 roku projekt *Transgraniczny skate*. W ramach projektu w Gminie Kęty powstał skatepark, który stał się bazą do sportowych spotkań i zmagañ polskiej i słowackiej młodzieży. Jednym z nich były zorganizowane w ramach mikroprojektu Polsko-Słowackie Mistrzostwa Skateboardingu. Dla tych, którzy dopiero próbowali swych sił na deskorolkach, rolkach czy BMXach zorganizowano specjalne warsztaty.

Przykładami projektów poświęconych szeroko pojętej aktywności sportowej, jednak o nieco innym charakterze mogą być natomiast zakończone rzeczowo i finansowo w 2014 roku mikroprojekty

Ścieżki nordic walking na pograniczu polsko-słowackim oraz Śladami Olimpijczyków. W ramach pierwszego z wymienionych mikroprojektów wytyczone zostały ścieżki do uprawiania nordic walkingu, a na trasie wybudowane zostały miejsca do odpoczynku a nawet grillowania. Opracowany został także przewodnik po szlaku. W ramach drugiego z projektów nacisk położono na popularne w górskich terenach pogranicza sporty zimowe. Wytyczono bowiem i oznakowano jedenaście

kilometrów ścieżki narciarskiej z miejscowości Obidowa na Turbacz. Trasę tę wielokrotnie podczas swoich treningów przemierzała polska mistrzyni olimpijska Justyna Kowalczyk. W grupie mikroprojektów z zakresu sportu warto wspomnieć o zakończonym finansowo w omawianym okresie sprawozdawczym mikroprojekcie *Olimpijczycy Polscy i Słowaccy spod Tatr*, łączącego sport, historię i edukację. W ramach mikroprojektu wydana została albumowa publikacja „Olimpijczycy spod Tatr”. Dla miłośników sportu zachętą do sięgnięcia po książkę będzie już słowo wstępne: „Bohaterowie tej książki to wybitni sportowcy, reprezentanci kraju, zdobywcy najwyższych trofeów, medaliści Igrzysk Olimpijskich i innych zawodów najwyższej rangi. Bohaterem zbiorowym jest cały region Tatr i Podtatrza, jego ludzie, koloryt i żywotność”. Publikacja, zawierająca wiele mniej znanych anegdot i faktów, opowiada o legendarnych narciarzach, o olimpijczykach wczoraj i dziś, olimpijczykach w biznesie, a także przedstawia olimpijskie opowieści z różnych zimowych dyscyplin.

Nieco mniejszą pod względem liczebności projektów, jednak istotną ze względu na tematykę grupą jest grupa mikroprojektów, mających na celu aktywizację społeczną osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu z uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym, czy też poprawę sytuacji uchodźców. Projekty o takim charakterze stanowią nieco ponad 7% wszystkich zrealizowanych mikroprojektów. Przykładami takich projektów mogą być zakończone rzeczowo i finansowo w 2014 roku mikroprojekty *Integracja i aktywizacja bez granic*, *Być trzeźwym człowiekiem to być wolnym i twórczym człowiekiem*, *Integracja uchodźców*, czy też zakończone rzeczowo *Hľadajme možnosti na spoločné aktivity pre všetky komunity v našom pohraničí* i *Spomienky na slovensko-poľské kuriérske chodníčky*. W ramach pierwszego z wyżej wymienionych mikroprojektów współpracę nawiązały szkoły z Rzeszowa i Preszowa podejmując działania w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną. Zorganizowana została wymiana młodzieży, wspólne wydarzenia kulturalne i rekreacyjno-sportowe. Z kolei drugi z zakończonych finansowo w 2014 roku mikroprojektów z tej grupy skierowany był do młodzieży ze środowisk zagrożonych zjawiskami patologicznymi takimi jak alkoholizm czy narkomania. W celu przeciwdziałania tym zagrożeniom przeprowadzono cykl spotkań profilaktyczno-edukacyjno-animacyjnych dla uczniów. W ramach wymienionych zakończonych rzeczowo mikroprojektów prowadzone działania adresowane były między innymi do kobiet trwale bezrobotnych, kobiet na urlopie macierzyńskim, kobiet w wieku przedemerytalnym oraz seniorów. W przypadku ostatniej z wymienionych grup docelowych, dzięki aktywnej pomocy jej przedstawicieli i wspomnieniom stworzony został nowy produkt turystyczny – oznakowane dawne ścieżki kurierskie przez granicę. W kontekście projektów adresowanych do grup marginalizowanych na szczególną uwagę zasługuje projekt *Pogranicze bez barier*, w ramach którego wytyczono pierwszy w Polsce szlak skiturowy dla osób niewidomych i słabo widzących.

Kolejną tematyczną grupą są mikroprojekty poświęcone ochronie środowiska i zachowaniu bogatego dziedzictwa przyrodniczego regionu pogranicza. Stanowią one niemal 6% wszystkich realizowanych mikroprojektów. Realizowane działania skupiały się na edukacji i popularyzacji wiedzy na temat form ochrony przyrody, tworzeniu ekologicznych ścieżek edukacyjnych, wymianie doświadczeń z dziedziny ekologii oraz działaniach mających na celu ochronę specyficznych dla pogranicza gatunków fauny i flory. Przykładem edukacyjnych działań z zakresu ochrony środowiska mogą być zakończone finansowo w 2014 roku mikroprojekty *Młody ekolog w moim regionie*, *Dunajec-wspólna rzeka, wspólna sprawa* czy *Edukacja przyrodnicza i ochrona awifauny pogranicza polsko-słowackiego*. Często poza wymiarem edukacyjnym zrealizowane projekty zawierały elementy związane z rozwojem i promocją turystyki. Tak było w przypadku zakończonego rzeczowo i finansowo w 2014 roku mikroprojektu *Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie” – nasze wspólne dziedzictwo*. Głównym działaniem w projekcie była promocja bogactwa przyrodniczego i krajobrazowego Bieszczadzkiego Parku Narodowego oraz Parku Narodowego

„Połoniny” poprzez opracowanie wydawnictw, wytyczenie transgranicznych ścieżek przyrodniczych, zorganizowanie wystawy fotograficznej oraz wykonanie diaporamy.

Grupą mikroprojektów łączącą różne elementy edukacyjne i związane z turystyką na polsko-słowackim pograniczu są mikroprojekty ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa, a także zwiększenie kwalifikacji odpowiednich służb. Projekty, w których szeroko pojęte bezpieczeństwo było głównym celem stanowiły około 4% wszystkich zrealizowanych mikroprojektów. Przykładem może być mikroprojekt *Prevenca pred prírodnými katastrofami a turistický monitoring obce Liptovská Kokava*. W ramach projektu, w celu wczesnego wykrywania ewentualnych pożarów w górskich lasach powstała sieć stacji obserwacyjnych, z których bezprzewodowo, do centralnego komputera, przekazywany jest bieżący obraz. Dzięki temu, w razie pożaru, odpowiednie służby szybciej i sprawniej zyskują informacje o konieczności interwencji.

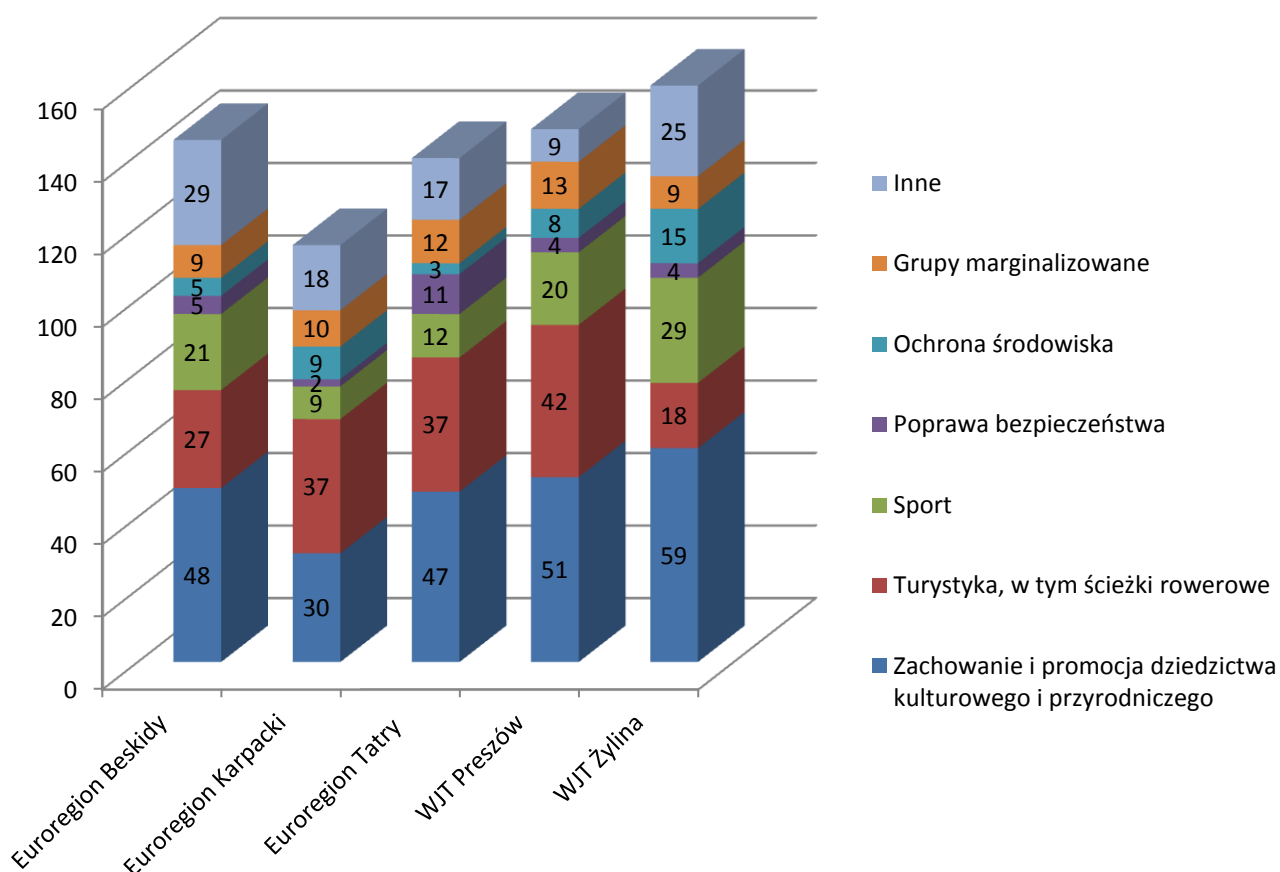

Dużą grupę, 14% wszystkich zrealizowanych mikroprojektów, stanowią mikroprojekty, których nie da się jednoznacznie przyporządkować do żadnej z powyższych grup. To mikroprojekty poświęcone głównie tworzeniu partnerstw i umacnianiu współpracy, edukacji zawodowej, organizacji spotkań integracyjnych, seminariów, szkoleń, konferencji czy warsztatów z różnych zakresów tematycznych, a także przygotowywaniu analiz i wydawaniu publikacji. Przykładem może być zakończony rzeczowo i finansowo w 2014 roku mikroprojekt *Polsko-słowacki program wczesnego wykrywania raka płuc*, w ramach którego badaniami objęto łącznie 300 mieszkańców pogranicza w wieku od 55 do 65 lat z co najmniej 20 letnią historią palenia tytoniu. Realizacja mikroprojektu przyniosła wymierne efekty

w postaci zdiagnozowania zmian ogniskowych u 9 osób ze Słowacji, które poddano obserwacji oraz wykryciu raka płuc u dwóch osób z Polski, które zostały poddane operacjom.

Tematyczne pogrupowanie zrealizowanych mikroprojektów w podziale regionalnym na partnerów Projektu Parasolowego pokazuje, że w niektórych regionach niektóre typy mikroprojektów cieszyły się większym zainteresowaniem niż w innych.

Wykres 28. Tematyczne pogrupowanie mikroprojektów w podziale na partnerów Projektu Parasolowego

Na powyższy rozkład tematyczny zrealizowanych mikroprojektów może mieć wpływ wiele czynników, głównie indywidualna specyfika każdego z regionów, rozpatrywana m.in. w kategoriach warunków naturalnych, zaludnienia, dominujących gałęzi gospodarki, a w konsekwencji, także różnych lokalnych potrzeb.

Postęp realizacji wskaźników dla III osi priorytetowej w oparciu o mikroprojekty zakończone finansowo przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Postęp wskaźników dla III osi priorytetowej

Wskaźniki		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Ogółem
Oś priorytetowa III											
Produkty											
Wskaźnik 1. Liczba wspólnych projektów	Realizacja	0	0	0	0	78	231	310	487	-	487
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	1200
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 2. Liczba partnerów	Realizacja	0	0	0	0	175	495	740	1132	-	1132
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	2400
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 3. Liczba projektów pozwalających na wsparcie równych szans dla kobiet i grup marginalizowanych społecznie	Realizacja	0	0	0	0	3	9	14	25	-	25
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	50
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	Nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 4. Liczba wspólnych imprez/spotkań organizowanych po raz pierwszy	Realizacja	0	0	0	0	171	737	1283	1854	-	1854
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	200
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Rezultaty											
Wskaźnik 5. Liczba uczestników kursów, którzy podnieśli swoje kwalifikacje	Realizacja	0	0	0	0	4083 (2178/ 1905)	9905 (5613/ 4292)	22016 (12046 /9970)	26399 (14259/ 12140)	nd	26399 (14259/ 12140)

(kobiety/mężczyźni)											
	Cel	nd	nd	nd	Nd	nd	nd	nd	nd	nd	1000 (500/ 500)
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 6. Liczba umów partnerskich realizowanych po zakończeniu realizacji projektu	Realizacja	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	400
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Wskaźnik 7. Liczba instytucji współpracujących po zakończeniu projektu	Realizacja	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	600
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0

Dane w powyższej tabeli uwzględniają mikroprojekty, które na koniec 2014 roku były zakończone rzeczowo i finansowo. Biorąc pod uwagę wszystkie zakończone rzeczowo mikroprojekty i uwzględniając jeszcze możliwą kontraktację kolejnych projektów dzięki wygenerowanym oszczędnościom wyraźnie widać, że wskaźniki „liczba wspólnych projektów” oraz „liczba partnerów” osiągną na koniec Programu wartość niższą od zakładanej. Wynika to z faktu, że pierwotnie zakładano, że realizowanych będzie więcej mikroprojektów, lecz o mniejszej wartości. Tymczasem, w związku z dopuszczeniem również małych inwestycji infrastrukturalnych, średnia wartość mikroprojektów zatwierdzonych do realizacji w ramach wszystkich trzech naborów wyniosła ponad 35,5 tys. euro z EFRR. Mniejsza liczba realizowanych mikroprojektów automatycznie przekłada się również na mniejszą liczbę partnerów.

Mimo mniejszej liczby realizowanych mikroprojektów osiągnięta, a nawet nieznacznie przekroczone zostanie wartość wskaźnika „liczba projektów pozwalających na wsparcie równych szans dla kobiet i grup marginalizowanych społecznie”. Rzeczowo zakończonych mikroprojektów wpisujących się w realizację tego wskaźnika było na koniec omawianego okresu sprawozdawczego 53, co oznacza realizację wskaźnika na poziomie 106%. Znacznie przekroczony zostanie natomiast wskaźnik „liczba wspólnych imprez/spotkań organizowanych po raz pierwszy”. Na koniec roku 2014, uwzględniając tylko projekty zakończone finansowo, osiągnięta wartość wskaźnika wynosiła ponad 920%. Prognozowana przez partnerów Projektu Parasolowego wartość końcowa to 2045 czyli ponad 1022% wartości zakładanej. Wynika to z faktu, że mikroprojekty, poprzez główny cel jakim są działania typu

„ludzie dla ludzi” promują wszelkiego rodzaju spotkania, które zacieśniają partnerstwo i sprzyjają wspólnym inicjatywom.

Przekroczony zostanie również wskaźnik „liczba uczestników kursów, którzy podnieśli swoje kwalifikacje”. Prognozowana wartość jaka zostanie osiągnięta to ponad 32 000, co świadczy o tym jak dużym zainteresowaniem cieszą się szkolenia i różnego rodzaju kursy podnoszące umiejętności, organizowane w ramach realizowanych mikroprojektów. Dwa ostatnie wskaźniki przewidziane dla III osi priorytetowej Programu „liczba umów partnerskich realizowanych po zakończeniu realizacji projektu” oraz „liczba instytucji współpracujących po zakończeniu projektu” to wskaźniki, których stopień wykonania, zgodnie z zapisami Programu Operacyjnego, zostanie określony po zakończeniu Programu (2016).

Poza wskaźnikami założonymi w Programie, warto wziąć pod uwagę dodatkowe wskaźniki, które można rozpatrywać w kategoriach wartości dodanej. To wskaźniki własne osiągnięte w ramach realizacji poszczególnych mikroprojektów.

W przypadku III osi priorytetowej przy działaniach związanych z turystyką bardzo dużą rolę odgrywa wytyczanie/znakowanie szlaków rowerowych/piesznych. Łącznie od początku Programu w ramach zakończonych rzeczowo mikroprojektów wytyczono/oznakowano niemal 1 750³⁰ kilometrów szlaków rowerowych/piesznych. W przypadku działań ukierunkowanych na ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polsko-słowackiego pogranicza, charakterystycznym dla mikroprojektów wskaźnikiem jest organizacja imprez kulturalnych, w tym warsztatów artystycznych, muzycznych, plastycznych, rękodzieła, warsztatów terapii przez sztukę, festynów i wystaw, a także imprez sportowych. Wielu beneficjentów organizowało również szkolenia, warsztaty, spotkania polsko-słowackie i konferencje. Łącznie, w ramach mikroprojektów zakończonych rzeczowo do końca 2014 roku zorganizowano 4 655 tego typu wydarzeń. Produktem mikroprojektów są również rozmaite wydawnictwa, począwszy od map turystycznych przez regionalne książki kucharskie, przewodniki turystyczne, foldery informacyjne, po albumy promujące polsko-słowackie pogranicze. Łącznie w ramach zakończonych mikroprojektów zostało wydanych 400 różnego rodzaju publikacji. Realizacja mikroprojektów przyczyniła się również do powstania nowych/zmodernizowanych produktów turystycznych na polsko-słowackim pograniczu. Łącznie w ramach zakończonych rzeczowo mikroprojektów powstały 144³¹ takie produkty.

W ramach Projektu Parasolowego, obejmującego zarówno koszty jego zarządzania, jak i fundusz mikroprojektów, od początku realizacji Programu złożonych zostało 31 raportów na kwotę 21 183 849,71 euro z EFRR.

Kwota refundacji z IZ przekazana na konto partnera wiodącego wyniosła w 2014 roku ponad 7,7 mln euro EFRR. Jest to kwota trzykrotnie wyższa w porównaniu do refundacji z roku poprzedniego. Wynika to z realizacji mikroprojektów zatwierdzonych w III naborze wniosków.

³⁰ Wg metodologii przyjętej przez Partnerów Projektu Parasolowego

³¹ Wg metodologii przyjętej przez Partnerów Projektu Parasolowego

Tabela 15. Płatności na rzecz beneficjentów – Oś priorytetowa III

Oś/Temat	Płatności na rzecz beneficjentów			
	w 2014 r.		od uruchomienia Programu	
	ilość	wartość	ilość	wartość
Oś priorytetowa III	9	7 780 226,88	30	20 073 659,35 ³²

Wartość przekazanych refundacji w ramach III osi stanowi blisko 17,5% wartości wszystkich zrefundowanych w Programie środków od początku realizacji Programu, ponad 75% dostępnej alokacji w tej osi.

3.3.2. Napotkane znaczące problemy oraz podjęte środki zaradcze

W 2014 roku, po środkach zaradczych podjętych w 2013 roku, odnotowano usprawnienie procesu rozliczania wydatków Projektu Parasolowego. Wynikało to jednak również z zakończenia rzeczowego wszystkich realizowanych w ramach III osi mikroprojektów i wejścia w końcową fazę procesu rozliczania całego Projektu Parasolowego.

W przypadku mikroprojektów realizowanych przez nowych beneficjentów, partnerzy Projektu Parasolowego podejmowali działania takie jak: dyscyplinowanie w zakresie terminowości przekazywania raportów, indywidualne konsultacje i kontrole doraźne – w przypadkach gdy identyfikowano problemy co do jakości i terminowości składanych raportów.

4. POMOC TECHNICZNA

Od uruchomienia Programu do końca 2014 r. przyznano dofinansowanie dla 18 projektów³³ Pomocy Technicznej na łączną kwotę 7 537 652,18 euro z EFRR³⁴.

Do końca 2014 r. w ramach priorytetu Pomoc Techniczna przekazano refundacje w łącznej kwocie 3 979 940,69 euro z EFRR (141 refundacji), z czego w samym roku 2014 wartość ta wynosiła 381 660,10 euro z EFRR (23 refundacje). Wartość przekazanych refundacji stanowi niemal 54 % dostępnej alokacji dla Osi Priorytetowej IV.

³² Kwota płatności na rzecz Beneficjentów od początku realizacji Programu uwzględnia wartość środków odzyskanych przez IZ z tytułu poświadczonych i zrefundowanych wydatków niekwalifikowanych.

³³ 20 umów ze względu na to, że w ramach jednego projektu dotyczącego dofinansowania dla Wspólnego Sekretariatu Technicznego były podpisane trzy decyzje.

³⁴ Wartość IV Osi Priorytetowej wynosi 7 423 435 EUR, przekroczenie wynika z faktu, że wygenerowane w zakończonych projektach oszczędności nie pomniejszają wartości tych umów, a środki uwolnione na podstawie raportów końcowych mogły być kontraktowane w kolejnych projektach.

Tabela 16. Wskaźniki dla osi priorytetowej IV

Wskaźniki	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Ogółem	
Oś priorytetowa IV											
Produkty											
Utworzone i działające: Instytucja Zarządzająca, Certyfikująca, Audytor, Wspólny Sekretariat Techniczny, Punkty Informacyjne	Realizacja	5	6	6	6	6	6	6	6	-	6
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	6
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
System przetwarzania danych	Realizacja	0	1	1	1	1	1	1	1	-	1
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	1
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Ocena w połowie okresu realizacji i ocena ex-post	Realizacja	0	0	0	0	1	1	1	1 ³⁵	1	1
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	2
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Rezultaty											
Liczba zorganizowanych szkoleń	Realizacja	0	5	10	16	21	25	25	26	-	26
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	50
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Strona internetowa dotycząca Programu	Realizacja	0	1	1	1	1	1	1	1	-	1
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	1
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Liczba złożonych projektów	Realizacja	0	149	149	359	361	361	361	361	-	361
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	600
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0
Liczba przeszkolonych osób (mężczyzn/kobiet)	Realizacja	0	298 168/130	581 298/283	1139 599/540	1331 672/659	1435 705/730	1435 705/730	1519 746/773	-	1519 746/773
	Cel	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	2000
	Sytuacja wyjściowa	0	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	0

Biorąc pod uwagę stopień zaawansowania Programu wyraźnie widać, że nie zostaną osiągnięte wartości dla trzech wskaźników dla IV osi priorytetowej. Nieosiągnięcie wskaźnika „liczba złożonych projektów” wynika z wyczerpania alokacji po przeprowadzeniu cieszących się dużym zainteresowaniem dwóch naborów wniosków w ramach I i II osi priorytetowej Programu. Nieosiągnięcie wartości docelowych kolejnych dwóch wskaźników: „liczba zorganizowanych szkoleń” oraz „liczba przeszkolonych osób” wynika bezpośrednio z niższej w stosunku do planowanej liczby złożonych wniosków.

W okresie sprawozdawczym nie napotkano znaczących problemów w realizacji Osi Priorytetowej Pomoc Techniczna.

³⁵ Prace nad ewaluacją ex-post zostały ukończone w 2015, w związku z czym nie została ona uwzględniona we wskaźniku produktu „Ocena w połowie okresu realizacji i ocena ex-post” za 2014 r.

Zgodnie z zasadą elastyczności, oszczędności z IV osi priorytetowej zostały przeznaczone na realizację projektów ze wspólnej dla I i II osi listy rezerwowej.

5. INFORMACJA I PROMOCJA

W 2014 roku, biorąc pod uwagę stan zaawansowania wdrażania Programu, działania komunikacyjne w ramach I i II osi priorytetowej skierowane były głównie do dwóch grup docelowych: beneficjentów i szeroko rozumianej opinii publicznej. W obu przypadkach podejmowane działania, narzędzia i kanały komunikacji były dostosowane zarówno do grupy docelowej, jak i treści przekazu oraz założonego celu. Również w przypadku III osi priorytetowej Programu poszczególni Partnerzy Projektu Parasolowego prowadzili działania skierowane zarówno do opinii publicznej jak i beneficjentów mikroprojektów.

W trakcie okresu sprawozdawczego Program był przedstawiany i promowany podczas licznych wydarzeń i spotkań organizowanych na szczeblu lokalnym, regionalnym, narodowym, a nawet międzynarodowym (ponad 30 różnych wydarzeń). Różnorodność wydarzeń, podczas których promowany był Program (wydarzenia organizowane w ramach projektów, konferencje, targi) zapewniła szeroką grupę odbiorców.

Opinia publiczna

W działaniach skierowanych do opinii publicznej główny nacisk położony był na promowanie efektów Programu, informowanie o zmianach jakie zaszły na polsko-słowackim pograniczu dzięki unijnym funduszom, a także o nowych atrakcjach turystycznych i kulturalnych jakie się pojawiły. Wydarzenie roczne Programu w 2014 roku polegało na wizualizacji efektów realizowanych projektów.

W maju i czerwcu 2014 roku, w pięciu miastach obszaru wsparcia Programu stanęła objazdowa wystawa projektów realizowanych w ramach Programu widzianych oczami dzieci. Na prezentowanych planszach przedstawione zostały rysunki dzieci pokazujące poszczególne projekty, a także zdjęcia z miejsc realizacji oraz krótkie opisy projektów. W celu zapewnienia jak najszerszego grona odbiorców wystawy zorganizowane w Rzeszowie, Nowym Targu, Strumieniu, na Zamku Strečno oraz w Kieżmarku towarzyszyły odbywającym się w tym czasie w tych miejscach innym wydarzeniom. Wystawy zobaczyło łącznie około 1600 osób.

Atrakcyjny przekaz pomaga dotrzeć do większej liczby osób, zwłaszcza ludzi młodych, i tym samym wzmacnia pozytywny odbiór nie tylko samego Programu, ale również unijnych funduszy jako takich. Wystawie towarzyszyły więc elementy interaktywne – przygotowane przez WST konkursy, w których każdy chętny mógł przetestować swą wiedzę o Programie i Unii Europejskiej, pośmiać się z językowych podobieństw (a raczej różnic) między polskim a słowackim i dać upust kreatywności. Wiele osób zdecydowało się na spróbowanie własnych sił i nie żałowało. Były też i osoby, które początkowo usprawiedliwiały się brakiem czasu, ale jak już zdecydowały się na zabawę, to były z nami nie 5, 10 czy 15 minut lecz znacznie dłużej, prezentując później z dumą owoce swojej kreatywności – historyjki, których pierwsze litery tworzyły skróconą nazwę Programu – PWT PLSK. Czasem się rymowało, a czasem inspiracją były zrealizowane w ramach Programu projekty. Najbardziej oryginalne historyjki zostały zamieszczone w lipcowym numerze newslettera podsumowującym wystawę.

Wśród uczestników zabawy zostały również przeprowadzone ankiety. Ponad 60% osób, które je wypełniło słyszało już wcześniej o Programie. Ponad 92% bardzo pozytywnie oceniło wystawę, przyznając, że wzbogaciła ona ich wiedzę na temat Programu i realizowanych projektów, a także zachęciła do odwiedzenia polsko-słowackiego pogranicza. Niemal 60% ankietowanych zgodnie uznało, że polsko-słowacka współpraca powinna się dalej rozwijać w zakresie turystyki i ochrony dziedzictwa kulturowego.

Polsko-słowacka współpraca w ramach Programu oraz efekty zrealizowanych projektów były także promowane między innymi podczas październikowego Forum Współpracy Międzynarodowej w Krakowie. Uczestnicy Forum mogli wziąć udział w prelekcji poświęconej Programowi, a także zapoznać się z realizowanymi projektami i przykładami dobrych praktyk na specjalnym stoisku

programowym. W Forum, wg informacji organizatora, wzięło udział ponad 350 osób. Zainteresowanie Programem, zarówno efektami, jak i perspektywami współpracy w kolejnym okresie programowania zaowocowało zaproszeniem do udziału w grudniowej debacie poświęconej polsko-słowackiej współpracy transgranicznej zorganizowanej przez Międzynarodowy Ośrodek Debaty w Krakowie.

Przykłady regionalnych dobrych praktyk w III osi priorytetowej były w 2014 roku dodatkowo promowane przez partnerów Projektu Parasolowego podczas rozmaitych wydarzeń, spotkań i konferencji. Przy okazji wystawy projektów z I i II osi priorytetowej w Nowym Targu stanęła również wystawa mikroprojektów zrealizowanych w regionie, przygotowana przez Partnera Projektu Parasolowego Związek Euroregion „Tatry”. Odwiedzający wystawę mieli możliwość otrzymania publikacji wydanych w ramach mikroprojektów zrealizowanych w regionie.

Wystawa mikroprojektów została następnie przeniesiona do Ośrodka Współpracy Polsko-Słowackiej w Nowym Targu. Program i realizowane mikroprojekty były promowane przez Partnera Projektu Parasolowego także podczas Kongresu Transgranicznego Związku Euroregion „Tatry” oraz X.INTER FOTO PLENERU LIPTOV 2014 w Ružomberoku. Wystawę zrealizowanych mikroprojektów zorganizował niezależnie także inny Partner Projektu Parasolowego - Preszowski Kraj Samorządowy. Z kolei Stowarzyszenie Region Beskidy, w ramach obchodów 10 rocznicy członkostwa Polski w Unii Europejskiej zorganizowało w Bielsku-Białej „Festiwal Projektów Euroregionu Beskidy”, podczas którego zaprezentowane zostały efekty 53 mikroprojektów zrealizowanych w ramach Programu w Euroregionie Beskidy. Na festiwalowej scenie prezentowały się zespoły regionalne, taneczne i teatralne. Zorganizowane zostały pokazy skateboardingu, judo i łucznictwa, a także różnorakie zajęcia warsztatowe i rekreacyjne. Rozegrane zostały też międzynarodowe turnieje piłki siatkowej i nożnej. Łącznie w Festiwalu wzięło udział ponad trzy tysiące osób.

Dodatkowo, Stowarzyszenie Roregion Beskidy wydało w 2014 roku publikację podsumowującą efekty zrealizowanych projektów *Mały projekt duży efekt, czyli mikroprojekty w Euroregionie Beskidy. Część II*. Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska promowało efekty zrealizowanych w ramach Programu mikroprojektów w rejonie Podkarpacia podczas pięciu różnych wydarzeń, w tym podczas międzynarodowej konferencji *Dialogi Transgraniczne II*, która odbyła się we wrześniu w Preszowie na Słowacji.

W promocję Programu zaangażował się też jak co roku Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, organizując dwie konferencje. W listopadzie Program i jego efekty były prezentowane w ramach konferencji w Katowicach poświęconej Europejskiej Współpracy Terytorialnej w województwie śląskim, zaś w grudniu podczas konferencji w Bielsku-Białej, poświęconej już wyłącznie polsko-słowackiej współpracy w obecnej perspektywie, a także założeniom na lata 2014-2020. Program był także promowany podczas pikniku „Śląskie w Unii – strzał w dziesiątkę”, który odbył się w 10 rocznicę przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w Katowicach. Na specjalnym stoisku poświęconym Europejskiej Współpracy Terytorialnej na gości poza informacjami o efektach poszczególnych programów EWT czekały gry i tamigłówki tematyczne. Młodszy uczestnicy rywalizowali między innymi w konkurencji polegającej na ułożeniu w jak najkrótszym czasie puzzli promujących Program.

Z kolei Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego zapewnił promocję Programu podczas wydarzenia promującego region zorganizowanego w porcie lotniczym Rzeszów-Jasionka.

Beneficjenci Programu

Jednym z głównych narzędzi wykorzystywanych w komunikacji z beneficjentami jest strona internetowa Programu, a także strony internetowe Partnerów Projektu Parasolowego. W 2014 roku na internetowej stronie Programu www.plsk.eu zamieszczone zostały 33 aktualności dotyczące między innymi bieżącego wdrażania projektów jak i wydarzeń organizowanych w ramach Programu. Najważniejsze informacje były dodatkowo przesyłane partnerom wiodącym projektów pocztą elektroniczną. Z kolei Partnerzy Projektu Parasolowego zamieścili na swych stronach internetowych łącznie 84 informacji dotyczących Programu i wdrażania mikroprojektów.

Podobnie jak w latach poprzednich, bardzo istotnym narzędziem wykorzystywanym w 2014 roku w komunikacji z beneficjentami były indywidualne konsultacje oraz szkolenia. W trakcie omawianego okresu sprawozdawczego, dla beneficjentów I i II osi priorytetowej Programu w siedzibie Wspólnego Sekretariatu Technicznego zorganizowano niemal 80 indywidualnych konsultacji związanych z najczęściej pojawiającymi się pytaniami i problemami przy wdrażaniu projektów. Z kolei Partnerzy Projektu Parasolowego przeprowadzili łącznie 315 indywidualnych konsultacji dla beneficjentów realizujących mikroprojekty.

Dodatkowo, w związku z kontraktacją projektów w I i II osi priorytetowej dla beneficjentów przeprowadzone zostały szkolenia zawierające elementy warsztatowe. W dwudniowych szkoleniach dla partnerów wiodących oraz Partnerów Projektów, w których uczestniczyli również przedstawiciele kontroli 1-go stopnia z Polski i Słowacji, wzięło udział 84 beneficjentów.

W kwestionariuszach ewaluacji wypełnianych anonimowo po zakończeniu szkoleń ich uczestnicy ocenili szkolenia jako bardzo potrzebne i dobrze przemyślane. Zaznaczyli, że szkolenia spełniły ich oczekiwania, zwłaszcza zajęcia warsztatowe w mniejszych grupach oraz możliwość dodatkowych indywidualnych konsultacji z pracownikami WST i kontrolerami 1-go stopnia.

Jeszcze innym narzędziem w kontaktach z beneficjentami realizującymi projekty w ramach Programu są wizyty u beneficjentów – zarówno w formie udziału w wydarzeniach organizowanych przez beneficjentów w ramach projektów jak i wizyt monitorujących. W 2014 roku pracownicy Wspólnego Sekretariatu Technicznego przeprowadzili 12 takich wizyt u beneficjentów z I i II osi priorytetowej – przemierzali modernizowane drogi, pokonywali stopnie wieży widokowej by uwiecznić piękno polsko-słowackiego pogranicza, próbowali podglądać nietoperze w modernizowanych kościołach i odkrywali kolejne niespodzianki pogranicza. Owocem tych wizyt jest między innymi powiększająca się baza fotograficzna projektów realizowanych w ramach Programu, wykorzystywana na stronie internetowej Programu oraz do promocji rezultatów Programu (prezentacje, kalendarze, newslettery).

Również Partnerzy Projektu Parasolowego uczestniczyli w 2014 roku w licznych wydarzeniach organizowanych w ramach mikroprojektów. Wzięli udział łącznie w 28 wydarzeniach, w tym między innymi w otwarciu Izby Historii Flisactwa, wystawy fotograficznej *Zamagurze Spiskie*, w przeglądzie orkiestr dętych, rajdach pieszych i rowerowych, w konferencjach podsumowujących realizowane mikroprojekty oraz w wydarzeniach sportowych.

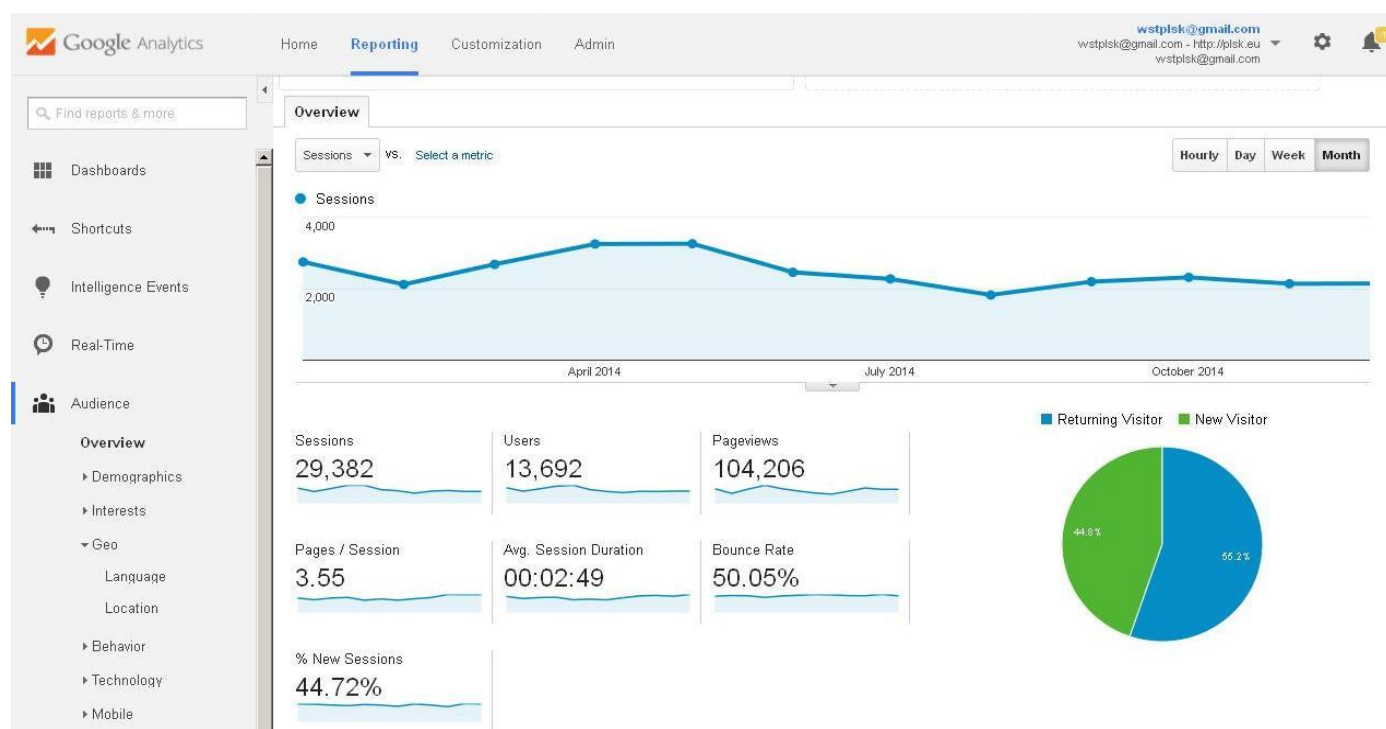

Przedstawiciele Euroregionów i Wyższych Jednostek Terytorialnych w omawianym okresie sprawozdawczym przeprowadzili również 37 wizyt monitorujących.

Strona internetowa

W roku 2014 regularnie aktualizowana była strona internetowa Programu www.plsk.eu. Zamieszczane były najnowsze informacje dotyczące Programu i wdrażania projektów, publikowane kwartalne newslettery Programu, aktualizowane opisy projektów, wzbogacana baza fotograficzna, tworzone galerie wydarzeń organizowanych w ramach Programu. Kolejne publikacje wydane w ramach realizowanych projektów i mikroprojektów wzbogaciły programową bibliotekę on-line. Na koniec 2014 roku w bibliotece on-line znajdowały się łącznie 63 pozycje, począwszy od wydawnictw albumowych promujących bogactwo przyrodnicze i kulturowe polsko-słowackiego pogranicza, przez śpiewniki, po książki kulinarne z przepisami na charakterystyczne regionalne przysmaki. Zamieszczone w bibliotece on-line publikacje zostały w 2014 roku pobrane aż ponad 10 750 razy. Największą popularnością (1 697 pobrań) cieszył się polsko-słowacki słownik na wesoło. Ponad 900 razy pobrana została publikacja „Ikonografia Tatr”, natomiast książki kulinarne pobrane zostały łącznie 971 razy.

Według narzędzia generowania statystyk Google Analytics, od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 roku strona internetowa Programu miała 13 692 unikalnych użytkowników, którzy odwiedzili ją łącznie niemal 30 tysięcy razy.

Najwięcej odwiedzin (3 255) zanotowano w miesiącu maju, a więc w miesiącu, w którym na stronie publikowany był projekt programu polsko-słowackiej współpracy na lata 2014-2020 oraz wyniki konsultacji społecznych ww. projektu.

W 2014 roku łączna liczba pobrań plików ze strony Programu sięgnęła ponad 88 tysięcy. Do najczęściej pobieranych plików nadal należały dokumenty związane z wdrażaniem projektów. W stosunku do roku 2013 nastąpił ponad dwukrotny wzrost pobrań raportu rocznego (262 pobrania), a także newsletterów. Cztery wydane w 2014 roku newslettery zostały pobrane łącznie 878 razy (wzrost o niemal 130%). Dodatkowo, były też one dystrybuowane za pośrednictwem Regionalnych

Punktów Kontaktowych, Infopointów oraz Euroregionów. Rosnąca liczba pobrań dokumentów nie związanych wyłącznie z zasadami wdrażania projektów świadczy o zainteresowaniu efektami Programu. Pokazuje także, że strona internetowa www.plsk.eu spełnia swoją funkcję jako źródło informacji o Programie i jego rezultatach, a nie tylko jako narzędzie do komunikacji z beneficjentami Programu. Informacje o najciekawszych wydarzeniach zamieszczane są również na profilu Programu na Facebooku.

Postęp realizacji wskaźników określonych w Planie Komunikacji dla Programu przedstawia załącznik numer 3.

6. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Lista projektów zakończonych rzeczowo i finansowo z I i II osi priorytetowej Programu.

Załącznik 2. Lista projektów zakończonych rzeczowo i finansowo z III osi priorytetowej Programu.

Załącznik 3. Postęp realizacji wskaźników określonych w Planie Komunikacji dla Programu.

Wykaz skrótów

EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
IC	Instytucja Certyfikująca (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Instytucji Certyfikującej, Rzeczpospolita Polska)
IZ	Instytucja Zarządzająca (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Współpracy Terytorialnej, Rzeczpospolita Polska)
KK	Koordinator Krajowy (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Republiki Słowackiej Republiki Słowackiej)
KM	Komitet Monitorujący
KSI	Krajowy System Informatyczny
PKM	Podkomitet Monitorujący
PI	Punkt informacyjny (Wyższe Jednostki Terytorialne regionów Žilina i Preszów, po stronie słowackiej)
PP	Partner Projektu
PPP	Partner Projektu Parasolowego
PT	Pomoc Techniczna
PW	Partner Wiodący
RPK	Regionalny Punkt Kontaktowy (Urzędy Marszałkowskie województw małopolskiego, śląskiego i podkarpackiego ze strony polskiej)
WST	Wspólny Sekretariat Techniczny